

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Στάσεις και Αντιλήψεις των Κυπρίων Εκπαιδευόμενων και
Απόφοιτων Πτυχιούχων Απέναντι στη Χρήση του
Πληθυντικού Ευγενείας στο Επικοινωνιακό Πλαίσιο
Διδασκαλίας

Άρτεμις Κωνσταντίνου

Επιβλέπων Καθηγητής
Σπύρος Αρμოსτής

Δεκέμβριος 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Στάσεις και Αντιλήψεις των Κυπρίων Εκπαιδευόμενων και
Απόφοιτων Πτυχιούχων Απέναντι στη Χρήση του
Πληθυντικού Ευγενείας στο Επικοινωνιακό Πλαίσιο
Διδασκαλίας**

Άρτεμις Κωνσταντίνου

**Επιβλέπων Καθηγητής
Σπύρος Αρμოსτής**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Δεκέμβριος 2017

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή διερευνά τις στάσεις και αντιλήψεις των Ελληνοκυπρίων εκπαιδευομένων και στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς και απόφοιτων πτυχιούχων ηλικίας 35-45 απέναντι στη χρήση του Πληθυντικού Ευγενείας στο διδακτικό πλαίσιο επικοινωνίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 200 άτομα, 50 από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, 50 από την Δευτεροβάθμια, 50 από την Τριτοβάθμια και 50 Απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι. Οι στάσεις των συμμετεχόντων/ουσών διερευνήθηκαν μετά από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων, τα οποία περιλάμβαναν ερωτήσεις κλειστού αλλά και ανοικτού τύπου, στις οποίες μπορούσαν να εκθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη χρήση του γλωσσικού φαινομένου στο διδακτικό περιβάλλον αλλά και τη χρήση του σε καθημερινό επίπεδο. Τα αποτελέσματα της ποσοτικής ανάλυσης έδειξαν ότι υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις αντιλήψεις των αποφοίτων πτυχιούχων για τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας σε σχέση τους σημερινούς εκπαιδευόμενους. Κατά την ποιοτική ανάλυση οι απαντήσεις κατέδειξαν ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες/ουσες αντιλαμβάνονται τον πληθυντικό ευγενείας ως ένδειξη σεβασμού και καλής συμπεριφοράς προς τον/τη συνομιλητή/τρια. Τέλος, στην παρούσα έρευνα διαπιστώθηκε πως η ηλικία ως εξωγλωσσική μεταβλητή διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή ενικού ή πληθυντικού αριθμού από πλευράς πληροφοριοδοτών, ενώ το φύλο του/της εκπαιδευτικού ως κοινωνική παράμετρος καθόλου.

Summary

This M.A. dissertation explores the attitudes and perceptions of Greek Cypriot students of all educational levels and also of graduates aged 35-45 on the use of Polite Plural in the classroom discourse. The sample of the current research study consisted of 200 participants, 50 from Primary Education, 50 from Secondary, 50 from Higher Education and 50 Graduates. Participants' attitudes were investigated after questionnaires were completed, which contained both closed- and open-ended questions, in which they could express their views on the use of the linguistic phenomenon in the teaching environment and its use on a daily basis. The results of the quantitative analysis showed that there are significant differentiations in the perceptions of graduates in relation to the use of Polite Plural compared to current students. In the qualitative analysis the responses showed that most participants conceptualize Polite Plural as a sign of respect and good behaviour towards the interlocutor. Finally, this study found that an extra-linguistic variable such as age plays an important role in the choice of singular or plural number of person on the part of the informants, while a social parameter such as gender of the educator did not play any role whatsoever.

Ευχαριστίες

Η μεταπτυχιακή αυτή διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών *Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία* του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου στην κατεύθυνση-ειδικότητα «Πραγματολογία».

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρα Σπύρο Αρμოსτή για την επιστημονική του καθοδήγηση προς την εύρεση των σημαντικότερων παραμέτρων του θέματος που εξετάζεται, για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της μεταπτυχιακής αυτής διατριβής, για τον πολύτιμο χρόνο που πάντα διέθετε αλλά και την ψυχολογική υποστήριξη προκειμένου αυτή να τελειοποιηθεί με την παρούσα μορφή.

Ευχαριστώ εγκάρδια όλους/ες τους/τις καθηγητές/τριες του προγράμματος για όλες τις χρήσιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν.

Επίσης, ευχαριστώ όλους/ες τους/τις διευθυντές/τριες των δημόσιων σχολείων της Λευκωσίας με τα οποία συνεργάστηκα, τους/τις δασκάλους/ες-καθηγητές/τριες για την παραχώρηση του πολύτιμου διδακτικού τους χρόνου, τους/τις μαθητές/τριες-φοιτητές/τριες αλλά και τους/τις απόφοιτους/ες πτυχιούχους για τη συμμετοχή τους.

Ευχαριστώ, τέλος, τους συνάδελφούς μου, τους φίλους μου για τη βοήθειά τους και ιδιαίτερα την οικογένειά μου για την υπομονή και την κατανόηση που έδειξε όλο αυτό τον καιρό στην προσπάθειά μου για την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διατριβής.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	1
1.1	Κίνητρα και Ερευνητικό Κενό.....	1
1.2	Στόχοι της Έρευνας.....	2
1.3	Δομή Μεταπτυχιακής Διατριβής.....	2
2	Βιβλιογραφική Επισκόπηση	4
2.1	Γλωσσική Ευγένεια και Πληθυντικός Ευγενείας.....	4
2.1.1	Η Θεωρία των Brown & Levinson.....	5
2.1.2	Κοινωνική Δείξη και Διάκριση T/V.....	7
2.1.3	Καταγωγή Πληθυντικού Ευγενείας.....	10
2.1.4	Η Χρήση του Πληθυντικού Ευγενείας στην Κύπρο.....	11
2.1.5	Ευγένεια και Πληθυντικός Ευγενείας στη Διδακτική Διαδικασία.....	15
3	Μεθοδολογία	18
3.1	Μέσο Συλλογής Δεδομένων.....	18
3.2	Έλεγχος Εγκυρότητας Ερωτηματολογίου.....	20
3.3	Ερευνητικά Ερωτήματα	20
3.4	Διαδικασία της Έρευνας.....	21
3.4.1	Συμμετέχοντες/ουσες.....	22
4	Αποτελέσματα	25
4.1	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	25
4.1.2	Φύλο του/της Εκπαιδευτικού.....	56
4.3	Αποτελέσματα Ποιοτικής Ανάλυσης Ανοικτών Ερωτήσεων.....	59
5	Ανάλυση Αποτελεσμάτων	61
5.1	Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Ποσοτικής Ανάλυσης.....	61
5.1.1	Η επίδραση του Φύλου του/της Εκπαιδευτικού.....	63
5.2	Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Ποιοτικής Ανάλυσης.....	64
5.3	Περιορισμοί της Έρευνας.....	64
5.4	Μελλοντικές Ερευνητικές Προοπτικές.....	65
	Παράρτημα	66
	Βιβλιογραφία	99

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Όταν κάποιος/α ομιλητής/τρια επιλέγει έναν γλωσσικό μηχανισμό για να απευθυνθεί σε κάποιον/α ακροατή/τρια, η πρόθεσή του/της δεν είναι μόνο επικοινωνιακή, αλλά παράλληλα επιδιώκει να εκφράσει ένα ευρύ φάσμα διαθέσεων και να διατηρήσει κάποιου είδους κοινωνική σχέση με τον/τη συνομιλητή/τρια του (Spolsky 2001: 29). Σε πολλές γλώσσες υπάρχουν αρκετοί διαφορετικοί τρόποι, με τους οποίους μπορούν να εκφραστούν οι στάσεις απέναντι στον/την ακροατή/τρια. Ένα από αυτά τα γλωσσικά μέσα που έχουν στη διάθεσή τους οι συνομιλητές/τριες είναι οι *όροι προσφώνησης* και συγκεκριμένα η *αναφορά σε πρόσωπα* (Μακρή-Τσιλιπάκου 2012: 930), όπως οι αντωνυμικές εκφράσεις (εσύ, εσείς), που αναδεικνύουν ποικίλες πραγματολογικές λειτουργίες και ως εκ τούτου μπορούν να εκφράσουν ευγένεια/αγένεια, οικειότητα, επισημότητα, απόσταση ακόμα και προσποίηση. Η διαφοροποιημένη χρήση των αντωνυμιών β' προσώπου στον ενικό και πληθυντικό, τις οποίες οι δυο μεγάλοι θεωρητικοί Brown και Gilman (1960) ονομάζουν *διάκριση T/V* (T/V distinction) παρουσιάζει μια περίπλοκη και συγχρόνως δυναμική πραγματιστική κατάσταση στην ελληνική γλώσσα και κατά συνέπεια συνιστά μια μεγάλη πρόκληση η διερεύνηση του φαινομένου αυτού σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα όπως είναι το εκπαιδευτικό.

1.1. Κίνητρα και Ερευνητικό Κενό

Παρότι έχουν εκπονηθεί σημαντικές εργασίες για την χρήση της ευγένειας στη διδακτική διαδικασία στις ελληνικές αίθουσες διδασκαλίας, στην Κύπρο η εξέταση του σχετικού γλωσσικού φαινομένου φαίνεται να είναι δευτερεύουσας σημασίας. Γι' αυτό θεωρήθηκε σημαντικό να μελετηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευόμενων για τον Πληθυντικό Ευγενείας, οι οποίες δεν είναι καταγεγραμμένες στη χώρα μας και να διερευνηθούν κάποιες γενικότερες στάσεις απέναντι στο φαινόμενο αυτό, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες ενδείξεις για περισσότερη θεωρητική επέκταση. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε το κύριο κίνητρο για την ενασχόλησή μου με αυτό το θέμα.

1.2. Στόχοι της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής λοιπόν είναι, έχοντας ως βασικό μεθοδολογικό υλικό το ερωτηματολόγιο, να διερευνήσει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των Ελληνοκυπρίων εκπαιδευομένων και στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς και απόφοιτων πτυχιούχων ηλικίας 35-45 ετών απέναντι στη χρήση του πληθυντικού τύπου V, που είναι γνωστός ως «πληθυντικός ευγενείας», στο διδακτικό πλαίσιο επικοινωνίας. Για την περίπτωση των απόφοιτων πτυχιούχων τέθηκε η συγκεκριμένη ηλικία, καθώς θα ήταν πιο εύκολο να έρθει στη μνήμη των απόφοιτων πτυχιούχων ο τρόπος προσφώνησης των δασκάλων και καθηγητών/τριών σε σχέση με απόφοιτους/ες μεγαλύτερης ηλικίας. Επίσης, επιδιώκεται στο παρόν στάδιο να εντοπιστούν ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις με τους/τις σημερινούς/ές εκπαιδευόμενους/ες για τα τελευταία χρόνια και όχι πολύ παλιά.

Έτσι, η μεταπτυχιακή διατριβή έχει ως πιο συγκεκριμένο στόχο να αναδείξει τον βαθμό χρήσης του πληθυντικού ευγενείας στις σχολικές και πανεπιστημιακές αίθουσες διδασκαλίας, να εντοπίσει πιθανές διαφοροποιήσεις ως προς τις απόψεις των αποφοίτων σε σχέση με τις απόψεις των σημερινών εκπαιδευομένων, αλλά και να προβεί σε συγκρίσεις ανάμεσα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Παράλληλα, επιδιώκει να ανιχνεύσει κατά πόσο διαδραματίζει κάποιο ρόλο το φύλο του/της διδάσκοντα/ουσας στις επιλογές των ερωτηθέντων/θεισών.

1.3. Δομή Μεταπτυχιακής Διατριβής

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αποτελείται αρχικά από ένα εισαγωγικό κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζονται οι κυριότεροι στόχοι και τα κίνητρα για την εκπόνησή της. Ακολουθεί το Κεφάλαιο 2, το οποίο αποτελεί το θεωρητικό κομμάτι της διατριβής. Ασχολείται με τις βιβλιογραφικές προσεγγίσεις για τη Γλωσσική Ευγένεια, τα προβλήματα που εντοπίζονται γύρω από το εννοιολογικό περιεχόμενό της αλλά και τη σημαντικότερη θεωρία γύρω από αυτήν, των Brown και Levinson. Στη συνέχεια δίνεται βάρος στο γλωσσικό φαινόμενο του Πληθυντικού Ευγενείας, επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή σε αυτό και δίνονται πληροφορίες για τη χρήση του στην Κύπρο. Τέλος, επεξηγείται η χρήση του κατά τη διδακτική διαδικασία. Έπεται το Κεφάλαιο 3, το οποίο αποτελεί το μεθοδολογικό κομμάτι της μεταπτυχιακής διατριβής, όπου παρουσιάζονται το υλικό συλλογής δεδομένων, τα ερευνητικά ερωτήματα και η διαδικασία της έρευνας

που ακολουθήθηκε. Στο Κεφάλαιο 4 περιγράφονται τα σημαντικότερα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα και τέλος στο Κεφάλαιο 5 αναλύονται και ερμηνεύονται τα αποτελέσματα, αναφέρονται οι περιορισμοί της έρευνας και οι μελλοντικές ερευνητικές προοπτικές. Στο Παράρτημα της μεταπτυχιακής διατριβής παρουσιάζονται τα ερωτηματολόγια ανά βαθμίδα, τα τρία πρώτα διατυπωμένα για το θηλυκό φύλο της εκπαιδευτικού και το τελευταίο για το αρσενικό φύλο του εκπαιδευτικού.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση της υπάρχουσας έρευνας που αφορά την Γλωσσική Ευγένεια, εστιάζοντας στη θεωρία των Brown & Levinson, αλλά και πιο συγκεκριμένα το γλωσσικό φαινόμενο του Πληθυντικού Ευγενείας.

2.1. Γλωσσική Ευγένεια και Πληθυντικός Ευγενείας

Η έρευνα για το φαινόμενο της γλωσσικής ευγένειας άρχισε να απασχολεί τους/τις γλωσσολόγους αλλά και τους/τις επιστήμονες άλλων κλάδων που ασχολούνται με τη χρήση της γλώσσας από τις δεκαετίες του '70 και '80 (Lees 2014: 163). Όμως, παρ' όλη την ογκώδη βιβλιογραφία και την αυξημένη ενασχόληση της επιστημονικής γλωσσικής κοινότητας με την ευγένεια από τότε μέχρι σήμερα, δεν έχει δοθεί ένας επαρκής και σαφής ορισμός που να εξηγεί το φαινόμενο, με αποτέλεσμα κάθε θεωρητική προσπάθεια να την ερμηνεύει μόνο μερικώς (Κανάκης 2007: 243). Το πρόβλημα με τον ορισμό της ευγένειας έγκειται καταρχάς στο γεγονός ότι μια γλωσσική έκφραση δεν μπορεί να κριθεί αν είναι ευγενική ή αγενής αν δεν είναι γνωστό το επικοινωνιακό πλαίσιο, οι σχέσεις και οι προσδοκίες των συμμετεχόντων/ουσών σε μια συνομιλία. Παραδείγματος χάριν η πρόταση *θα σου ήταν εύκολο να κλείσεις την πόρτα σε παρακαλώ;* (Κανάκης 2007: 245) ενδέχεται να εκληφθεί ως ειρωνική παράκληση εκτός πλαισίου. Επιπλέον, οι κοινωνικές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ δυο χωρών επιφέρουν και διαφοροποιήσεις στην γλωσσική έκφραση της ευγένειας. Για παράδειγμα, η παράκληση στα Αγγλικά απαιτεί τη λέξη *please* και η απουσία της θεωρείται πραγματολογικά μη αποδεκτή από την αγγλική κοινωνία, ενώ από την άλλη η χρήση της λέξης *παρακαλώ* στα Ελληνικά δεν συνηθίζεται στις παρακλήσεις (Lees 2014: 163). Παράλληλα, εφόσον η ευγένεια αποτελεί ουσιαστικά μια κατεξοχήν ψυχοκοινωνική όψη της γλώσσας, η διαμόρφωση και μιας σχετικής θεωρίας ενέχει τη διατύπωση γενικεύσεων καθώς και ανακρίβειών για τις ανθρώπινες στάσεις. Για πολλούς συνδέεται με την κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά, με το μορφωτικό επίπεδο του κάθε ατόμου, για άλλους δηλώνει απόσταση ή ακόμα και ανειλικρίνεια, ενώ άλλοι

την προσλαμβάνουν ως μηχανισμό ελαχιστοποίησης των συγκρούσεων (Κανάκης 2007: 244-245). Συνεπώς, ένα επιπρόσθετο ζήτημα αναφορικά με την ευγένεια/αγένεια αποτελεί ο τρόπος προσέγγισής της από τους θεωρητικούς, είτε δηλαδή ως κοινωνική αξιολόγηση αποτυπωμένη με τον όρο *ευγένεια*₁ ((im)politeness₁), στηριγμένη δηλαδή στις αντιλήψεις των καθημερινών ανθρώπων, είτε ως θεωρητική κατασκευή αποτυπωμένη με τον όρο *ευγένεια*₂ ((im)politeness₂)¹. Εντούτοις, οι επιμέρους θεωρίες δεν έχουν καταφέρει να τις ξεχωρίσουν επί της ουσίας, αφού το θεωρητικό πλαίσιο για την *ευγένεια*₂ αποτελεί ερμηνεία της *ευγένειας*₁ (Κανάκης 2007: 245-246).

2.1.1 Η Θεωρία των Brown & Levinson

Σταθμό στην έρευνα της ευγένειας έδωσε η προσέγγιση των ανθρωπολόγων Brown & Levinson (1987) (B&L στο εξής), των κυριότερων εκπροσώπων της «παραδοσιακής» τάσης (Terakourafi 2005: 237), η οποία είχε μεγάλη απήχηση παρά την έντονη κριτική που δέχτηκε στη συνέχεια. Οι B&L ταύτισαν την ευγένεια με τη θεωρητική έννοια του *προσώπου* (face), την οποία δανείστηκαν από τον κοινωνιολόγο Goffman και έτσι θεμελίωσαν τη δική τους θεωρία, σύμφωνα με την οποία κάθε λογικός άνθρωπος ανεξάρτητα από την καταγωγή του έχει ένα πρόσωπο, το οποίο αποτελεί τη δημόσια εικόνα που αξιώνει για τον εαυτό του. Ανάλογα με τις ανάγκες των ατόμων το πρόσωπο έχει δυο όψεις: τη θετική όψη, η οποία συνίσταται στην ανάγκη του ατόμου να είναι αρεστό και επιθυμητό στους γύρω του και την αρνητική, η οποία ορίζεται ως η επιθυμία του ατόμου να έχει τον προσωπικό του χώρο και να μην επιβαρύνεται από τους άλλους (B&L 1987: 62). Έτσι, το αρνητικό πρόσωπο συνδέεται με την απόσταση και την τυπικότητα, ενώ το θετικό εστιάζει στην αλληλεγγύη και την οικειότητα. Σύμφωνα πάλι με τη θεωρία εάν ο/η ομιλητής/τρια προβεί σε γλωσσικές πράξεις που συνιστούν απειλή για το πρόσωπο του/της ακροατή/τριας τότε λέμε ότι επιτελεί *απειλητικές πράξεις* (face threatening acts ή FTAs), εφόσον προσκρούουν στις ανάγκες του προσώπου των συμμετεχόντων/ουσών. Το βάρος της απειλής (Wx) συνυπολογίζεται από την αλληλεπίδραση τριών καθολικών κοινωνικών μεταβλητών (B&L 1987: 74,76):

1. Την κοινωνική απόσταση των συμμετεχόντων/ουσών: Distance (D)·
2. Τον βαθμό οικειότητας ή τη σχετική ιεραρχία στη μεταξύ τους σχέση: Relative Power (P)·

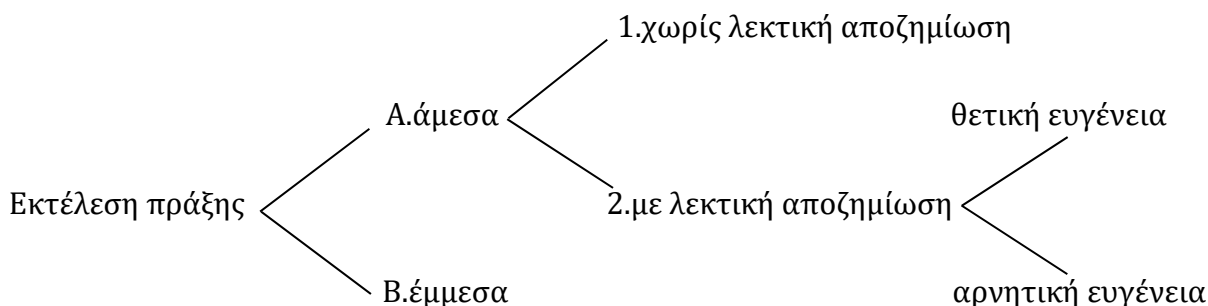
¹ Ο όρος *(im)politeness* δηλώνει τόσο την ευγένεια όσο και την αγένεια (Κανάκης 2007: 246).

3. Τον βαθμό απειλής της πράξης σε μια κοινωνία: Ranking (R).

Ο υπολογισμός του βάρους των πράξεων είναι σε άμεση συνάρτηση με τις στρατηγικές που επιλέγουμε για την ελαχιστοποίηση ή την αποφυγή της επιβολής. Έτσι η απειλητική για το πρόσωπο πράξη μπορεί να επιτελεστεί:

A) *άμεσα* (on record): 1. *χωρίς λεκτική αποζημίωση* (redressive action) όταν ο/η ομιλητής/τρια θέλει να επιτελέσει μια απειλητική πράξη με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα π.χ. *Δώσε μου ένα στυλό!* 2. *Με λεκτική αποζημίωση* όταν ο/η ομιλητής/τρια κάνει χρήση γλωσσικού υλικού, συχνά τυποποιημένου χαρακτήρα, προκειμένου να απομακρυνθεί το ενδεχόμενο της απειλής. Η λεκτική αποζημίωση μπορεί να πάρει δυο μορφές ανάλογα με την όψη του προσώπου που ο/η ομιλητής/τρια κρίνει σκόπιμο να θεραπεύσει: η *θετική ευγένεια* (positive politeness) καλύπτει τις ανάγκες του θετικού προσώπου ενώ η *αρνητική ευγένεια* (negative politeness) τις ανάγκες του αρνητικού προσώπου. Ο/Η ομιλητής/τρια που επιλέγει θετική ευγένεια δίνει βάρος στην επιδοκμασία και την αλληλεγγύη π.χ. *Δώσε μου λίγο χυμό αγαπούλα μου*, ενώ ο/η ομιλητής/τρια χρησιμοποιεί αρνητική ευγένεια φροντίζει να μην παραβιάζει το χώρο του/της συνομιλητή/τριας του/της και να ικανοποιεί τις επιθυμίες του/της π.χ. *Θα σου ήταν δύσκολο να ανοίξεις το παράθυρο;*

B) *έμμεσα* (off record) με συνομιλιακά υπονοήματα ή μιλώντας με ασαφή ή διφορούμενο τρόπο π.χ. *Πω-πω μου τελείωσε το χαρτί* (παράκληση εμμέσως για λίγο χαρτί). Επιπλέον, ο/η ομιλητής/τρια μπορεί να επιλέξει να αποφύγει την απειλητική πράξη, γιατί θεωρεί ότι είναι πολύ μεγάλη για το πρόσωπο του/της συνομιλητή/τριας. Η μέγιστη ευγένεια λοιπόν ταυτίζεται με την εμμεσότητα και το υπονόημα.

Μη εκτέλεση της πράξης

Ωστόσο, αυτή η πτυχή της θεωρίας παρουσιάζει προβλήματα καθώς δεν μπορεί να διασαφηνιστεί ακριβώς το σημείο όπου ένα ευγενικό εκφώνημα μπορεί να μετατραπεί σε απειλητική για το πρόσωπο πράξη, καθώς αυτό εξαρτάται όχι μόνο από την κάθε πολιτισμική κοινότητα αλλά και από τις διαφορετικές κοινωνικές συγκυρίες που εντοπίζονται μέσα στον ίδιο πολιτισμό. Παραδείγματος χάριν, στα Ελληνικά η προσταγή *Άνοιξε το παράθυρο* δεν εκλαμβάνεται πάντα ως στρατηγική που μεγιστοποιεί την απειλητική πράξη. Επίσης, η επιτέλεση ενός εκφωνήματος με έμμεσο τρόπο δεν μπορεί να ταυτίζεται πάντα με την ευγένεια, καθώς αυτό το εκφώνημα σε μια συγκεκριμένη γλωσσική περίσταση μπορεί να αξιολογηθεί ως αρνητική συμπεριφορά π.χ. *Δεν το πιστεύω! Ξέχασα πάλι το πορτοφόλι μου σπίτι* και ως εκ τούτου ο/η ακροατής/τρια να μην προσφερθεί να βοηθήσει (Κανάκης 2007: 258-259). Πρέπει να σημειωθεί ότι η θεωρία τους δέχτηκε κι άλλες κριτικές, με αντιπροτάσεις για τον όρο της ευγένειας και της εννοιολόγησής του, ενώ αργότερα αμφισβητήθηκε η ίδια η υπόστασή του μέσα στο πλαίσιο της γενικότερης στροφής προς το μεταμοντερνιστική τάση (π.χ. Eelen 2001, Mills 2003, Watts 2003). Οι θεωρητικοί της μεταμοντέρνας τάσης τονίζουν ότι τα θέματα ευγένειας και αγένειας πρέπει να στηρίζονται στις αντιλήψεις των καθημερινών ανθρώπων, ενώ υποστηρίζουν ότι η αγένεια πρέπει να μελετάται μαζί με την ευγένεια ως σύνθετα διαδραστικά φαινόμενα όχι απλά ως απουσία ευγένειας. Επίσης, σύμφωνα με αυτούς δεν πρέπει να δίνεται έμφαση μόνο στον/στην ομιλητή/τρια αλλά και στον/στην ακροατή/τρια. Τα εκφωνήματα δεν είναι εγγενώς ευγενικά ή αγενή και προκαθορισμένα, αλλά αποτέλεσμα της γλωσσικής διάδρασης των συνομιλητών/τριών και ως εκ τούτου της αξιολόγησής τους από τον/τη συνομιλητή/τρια (Σηφιανού, Τζάννε 2012: 1129).

2.1.2 Κοινωνική Δείξη και Διάκριση T/V

«Η *δείξη*, ως πραγματολογικό φαινόμενο έχει να κάνει με τη χρήση συγκεκριμένων γλωσσικών εκφράσεων που έχει στη διάθεσή του ο ομιλητής για να εντοπίσει και να αναγνωρίσει πρόσωπα, αντικείμενα, γεγονότα, διαδικασίες και ενέργειες μέσα στα τοπικοχρονικά, κοινωνικά, και κειμενικά συμφραζόμενα που δημιουργεί και συντηρεί η πράξη της εκφώνησης και η συμμετοχή σε αυτήν, τυπικά, ενός ομιλητή και τουλάχιστον ενός ακροατή» (Μαρμαρίδου 2000). Οι εκφράσεις που χρησιμοποιούνται για να δηλωθεί ο ρόλος του/της ομιλητή/τριας και του/της ακροατή/τριας και η μεταξύ τους κοινωνική σχέση αποτελούν γλωσσικά στοιχεία *κοινωνικής δείξης* (social dexis). Μερικά από τα γλωσσικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσα στο επικοινωνιακό

γεγονός για να εκφραστεί ένας βαθμός ευγένειας, απόστασης ή κοινωνικής θέσης απέναντι σε έναν/μία συνομιλητή/τρια είναι οι προσωπικές αντωνυμίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται για την μη κυριολεκτική τους σημασία και αποκτούν σημασιολογικό περιεχόμενο.

Η εξέταση του γλωσσολογικού φαινομένου της *κοινωνικής δείξης* άρχισε με την επισήμανση της διάκρισης β' ενικού προσώπου/β' πληθυντικού προσώπου (T/V distinction) από τους γαλλικούς τύπους 'tu' (T= εσύ) και 'vous' (V= εσείς) και αφορά πολλές γλώσσες (πίνακας 1). Ο τύπος T χαρακτηρίζεται ως «οικείος τρόπος» και ο τύπος V ως «μη οικείος». Ο V απευθυντικός τύπος μπορεί να υποδηλώσει πολλές σημασίες όπως ευγένεια, σεβασμό, επισημότητα, κοινωνική απόσταση, ακόμα και αδιαφορία, ψυχρότητα και ανειλικρίνεια (Κανάκης 2007: 197).

Γλώσσες	T	V
Λατινική	Tu	Vos
Ισπανική	Tú/ Vos	Usted
Γερμανική	Du/Ihr	Sie
Ιταλική	Tu/Voi	Lei
Γαλλική	Tu	Vous
Ρωσική	Ty	Vy
Κινεζική	Ní	Nín

Πίνακας 1. Η διάκριση T-V σε ένα πλήθος γλωσσών (Wardhaugh 2006).

Στην Ελληνική γλώσσα επικράτησαν ονομασίες όπως *ενικός της οικειότητας* και *αλληλεγγύης* («εσύ») και *πληθυντικός ευγενείας ή απόστασης* («εσείς»). Εξαιτίας του πλούσιου μορφολογικού και συντακτικού συστήματος η Ελληνική δίνει τη δυνατότητα στους/στις ομιλητές/τριες της να φανερώνουν την ευγένεια, χωρίς να γίνεται απαραίτητα χρήση της προσωπικής αντωνυμίας (π.χ. **Είπατε** ότι θα **πάτε** εκδρομή **σήμερα;**). Σύμφωνα με τη Σηφianού, αυτή η δυνατότητα που προσφέρει η Ελληνική αποδεικνύεται κοινωνικά πολύ σημαντική, καθώς επιτρέπει στους/στις ομιλητές/τριες της να προβαίνουν σε διακρίσεις και να επιδεικνύουν επισημότητα, η οποία σε άλλη περίπτωση για να εκφραστεί θα χρειαζόταν ένα διαφορετικό ίσως και πιο πολύπλοκο σύστημα (Sifianou 1987: 135).

Χρησιμοποιώντας τους όρους των B&L μπορεί να λεχθεί ότι η χρήση του ενικού αριθμού συμβάλλει στην προστασία του θετικού προσώπου του ατόμου, γιατί δείχνει αλληλεγγύη και έγκριση, ενώ η χρήση του πληθυντικού αριθμού δείχνει σεβασμό προς την αυτονομία του (Lees 2014:165) και επομένως συνδέεται με την αρνητική ευγένεια. Ωστόσο, δημιουργείται μια αντίφαση καθώς υπάρχουν περιπτώσεις στα ελληνικά κατά τις οποίες η χρήση του πληθυντικού του προσώπου για αναφορά σε ένα άτομο δεν σημαίνει απαραίτητα ότι πρόκειται για χρήση της αρνητικής ευγένειας, όπως φαίνεται και στα παρακάτω παραδείγματα:

(α) *Σας παρακαλώ, κυρία Γεωργίου, κλείστε επιτέλους το παράθυρο!*

(β) *Ελάτε τώρα κύριε, τι είπατε τώρα!*

Στην πρώτη περίπτωση, παρόλο που μειώνεται η κοινωνική απόσταση, αφού πρόκειται ουσιαστικά για μια παρατήρηση προς τη συνομιλήτρια, συγχρόνως αναγνωρίζεται το κύρος της με τη χρήση του πληθυντικού αριθμού, της λέξης *παρακαλώ* αλλά και την ευγενική προσφώνηση *Κυρία Γεωργίου*. Στη δεύτερη περίπτωση, παρόλο που η σχέση μεταξύ φοιτητή και καθηγητή μπορεί να είναι σχετικά ανεπίσημη, λόγω του ότι μπορεί να γνωρίζονται αρκετά καλά και να έχουν μια φιλική σχέση, εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τον πληθυντικό του προσώπου. Έτσι, μπορεί η φράση να φαίνεται αγενής με το πρώτο άκουσμα αλλά σε ορισμένες περιστάσεις δεν είναι. Προσβάλλεται δηλαδή το θετικό και αρνητικό δημόσιο πρόσωπο του/της ακροατή/τριας, κάτι που δεν συνδέεται με την τυπική ευγένεια που θα ανέμενε κανείς σε μια τέτοια περίπτωση (Lees 2014: 172). Επιβεβαιώνεται λοιπόν η παραπάνω υπόθεση ότι η ευγένεια είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που ποικίλλει ανάλογα με τη γλώσσα και τις περιστάσεις επικοινωνίας.

Παράλληλα, αν και δομικά η διάκριση ενικού-πληθυντικού είναι μάλλον απλή, στην πράξη, το να χρησιμοποιείται ο πληθυντικός για έναν/μία αποδέκτη/τρια είναι αρκετά λεπτό ζήτημα και οι ασυνέπειες που δημιουργούνται δεν είναι σπάνιες. Σε κοινωνίες, όπου συνήθως εντοπίζεται η διαφοροποίηση ανάμεσα στην κοινωνική τάξη του/της ομιλητή/τριας και του/της ακροατή/τριας, αυτός/ή που βρίσκεται σε ανώτερη κοινωνική θέση, ο/η μεγαλύτερος/η σε ηλικία και ο/η ομιλητής/τρια που κατέχει κάποια μορφή εξουσία, τείνει να χρησιμοποιεί το T όταν απευθύνεται σε έναν/μία κατώτερης τάξης, νεότερο/η και λιγότερο ισχυρό/ή αποδέκτη/τρια, ο/η οποίος/α με τη

σειρά του/της απευθύνεται στον/στην πρώτο/η με τον τύπο V. Πολλές φορές όταν επέρχονται κοινωνικές αλλαγές είναι πιθανόν να αλλάξουν και οι σχετικές γλωσσικές επιλογές που ενέχουν κοινωνική δείξη. Μια νεαρή γυναίκα που διευθύνει μια επιχείρηση εξαιτίας της οικονομικής της υπεροχής μπορεί να χρησιμοποιήσει «εσύ» στην ηλικιωμένη καθαρίστρια του κτηρίου και να λάβει αντίστοιχα «εσείς». Εάν όμως βασικό κριτήριο θεωρηθεί αυτή τη φορά όχι η οικονομική υπεροχή αλλά η διαφορά ηλικίας, θα γίνει το αντίθετο. Σίγουρα, οι δύο γυναίκες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν επίσης αμοιβαία τον οικείο τύπο «εσύ» εάν γνωρίζονται καλά μεταξύ τους ή αμοιβαία τον τύπο «εσείς» για να δηλώσουν την κοινωνική απόσταση. Οι επιλογές αυτές είναι ανοιχτές αλλά δεν εμφανίζονται με την ίδια συχνότητα ούτε και είναι όλες εξίσου χαρακτηριστικές των γενικότερων επιλογών μιας γλωσσικής κοινότητας (Μοσχονάς 2001).

2.1.3 Καταγωγή Πληθυντικού Ευγενείας

Η ακριβής ιστορική στιγμή, περιοχή και οι περιστάσεις κατά τις οποίες ο γαλλικός πληθυσμός ξεκίνησε να χρησιμοποιεί το *vous* για να απευθυνθεί σε άτομα ανώτερης τάξης δεν είναι γνωστή, αλλά είναι πολύ πιθανόν αυτή η αλλαγή να συντελέστηκε κατά τα μεσαιωνικά χρόνια (Helmbrecht 2003: 189-190). Οι Brown και Gilman στο άρθρο τους «The pronouns of power and solidarity» υποστηρίζουν ότι η χρήση της λατινικής αντωνυμίας *vos* (εσείς) ξεκινά τον 4ο αι. μ. Χ. ως απευθυντικός τρόπος προς τον αυτοκράτορα. Υπήρχαν δυο αυτοκράτορες, ο διοικητής του ανατολικού τμήματος που έδρευε στην Κωνσταντινούπολη και ο διοικητής του δυτικού τμήματος που έδρευε στην Ρώμη. Με το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Διοκλητιανού η αυτοκρατορική υπηρεσία ήταν ενιαία. Οι λέξεις που απευθύνονταν σε έναν από τους δυο θεωρούνταν ότι απευθύνονταν και στους δυο. Έτσι, σε κάθε αυτοκράτορα απευθύνονταν με το *vos*, υπονοώντας φυσικά και τα δυο πρόσωπα. Ο αυτοκράτορας ήταν η κορυφή του λαού του και μιλούσε ως αντιπρόσωπός του, γι αυτό και χρησιμοποιούσε για τον εαυτό του την αντωνυμία *nos* «εμείς». Ως αποτέλεσμα, η χρήση του «εσείς» συνδέθηκε με την έννοια της εξουσίας και της ισχύος, δηλαδή με τη δυνατότητα ελέγχου του ενός πάνω στον άλλο, η οποία μπορεί να αφορά ποικίλες κοινωνικές πτυχές όπως φυσική δύναμη, πλούτο, ηλικία, φύλο, θεσμικό ρόλο. Η χρήση του πληθυντικού σταθεροποιήθηκε τον 12ο αι και άτομα ανώτερων τάξεων αντάλλαζαν στις συνομιλίες τους τον πληθυντικό για να δείξουν αμοιβαίο σεβασμό και ευγένεια ενώ άτομα των κατώτερων τάξεων διατηρούσαν τον ενικό. Έτσι οι ανώτερες τάξεις απευθύνονταν στις κατώτερες με τον T

και η απάντηση ερχόταν με τον V. Αυτή η μη αμοιβαία χρήση T/V κατέληξε να δηλώνει σχέση εξουσιαστική. Επεκτάθηκε και σε περιστάσεις όπως εντολές ανθρώπων σε ζώα, κυρίους/ες σε υπηρέτες, αξιωματικού σε στρατιώτη κ.α. Η χρήση του V έτσι έλαβε σταδιακά ευγενική έννοια και ενώ αρχικά μόνο τα πρόσωπα με κοινωνικό κύρος είχαν την ευκαιρία να απευθυνθούν στον αυτοκράτορα, σταδιακά εξαπλώθηκε η χρήση του και στα υπόλοιπα κοινωνικά στρώματα ακόμα και μεταξύ συζύγων, γονέων και τέκνων, και εραστών. Το αμοιβαίο T της οικειότητας σιγά σιγά απέκτησε και τη χρήση της αλληλεγγύης και σιγά σιγά αντικατέστησε το V της αμοιβαίας ευγένειας εφόσον η αλληλεγγύη είναι συχνά σημαντικότερη από την έννοια της ευγένειας. Στους μετέπειτα αιώνες οι Ευρωπαίοι συνειδητοποίησαν την εκτεταμένη χρήση των επίσημων τύπων και την εξέλαβαν ως σημάδι κομψότητας (Brown & Gilman 1960).

Συνεπώς, η παραχώρηση ευγενικού νοήματος στις προσωπικές αντωνυμίες αποτελεί ουσιαστικά ένα επιφανόμενο, δηλαδή είναι ένα ακούσιο αποτέλεσμα της χρήσης των αντωνυμιών. Ο καινούριος αυτός τρόπος ομιλίας τυποποιήθηκε ασχέτως αν το αποτέλεσμα πάνω στο σύστημα της γλώσσας μπορεί να διέφερε από αυτό που οι ομιλητές/τριες σκόπευαν να πραγματοποιήσουν με την καινούρια έκφραση. Η παραχώρηση σημασιολογικών χαρακτηριστικών στις αντωνυμίες όπως η ανωτερότητα του/της αποδέκτη/τριας δεν αποτέλεσε ποτέ στόχο των ομιλητών/τριών αλλά ήταν το αιτιώδες αποτέλεσμα αυτού του καινούριου τρόπου της χρήσης των αντωνυμιών (Helmbrecht 2003: 199-200).

2.1.4 Η Χρήση του Πληθυντικού Ευγενείας στην Κύπρο

«Η έρευνα για την ευγένεια στην Κυπριακή Ελληνική (ΚΕ) μας δίνει την ευκαιρία να εξετάσουμε τη στενή αλληλεπίδραση ανάμεσα σε κοινωνικούς (εξωγλωσσικούς) και δομικούς (γλωσσικούς) παράγοντες που διαμορφώνουν τις γλωσσικές ιδιοσυγκρασίες διαφορετικών κοινωνιών, οι οποίες μπορεί να μοιράζονται κατά βάση το ίδιο γλωσσικό σύστημα» (Terbourafis 2005b: 277).

Ιδιαίτερα χρήσιμη για τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας στην Κύπρο αποτελεί η έρευνα της Μαρίνας Τερκουράφη, η οποία μετά από ανάλυση διαλογικών δεδομένων από ηχογραφήσεις αυθόρμητων συνομιλιών σε σύγχρονο αστικό κυπριακό λόγο εξήγαγε το εξής συμπέρασμα: η εμφάνιση του πληθυντικού ευγενείας συμβαδίζει πρωτίστως με τάσεις ροπής προς την Κοινή Νέα Ελληνική (ΚΝΕ) και μόνο κατά δεύτερο

λόγο χρησιμεύει για να φανερώσει την ευγενική πρόθεση του/της ομιλητή/τριας (Terakourafi 2001: 462). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη συγγραφέα ο πληθυντικός ευγενείας δεν αποτελεί ένα τυποποιημένο μέσο έκφρασης της ευγένειας, τουλάχιστον όχι στον ίδιο βαθμό όπως χρησιμοποιείται στην Ελλάδα και ως εκ τούτου στην ΚΝΕ, καθώς η χρήση του βεβαιώνει την έμφαση που δίνουν οι ομιλητές/τριες της ΚΕ στην αλληλεγγύη και στις διαπροσωπικές σχέσεις, με άλλα λόγια στη θετική ευγένεια. Σε πολλές περιπτώσεις εκλαμβάνεται από τους/τις ομιλητές/τριες ως «ψυχρός» και «απόμακρος» και χρησιμοποιείται διστακτικά στα πρώτα στάδια μιας γνωριμίας. Πράγματι εκεί όπου ένας/μια ομιλητής/τρια της ΚΝΕ θα χρησιμοποιούσε τον πληθυντικό ευγενείας ως ένδειξη σεβασμού π.χ. σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, ένας/μια ομιλητής/τρια της ΚΕ θα προτιμήσει να χρησιμοποιήσει ενικό αριθμό και ένα κατάλληλο μέσο προσφώνησης, που μεταφέρει σεβασμό χωρίς να ακούγεται επίσημο. Στο ίδιο πνεύμα θα χρησιμοποιήσει τις προσφωνήσεις *φίλε, ρε κουμπάρε* για έναν ξένο, ενώ στην Ελλάδα θα προτιμήσει το πιο επίσημο *Κύριε* ή δεν θα το χρησιμοποιήσει καθόλου. Αυτό οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στο κλειστό κοινωνικό δίκτυο στην Κύπρο, το οποίο επηρεάζει κατά πολύ αυτό τον τρόπο χρήσης του πληθυντικού, σε αντίθεση με την Ελλάδα όπου οι κοινωνικοί δεσμοί είναι πιο χαλαροί (Terakourafi 1999: 97, 113-114).

Όταν απευθύνονται σε έναν/μια αποδέκτη/τρια οι ομιλητές/τριες της ΚΕ στις συνομιλιακές τους διεπιδράσεις αμφιταλαντεύονται μεταξύ του ενικού και του πληθυντικού αριθμού, συχνά εναλλάσσοντας και τους δυο αριθμούς αρκετές φορές. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν αλλάζει το θέμα μιας συζήτησης ή ακόμα και μέσα στην ίδια πρόταση που θα εκφωνήσει ένας/μια ομιλητής/τρια (Terakourafi 2001: 466). Κρίνοντας από την συχνότητα αυτής της εναλλαγής φαίνεται πως η μη κυριολεκτική χρήση του β' πληθυντικού γίνεται αισθητή από τους Κύπριους να ανήκει στον γλωσσικό κώδικα της ΚΝΕ και ως εκ τούτου λαμβάνει χώρα όταν καλούνται να επικοινωνήσουν σε επίσημες περιστάσεις και όταν ο/η αποδέκτης/τρια της συζήτησης είναι ομιλητής/τρια της ΚΝΕ. Η χρήση του συνεπώς εκλαμβάνεται ως μια περίπτωση *εναλλαγής γλωσσικού κώδικα (code switching)* (Terakourafi 2005: 284). Η υπόθεση αυτή υποστηρίζεται με τρεις τρόπους. Καταρχάς ο πληθυντικός αριθμός συνδυάζεται σχεδόν πάντα με το νεοελληνικό μόριο του μέλλοντα *θα* και όχι με το κυπριακό *en:a*. Παρόμοια και οι αρνήσεις *μην* και *δεν* προτιμώνται αντί των κυπριακών *men* και *'endʒe*, ενώ μάλιστα συνοδεύουν και ρήματα που ακολουθούν τους μορφοφωνολογικούς κανόνες

της ΚΕ (π.χ. *min a'las:ete, den i'kserete*). Παράλληλα, ο συνδυασμός του β' ενικού και β' πληθυντικού προσώπου με όρους προσφώνησης υποστηρίζει περαιτέρω την υπόθεση ότι η μη κυριολεκτική χρήση του β' προσώπου πληθυντικού γίνεται αντιληπτή από τους/τις ομιλητές/τριες της ΚΕ ότι ανήκει στην ΚΝΕ. Σύμφωνα με τη Sifianou (1992: 64) στην ΚΝΕ ο ενικός αριθμός πάντα χρησιμοποιείται με έναν επίσημο τίτλο και το όνομα του/της αποδέκτη/τριας ενώ ο πληθυντικός αριθμός με έναν επίσημο τίτλο και το επώνυμο. Αντίθετα, στην Κύπρο ο ενικός αριθμός συχνά συνοδεύει τον τίτλο και το επώνυμο ενώ ο πληθυντικός το όνομα. Πολλές φορές μάλιστα το α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού προτιμάται στις απαντήσεις των ομιλητών/τριών. Αυτό συμβαίνει, σύμφωνα με την Τερκουράφη, γιατί οι ομιλητές/τριες της ΚΕ δεν είναι σε θέση να μιλούν βέλτιστα όταν χρησιμοποιούν ένα κώδικα για τον οποίο δεν έχουν την διαίσθηση που θα είχε ένας/μία ομιλητής/τρια της ΚΝΕ (Terakourafi 2005: 286-287).

Παρόλα αυτά δεν έχουμε πάντα εναλλαγή γλωσσικής ποικιλίας και η χρήση του πληθυντικού φαίνεται να έχει διεισδύσει για τα καλά στον κυπριακό γλωσσικό κώδικα, αφού συμμορφώνεται με μορφοφωολογικούς κανόνες της διαλέκτου (*'kamnete/'kamete* αντί *'kanete, 'ðete* αντί *'ðite, 'kats^h:ete* αντί *ka'θiste*) αλλά και με τη μορφοσύνταξη (*iʃete mas pi*). Επιπλέον, όταν υπάρχει συναισθηματική φόρτιση από πλευράς ομιλητών/τριών, μπορεί να παραμεριστεί οποιοσδήποτε περιορισμός στην εμφάνιση του πληθυντικού ευγενείας μαζί με διαλεκτικά στοιχεία όπως το *men* (*μην*) (π.χ. *na 'men epi'menete*) (Terakourafi 2005a: 290).

Αξίζει να επισημανθεί πως αντίθετα με την εργατική τάξη, η μεσαία τάξη στην Κύπρο χρησιμοποιεί περισσότερο τον πληθυντικό αριθμό καθώς έχει περισσότερη πρόσβαση στην ΚΝΕ, αλλά και περισσότερες ευκαιρίες να έρχεται σε επαφή με ομιλητές/τριες της ΚΝΕ, ενώ παράλληλα τα μέλη της ταξιδεύουν συχνά στην Ελλάδα είτε για σπουδές, είτε για δουλειές είτε για λόγους αναψυχής (Terakourafi 2005a: 292-293).

Όσο αφορά τώρα την εφαρμογή της θεωρίας των Β&L στα κυπριακά γλωσσικά δεδομένα, η Τερκουράφη μετά από ποσοτική ανάλυση από ένα σώμα αυθόρμητων δεδομένων κυπριακού αστικού λόγου εξάγει το συμπέρασμα πως η εφαρμογή των στρατηγικών ευγένειας και της καθολικής αρχής (W) των Β&L στην ΚΕ αποτυγχάνει για δύο λόγους. Καταρχάς, η ιεραρχία των στρατηγικών κατατάσσει τις γλωσσικές εκφράσεις ως λιγότερο ή περισσότερο έμμεσες και βασίζεται στο προτασιακό

περιεχόμενο αυτού που εκφράζουν, δηλαδή σε σημασιολογικά προσανατολισμένα κριτήρια. Οι γλωσσικές εκφράσεις όμως πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το γλωσσικό και το κοινωνικοϊστορικό πλαίσιο σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας. Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο η προσέγγιση των B&L αποτυγχάνει να υποστηρίξει τα δεδομένα στην κυπριακή αφορά τους ορισμούς των τριών κοινωνιολογικών μεταβλητών, D, P και Rx. Η προσέγγισή τους δίνει έμφαση στη σχέση μεταξύ συνομιλητών/τριών. Οι ομιλητές/τριες όμως τοποθετούν τους εαυτούς τους όχι μόνο σε σχέση με τους/τις αποδέκτες/τριες αλλά σε σχέση και με το πολιτισμικό σύνολο, με το οποίο ζητούν να ταυτιστούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Για να καταστεί καλύτερα κατανοητό, τίθεται το εξής παράδειγμα: Η οριστική του ρήματος έχω στο β' πληθυντικό πρόσωπο (έχετε [ˈeçete]) και στο γ' ενικό πρόσωπο (έχει [ˈeçi] = «υπάρχει / υπάρχουν»), εμπίπτουν στην αρνητική ευγένεια, καθώς επιδιώκουν έμμεσα να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη των αιτούμενων αγαθών. Όταν οι ομιλητές/τριες ζητούν κάτι για πρώτη φορά από έναν/μία πωλητή/τρια που δεν τους είναι γνωστός/ή επιτελούν μια πράξη εξακρίβωσης ταυτότητας (act of identity). Δηλαδή, οι ομιλητές/τριες συμπεριφέρονται μόνο σύμφωνα με τα πρότυπα συμπεριφοράς των ομάδων, με τις οποίες επιθυμούν να ταυτοποιηθούν, στον βαθμό φυσικά που μπορούν να προσδιορίσουν τις ομάδες αυτές και την ικανότητά τους να αναλύουν τη συμπεριφορά τους. Έτσι, στην Κύπρο η χρήση του ρήματος έχετε προτιμάται από ομιλητές/τριες της μεσαίας τάξης και σχεδόν απουσιάζει από τους/τις ομιλητές/τριες της εργατικής τάξης, οι οποίοι χρησιμοποιούν το ρήμα έχει. Η επιλογή του πληθυντικού ευγενείας καθορίζεται από την πρόσβαση των ομιλητών/τριών στην KNE και τον βαθμό στον οποίο ο/η ομιλητής/τρια συνταυτίζεται με το επιθυμητό της συγκεκριμένης ομάδας. Όπως λέχθηκε παραπάνω, η μεσαία τάξη στην Κύπρο έχει μεγαλύτερη πρόσβαση στην KNE και περισσότερες ευκαιρίες συναναστροφής με ομιλητές/τριες της KNE. Ως εκ τούτου, η χρήση του πληθυντικού αντί του ενικού αποτελεί λοιπόν μια εξωτερική εκδήλωση της ταυτότητας της μεσαίας τάξης και χρησιμοποιείται όταν η ταυτότητα αυτή κρίνεται επιθυμητή. Επομένως, τα ρήματα έχει και έχετε «εκπροσωπούν διαφορετικά πρότυπα, στα οποία οι ομιλητές/τριες προσφεύγουν ή αποφεύγουν ανάλογα (α) με τον βαθμό στον οποίο έχουν πρόσβαση σε αυτά, και (β) στην επιθυμία τους να παρουσιάσουν τον εαυτό τους με έναν ορισμένο τρόπο, που υποτάσσει την επιθυμία να προσαρμόσουν την ομιλία τους με εκείνη των ακροατών» (Terikourafi 2002: 186). Η ανάλυση αυτή βρίσκει στήριξη και στη φωνητική απόδοση του χ στα δυο ρήματα καθώς στο έχει χρησιμοποιείται το κυπριακό φατνιακό σύμφωνο [j], ενώ στο έχετε χρησιμοποιείται το

ουρανικό αλλόφωνο του /x/ δηλαδή το [ç]. Επομένως, διαφαίνεται ότι οι ομιλητές/τριες αξιοποιούν τις εκφράσεις με ολιστικό τρόπο και καθόλου παθητικά, όταν αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εξωγλωσσικά χαρακτηριστικά (σχέση ανάμεσα στους/στις συνομιλητές/τριες, κοινωνική τάξη ομιλητή/τριας, ηλικία, φύλο του/της ομιλητή/τριας που είναι σχετικά με αυτά του/της ακροατή/τριας). Συνεπώς, οι έννοιες της απόστασης, της δύναμης και της εμμεσότητας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και τις ιδιαιτερότητες μιας κοινωνίας και της γλώσσας της (Terakourafi 2002: 183-187). Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή επιχειρείται ακριβώς η μελέτη της επίδρασης μερικών μεταβλητών στις γλωσσικές επιλογές των Ελληνοκύπριων εκπαιδευόμενων όπως είναι το φύλο και η ηλικία του/της εκπαιδευτικού.

2.1.5 Ευγένεια και Πληθυντικός Ευγενείας στη Διδακτική Διαδικασία

Η μεγάλη διάδοση και επίδραση που είχε η θεωρία της ευγένειας, ειδικότερα των B&L, οδήγησε στη σύγκλιση των προσεγγίσεων, με αποτέλεσμα την εξέταση της ευγένειας στη διδακτική διαδικασία. Ωστόσο, η βιβλιογραφία που ασχολείται με το θέμα της γλωσσικής ευγένειας στις αίθουσες διδασκαλίας συνδέεται τις περισσότερες φορές με τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας. Για τα ελληνικά αρκετά σημαντική θεωρείται η έρευνα της Θεοδοσίας-Σούλας Παυλίδου (Παυλίδου 2000), η οποία βασισμένη στη θεωρία των B&L εξήγαγε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα για τη συμπεριφορά των παιδιών μέσα από συνεισφορές και αιτήματα στις σχολικές αίθουσες διδασκαλίας. Ως εκ τούτου τα αποτελέσματά της φάνηκαν ιδιαίτερα χρήσιμα και στη δική μου εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας στις αίθουσες διδασκαλίας της Κύπρου.

Είναι γνωστό πως οι καθημερινές συμπεριφορές και διεπιδράσεις των ανθρώπων δημιουργούν και συντηρούν ρόλους κοινωνικής και προσωπικής ταυτότητας. Αυτές οι ταυτότητες προάγουν την κοινωνική τάξη και σταθερότητα και δίνουν νόημα στους κοινωνικούς θεσμούς (Schiffrin 2009: 502). Έτσι, μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας διδάσκοντες/ουσες και εκπαιδευόμενοι/ες, μαθαίνουν τις προσδοκίες και τις διεπιδράσεις του διδακτικού χώρου, αποκτούν κοινωνικούς ρόλους μέσα στο θεσμικό πλαίσιο που επιβάλλει το εκπαιδευτικό περιβάλλον. Κατά κανόνα, οι διδάσκοντες/ουσες έχουν θέση ιεραρχίας και είναι φορείς εξουσίας με αποτέλεσμα να γεννάται μια ασύμμετρη σχέση προσφώνησης. Σύμφωνα λοιπόν με τη θεωρία των B&L δάσκαλοι/ες, καθηγητές/τριες προσανατολίζονται κυρίως στις ανάγκες του θετικού

προσώπου των μαθητών/τριών και φοιτητών/τριών αντίστοιχα, ενώ οι τελευταίοι/ες λαμβάνουν περισσότερο υπόψη το αρνητικό πρόσωπο των διδασκόντων/ουσών. Επομένως, «η χρήση του β' προσώπου πληθυντικού και το είδος της προσφώνησης συνιστούν στο συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας μια *προδιαγεγραμμένη ευγένεια*, η οποία δεν είναι απόρροια προσωπικής επιλογής του υποκειμένου: η μη συμμόρφωση με τις προδιαγραφές συνεπάγεται, όχι μόνο σοβαρό πλήγμα για το πρόσωπο του καθηγητή, αλλά και ρήξη με όλο το σύστημα που εκπροσωπούν» (Παυλίδου 2000: 442).

Εξίσου σημαντικό και ενδιαφέρον θεωρείται το άρθρο της Μακρή-Τσιλιπάκου σχετικά με τη νεοελληνική προσφώνηση σε ποικίλα περιβάλλοντα και καταστάσεις. Σύμφωνα με αυτό υπάρχουν διάφοροι τύποι προσφώνησης που συνδυάζονται με τον ενικό ή τον πληθυντικό αριθμό. Πιο συχνή θεωρείται η χρήση της νεοελληνικής προσφώνησης «μικρό όνομα και το επώνυμο του/της αποδέκτη/τριας», που μπορούν να προσδιοριστούν και από την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με πληθυντικό ή ενικό αριθμό (Μακρή-Τσιλιπάκου 1983).

Στην παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα διερευνάται συγκεκριμένα ο χώρος της εκπαίδευσης, στον οποίο εντοπίζεται η προαναφερθείσα ασύμμετρη χρήση προσφώνησης, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι εκπαιδευτικοί είναι φορείς εξουσίας. Παρόλα αυτά ανάλογα με τον βαθμό εκπαίδευσης έχουμε και κάποια διαφοροποίηση. Σύμφωνα με τα ελληνικά δεδομένα, στο Δημοτικό ο/η δάσκαλος/α απευθύνεται στον/στη μαθητή/τρια με το μικρό του/της και πολύ σπάνια με το επώνυμο και χρησιμοποιεί πάντα β' πρόσωπο ενικού. Από την άλλη, η μαθητική συμπεριφορά χαρακτηρίζεται από τη χρήση της κλητικής προσφώνησης *Κύριε/α* μαζί με το μικρό όνομα (για τις γυναίκες περισσότερο) και β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις η προσφώνηση *Κύριε/α* συνοδεύεται και από το επώνυμο του/της δασκάλου/ας (για τους άντρες περισσότερο), μια πιο ευγενική επιλογή από πλευράς μαθητή/τριας (Μακρή-Τσιλιπάκου 1983: 227).

Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο τονίζεται περισσότερο η εξουσιαστική λειτουργία του/της εκπαιδευτικού. Οι μαθητές/τριες προσφωνούν τους/τις διδάσκοντες/ουσες με το *Κύριε/α* συνοδευόμενο από το επώνυμο και β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού. Συχνά όμως, ιδιαίτερα στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου, οι πιο ανήσυχοι/ες μαθητές/τριες που δεν αναγνωρίζουν την ισχύουσα τάξη πραγμάτων προσφωνούν τον/την

καθηγητή/τρια τους στον ενικό, αφαιρώντας έτσι ουσιαστικά το δικαίωμα εξουσίας πάνω τους. Επομένως, η χρήση του ενικού είναι περιορισμένη και συχνά δεν ενθαρρύνεται από τον/την αποδέκτη/τρια (Μακρή-Τσιλιπάκου 1983: 227).

Στην ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης συνυπάρχουν το συμμετρικό και ασύμμετρο σύστημα προσφώνησης και ως προς τον αριθμό και ως προς τον γλωσσικό τύπο. Ο/Η διδάσκων/ουσα τάσσει τον εαυτό του/της τις περισσότερες φορές ως αλληλέγγυο με τους/τις φοιτητές/τριες και τους/τις προσφωνεί με το μικρό τους όνομα και ενικό αριθμό, ενώ αντιπροσφωνείται με το *Κύριε/α* μαζί με το επώνυμο και πληθυντικό ή και ενικό αριθμό. Ωστόσο, οι φοιτητές/τριες με την είσοδό τους στο Πανεπιστήμιο αναγνωρίζονται ως ενήλικοι ακαδημαϊκοί πολίτες και σαν τέτοιοι προσφωνούνται με το *Κύριε/α*, επώνυμο και πληθυντικό αριθμό (Μακρή-Τσιλιπάκου 1983: 228). Ως εκ τούτου, η διαδραστική κατάσταση στο Πανεπιστήμιο απαιτεί «τυπική ουδετερότητα» και επομένως ίσες αποστάσεις (Μακρή-Τσιλιπάκου 2012: 933). Η σεβαστική προσφώνηση *Κύριε καθηγητά* αποτελούσε παλαιότερη προσφώνηση, η οποία πλέον δεν συνηθίζεται, ενώ το ζεύγος *Κυρία καθηγήτρια* αποτελεί σπάνια προσφώνηση και εκφέρεται μόνο ως σαρκασμός και αμφισβήτηση της γνώσης της εκπαιδευτικού (Μακρή-Τσιλιπάκου 2012: 935). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι στο παρελθόν οι καθηγητές ήταν μεγάλοι σε ηλικία και απαιτούσαν απόσταση και σεβασμό από τους/τις φοιτητές/τριες (Sifianou 1987: 141).

Αξίζει να σημειωθεί πως διάφοροι/ες ερευνητές/τριες εξέτασαν την επίδραση του φύλου σε σχέση με τις προσφωνήσεις και διαπίστωσαν πως οι γυναίκες δέχονται περισσότερο οικείες προσφωνήσεις όπως το όνομα και ενικό αριθμό από ό,τι οι άντρες οι οποίοι προσφωνούνται με πιο επίσημους τύπους (Sifianou 1987: 143). Μέσα από την εξέταση του φύλου του/της διδάσκοντα/ουσας επιχειρείται να διερευνηθεί εάν όντως διαδραματίζει κάποιο ρόλο και στα κυπριακά γλωσσικά δεδομένα όσο αφορά την επιλογή οικείων ή επίσημων τύπων από πλευράς συμμετεχόντων/ουσών.

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογία

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την ολοκλήρωση της έρευνας. Αρχικά δίνεται μια περιγραφή του υλικού που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκέντρωση των δεδομένων, δηλαδή του ερωτηματολογίου, στη συνέχεια ελέγχεται η εγκυρότητά του, διατυπώνονται τα ερευνητικά ερωτήματα και τέλος αναλύεται η διαδικασία της έρευνας.

3.1 Μέσο Συλλογής Δεδομένων

Για τη διεξαγωγή της έρευνας κρίθηκε αναγκαίο να καταρτιστεί ερωτηματολόγιο. Η διαμόρφωση του ερωτηματολογίου αποτέλεσε και το μεγαλύτερο κομμάτι της έρευνας. Έτσι σχεδιάστηκε και χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα) με στόχο να διαπιστωθούν οι στάσεις και των αντιλήψεις των εκπαιδευόμενων όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων και απόφοιτων πτυχιούχων ηλικίας 35-45 ετών απέναντι στη χρήση του πληθυντικού ευγενείας. Πιο συγκεκριμένα μελετώνται οι απόψεις τους αναφορικά με τη λειτουργία του αλλά και με τη χρησιμότητα του.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου παίρνουν δυο μορφές: κλειστού και ανοικτού τύπου. Για την πρώτη μορφή υπάρχουν διχοτομικές απαντήσεις του τύπου Ναι/Όχι, πολλαπλής επιλογής και διαβαθμισμένης κλίμακας. Οι τελευταίες τοποθετούνται στο διάστημα 1-6 (τύπος Likert) και αφορούσαν αξιολόγηση διαφόρων προσφωνήσεων προς τους εκπαιδευτικούς. Η αξιολόγηση έγινε στη βάση μιας λίστας οκτώ χαρακτηρισμών, συγκεκριμένα των εξής: (1) φιλικός, (2) ευγενικός, (3) μιλά φυσιολογικά, (4) μιλά επίσημα, (5) μιλά προσβλητικά, (6) απόμακρος, (7) άξεστος, (8) ξιπασμένος. Η επιλογή των χαρακτηρισμών αυτών βασίστηκε στη μεθοδολογία των Armostis και Terkourafi (υπό δημοσίευση), οι οποίοι μάλιστα εξισορροπούν τους θετικούς και τους αρνητικούς χαρακτηρισμούς, ούτως ώστε να μην προδιαθέτουν θετικά ή αρνητικά τους/τις συμμετέχοντες/ουσές τους' η ίδια πρόβλεψη λήφθηκε και στην παρούσα έρευνα. Όσον αφορά την ανοικτού τύπου ερωτήσεων, ο λόγος που ενσωματώθηκαν ήταν γιατί θεωρείται ότι πρέπει να δίνεται η ευκαιρία και στους/στις

συμμετέχοντες/ουσες να αναπτύξουν τις δικές τους εκτιμήσεις και απόψεις για συγκεκριμένα θέματα σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα.

Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται ερωτήσεις που αφορούν προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων/ουσών όπως το φύλο, η ηλικία, ο τόπος όπου μεγάλωσαν οι γονείς τους, η περιοχή σπουδών αλλά και η χώρα στην οποία έζησαν εάν έζησαν για πάνω από ένα χρόνο. Αυτές οι πληροφορίες επιτρέπουν να εντοπιστεί εάν όντως η τοποθεσία όπου ζει κάποιος/α επηρεάζει τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας, αφού, όπως είναι γνωστό, ο πληθυντικός ευγενείας είναι περισσότερο συνδεδεμένος με αστικά περιβάλλοντα. Στην επαρχία, και ιδίως σε χωριά μακριά από τις πόλεις, ο πληθυντικός ευγενείας αποφεύγεται και σπανίζει, ακόμη και από παιδιά, εφήβους και νέους προς μεγαλύτερους που αναγνωρίζονται ως αξιοσέβαστα πρόσωπα. Στις μη αστικές και μικρές αυτές κοινότητες η ευγένεια δεν συνεπάγεται κοινωνική απόσταση και εξισορροπείται στην ΚΝΕ από προσφωνήσεις όπως *θείε/θεία/θείο, μπάρμπα* μαζί με μικρό όνομα κ.ά. (Κανάκης 2007: 250). Επιπρόσθετα με τα προσωπικά στοιχεία διατυπώνεται και ένα σενάριο για να εξαχθεί η πρώτη αυθόρμητη απάντηση από πλευράς συμμετεχόντων/ουσών για τον τρόπο προσφώνησης των εκπαιδευτικών, εάν δηλαδή τους απευθύνονται στον ενικό ή στον πληθυντικό και εάν χρησιμοποιούν προσφώνηση που φανερώνει την κυριότητα του/της εκπαιδευτικού μαζί με το όνομα ή το επώνυμό του/της. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται 18 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου (20 ερωτήσεις για τους/τις απόφοιτους/ες πτυχιούχους), οι οποίες εντάσσονται σε δυο άξονες:

α. τον τρόπο προσφώνησης των εκπαιδευτικών, τους λόγους για τους οποίους επιλέγεται ο συγκεκριμένος τρόπος καθώς και το πώς αξιολογείται τη χρήση του πληθυντικού στο διδακτικό πλαίσιο επικοινωνίας (ερωτήσεις 1-13)·

β. τη γενικότερη αντίληψη για το γλωσσικό φαινόμενο (14-18).

Στην έρευνα εφαρμόστηκε ποσοτική μέθοδος και ποιοτική μέθοδος. Δόθηκαν συνολικά τέσσερα ερωτηματολόγια, ένα για την κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα και ένα για τους/τις απόφοιτους/ες πτυχιούχους. Το κάθε ένα από αυτά τα τέσσερα ερωτηματολόγια υπήρχε σε δύο μορφές: ένα με γυναίκες εκπαιδευτικούς (δασκάλες και καθηγήτριες) και ένα με άντρες εκπαιδευτικούς (δασκάλους και καθηγητές)· σε κάθε μία από τις τέσσερις ομάδες συμμετεχόντων/ουσών δόθηκαν στα μισά άτομα τα ερωτηματολόγια με

γυναίκες εκπαιδευτικούς και στα άλλα μισά δόθηκαν τα ερωτηματολόγια με άντρες εκπαιδευτικούς. Τα διαφορετικά ερωτηματολόγια περιλαμβάνουν τις ίδιες ερωτήσεις με περεταίρω επεξηγήσεις για λέξεις και φράσεις για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έτσι ώστε να καθίστανται ξεκάθαρες για τους/τις μαθητές/τριες, ενώ στο ερωτηματολόγιο των απόφοιτων πτυχιούχων χρησιμοποιούνται παρελθοντικοί χρόνοι με την προσθήκη δυο ακόμα ερωτήσεων, ώστε να εξεταστεί ο τρόπος προσφώνησης των εκπαιδευτικών εκτός από το Πανεπιστήμιο στο Δημοτικό αλλά και στο Γυμνάσιο/Λύκειο.

3.2 Έλεγχος Εγκυρότητας του Ερωτηματολογίου

Σχετικά με τη διαδικασία συγκέντρωσης πληροφοριών μέσω του ερωτηματολογίου από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες έγινε προσπάθεια αυτό να διέπεται από εγκυρότητα και αξιοπιστία. Μέσα από την εκτενή μελέτη της βιβλιογραφίας και των σχετικών ερευνών για τη γλωσσική ευγένεια και τον πληθυντικό ευγενείας επιδιώχθηκε να εξεταστούν όλες οι σημαντικές πτυχές του υπό εξέταση φαινομένου μέσω των κατάλληλων ερωτημάτων και να διερευνηθούν όλες οι παράμετροι που επηρεάζουν το ερωτηματολόγιο (π.χ. ηλικία και φύλο του/της δασκάλου/ας-καθηγητή/τριας, εκπαιδευτική βαθμίδα συμμετεχόντων/ουσών). Η εγκυρότητα παρόλα αυτά περιορίζεται ως ένα σημείο από το γεγονός ότι δεν βρέθηκε κάποιο παρόμοιο ερωτηματολόγιο για το συγκεκριμένο θέμα. Επίσης, πολλές ερωτήσεις, ιδιαίτερα οι ανοικτού τύπου, δεν απαντώνται από όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων. Ωστόσο, όπως λέχθηκε πιο πάνω, μέσα από τις θεωρητικές προσπάθειες και εργασίες των άλλων ερευνητών/τριών επιζητήθηκε να αποσαφηνιστούν οι παραπάνω πλευρές του θέματος επιδιώκοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερο ποσοστό εγκυρότητας.

3.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Συγκεκριμένα για την επίτευξη του παραπάνω στόχου επιδιώχθηκε να διερευνηθούν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

α. Σε ποιο βαθμό γίνεται και γινόταν χρήση του πληθυντικού ευγενείας στο επικοινωνιακό πλαίσιο της σχολικής και πανεπιστημιακής τάξης;

β. Πώς οι Ελληνοκύπριοι/ες εκπαιδευόμενοι/ες και απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι αντιλαμβάνονται και αντιλαμβάνονταν αντίστοιχα τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας μέσα στο διδακτικό πλαίσιο επικοινωνίας;

γ. Πώς αξιολογούν οι Ελληνοκύπριοι/ες εκπαιδευόμενοι/ες και απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας;

δ. Υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς τη γνώμη των αποφοίτων (35-45) για τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας σε σχέση με τη γνώμη των σημερινών εκπαιδευόμενων;

Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα εξετάζονται και κάποιες υποθέσεις, ελέγχονται, δηλαδή οι σχέσεις ανάμεσα σε κάποιες μεταβλητές:

ε. Συσχετίζεται η στάση των Ελληνοκύπριων εκπαιδευομένων απέναντι στη χρήση του πληθυντικού ευγενείας με τη βαθμίδα εκπαίδευσης (Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια);

στ. Διαδραματίζει κάποιο ρόλο το φύλο του/της εκπαιδευτικού όσο αφορά τη χρήση του πληθυντικού ευγενείας από πλευράς εκπαιδευόμενων και απόφοιτων πτυχιούχων;

ζ. Επηρεάζει η ηλικία του/της εκπαιδευτικού την επιλογή προσφώνησης από πλευράς εκπαιδευόμενων;

3.4 Διαδικασία της Έρευνας

Πριν από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έπρεπε να προηγηθεί μια δοκιμή των ερωτηματολογίων σε πιλοτική φάση. Δόθηκαν προς συμπλήρωση ερωτηματολόγια σε περιορισμένο δείγμα συμμετεχόντων/ουσών από κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα και σε απόφοιτους/ες πτυχιούχους, ώστε να εντοπισθούν τυχόν ασάφειες, μη κατανοητοί όροι και δυσκολίες στην απάντηση των ερωτήσεων, ιδιαίτερα των κλειστών, οι απαντήσεις των οποίων είναι προκαθορισμένες και επομένως να αποφευχθούν λάθη στην έρευνα. Ως αποτέλεσμα αυτής της πιλοτικής διερεύνησης, άλλαξε μία ερώτηση, προστέθηκε ακόμα μία απάντηση σε μια ερώτηση, ενώ για μερικές ερωτήσεις βελτιώθηκε η διατύπωσή τους. Μετά από την πιλοτική έρευνα, οριστικοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο για να προχωρήσει η κυρίως έρευνα.

Η κυρίως έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 σε τρία αστικά δημόσια σχολεία, συγκεκριμένα στα Δημοτικά Σχολεία Άγιος Κασσιανός, Γ' Δημοτικό Σχολείο

Λατσιών και Γ' Δημοτικό Σχολείο Δαλίου. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν συγκεκριμένα σε μαθητές/τριες πέμπτης και έκτης τάξης, γιατί υπέθεσα πως λόγω μεγαλύτερης ηλικίας οι μαθητές/τριες αυτών των τάξεων θα ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι/ες με το γλωσσικό φαινόμενο που εξετάζεται. Το Γυμνάσιο και το Λύκειο στα οποία διεξήχθη η έρευνα ήταν αυτά της Αγλαντζιάς και της Παλλουριώτισσας αντίστοιχα. Για τους/τις φοιτητές/τριες η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε εκτός διδακτικής ώρας σε καφετέριες Πανεπιστημίων της Λευκωσίας (Πανεπιστήμιο Κύπρου και Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου). Από τους/τις απόφοιτους/ες πτυχιούχους πήραν μέρος γνωστά μου πρόσωπα, τα οποία με τη σειρά τους παραχώρησαν ερωτηματολόγια σε άλλα δικά τους γνωστά πρόσωπα.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας στα δημόσια σχολεία, υποβλήθηκε αίτηση για γνωμοδότηση στην Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ), η οποία ενέκρινε την ερευνητική μου πρόταση και ακολούθως εξασφαλίστηκε άδεια από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ), αφού υποβλήθηκε αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας (Α.Σ.Ε.). Παράλληλα, εξασφαλίστηκε συγκατάθεση από τους/τις Διευθυντές/τριες των σχολείων εκ των προτέρων ώστε να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να μην επηρεαστεί η ομαλή λειτουργία των σχολείων και να μην θιγεί το έργο των εκπαιδευτικών. Έτσι, έγινε προσπάθεια η απώλεια του διδακτικού χρόνου να περιοριστεί στον ελάχιστο δυνατό χρόνο, ενώ για τη συμμετοχή των μαθητών/τριών χρειάστηκε η γραπτή συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων τους. Στο έντυπο συγκατάθεσης δίνονταν πληροφορίες για την ερευνήτρια, τους σκοπούς και την αναγκαιότητα της έρευνας, ενώ παράλληλα ενημερώνονταν ότι οι συμμετέχοντες/ουσες θα συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο υπό την επίβλεψη της ερευνήτριας, η συμμετοχή τους θα είναι εθελοντική και μπορούν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή χωρίς συνέπειες, θα διασφαλιστεί και η ανωνυμία τους και τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

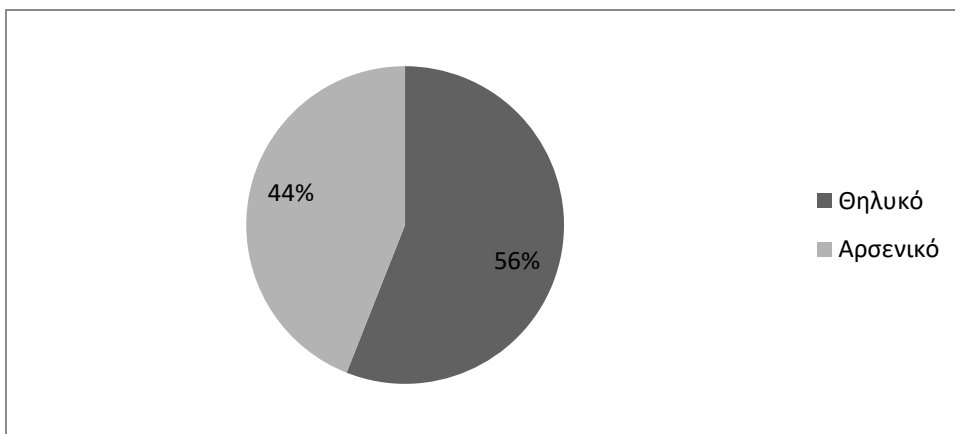
3.4.1 Συμμετέχοντες/ουσες

Στον παρακάτω Πίνακα 2 παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας, που αποτελείται από 200 εκπαιδευόμενους/ες και απόφοιτους/ες πτυχιούχους, δηλαδή 50 συμμετέχοντες/ουσες για κάθε βαθμίδα.

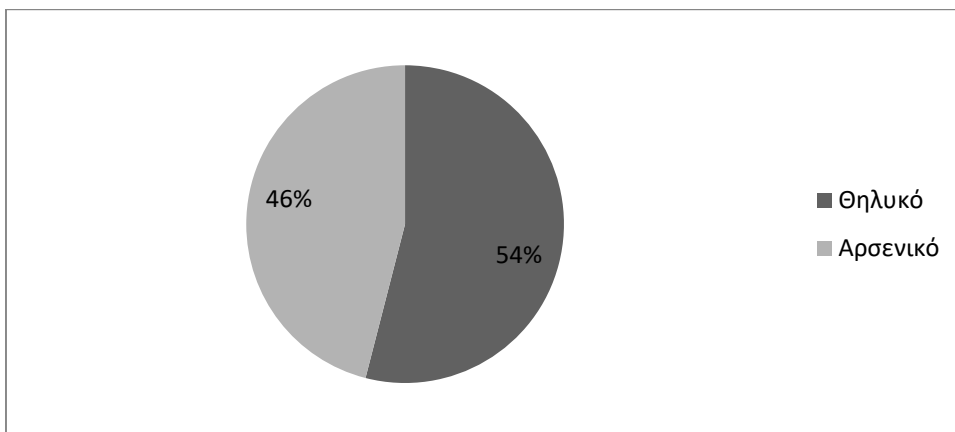
Κατηγορία	Άτομα
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	50
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	50
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	50
Απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι	50
Σύνολο	200

Πίνακας 2. Κατηγοριοποίηση συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα.

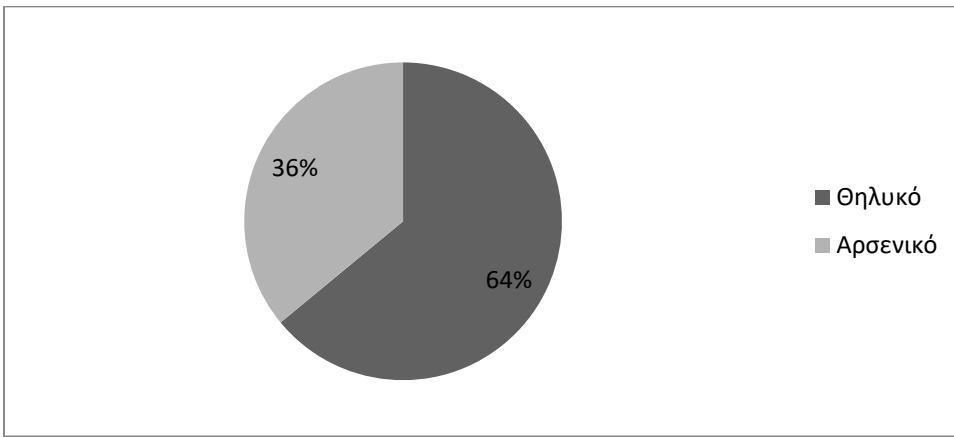
Τα παρακάτω Σχήματα 1-4 παρουσιάζουν την κατανομή των ερωτηθέντων/θεισών κατά φύλο για κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης.

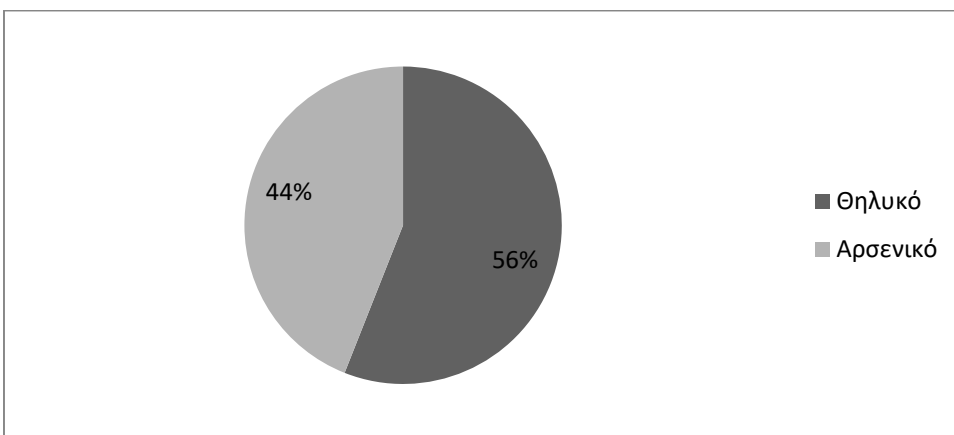
Σχήμα 1. Κατανομή εκπαιδευόμενων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με βάση το φύλο.

Σχήμα 2. Κατανομή εκπαιδευόμενων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με βάση το φύλο.

Σχήμα 3. Κατανομή εκπαιδευόμενων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με βάση το φύλο.

Σχήμα 4. Κατανομή Απόφοιτων Πτυχιούχων με βάση το φύλο.

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες καταχωρήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν σε υπολογιστικά φύλλα του προγράμματος Microsoft Excel, ενώ στη συνέχεια αναλύθηκαν καταλήγοντας σε ορισμένα συμπεράσματα που σχετίζονται με τις στάσεις και αντιλήψεις των Ελληνοκύπριων εκπαιδευομένων και απόφοιτων πτυχιούχων και κατά πόσο αυτές διαφοροποιούνται ανά βαθμίδα.

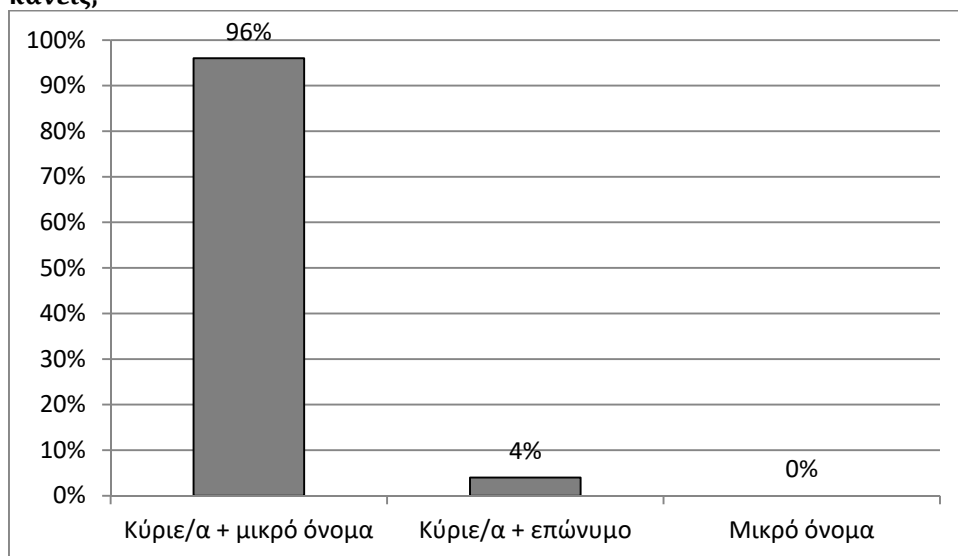
4.1 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Ακολουθεί η περιγραφική ανάλυση των κυριότερων κλειστών ερωτημάτων ανά βαθμίδα (το κάθε ερώτημα του ερωτηματολογίου παρατίθεται αυτούσιο με έντονα γράμματα πριν από τη γραφική παρουσίαση των απαντήσεων που δόθηκαν κάθε φορά). Σε ξεχωριστό υποκεφάλαιο επιχειρείται μέσα από τον σχολιασμό συγκεκριμένων γραφημάτων η διερεύνηση του παράγοντα *φύλο του/της εκπαιδευτικού*. Τέλος αναλύονται οι σημαντικότερες απαντήσεις στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου, στις οποίες οι συμμετέχοντες/ουσες κατέγραψαν τις απόψεις τους. Ο όρος «καθηγητής/τρια»/«δάσκαλος/α» σε κάθε ερώτηση αντικαταστάθηκε κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων από τον όρο «διδάσκων/ουσα» για να μην γίνεται συνεχώς η διάκριση ανάμεσα σε δασκάλους/ες και καθηγητές/τριες.

Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις οι οποίες είτε ήταν πολλαπλής επιλογής είτε δέχονταν διχοτομικές απαντήσεις Ναι/Όχι παρουσιάζονται με τη μορφή ποσοστών. Για τις ερωτήσεις που απαντήθηκαν με διαβαθμισμένη κλίμακα παρουσιάζεται η διάμεσος τιμή (ΔT), η οποία ως μέτρο κεντρικής τάσης είναι καταλληλότερη από τον μέσο όρο για τέτοιες διατακτικές κλίμακες.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

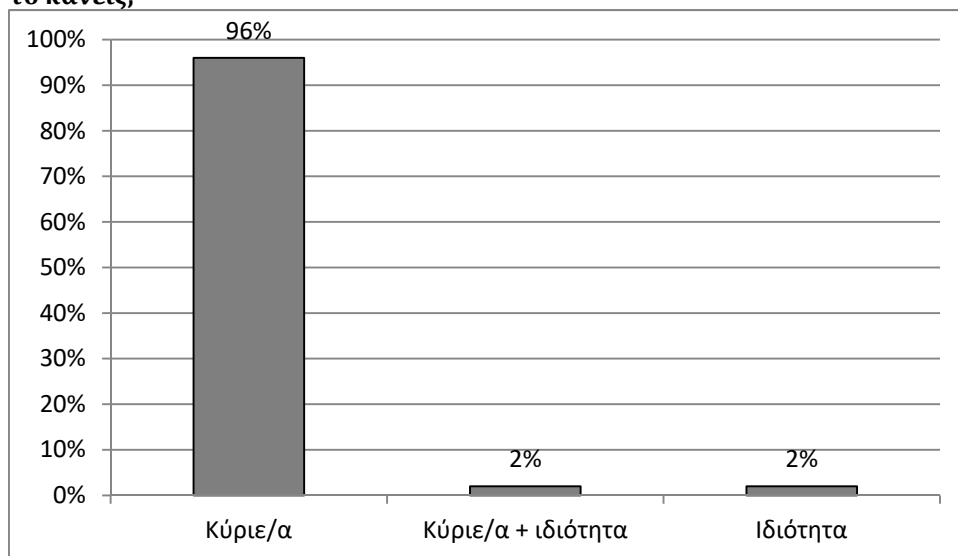
Όταν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 1. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Όπως φαίνεται από το πιο πάνω διάγραμμα, το 96% των μαθητών/τριών επιλέγει την κλητική προσφώνηση *κύριε/α* μαζί με το μικρό όνομα του/της διδάσκοντος/ουσας, ενώ μόλις το 4% χρησιμοποιεί επώνυμο.

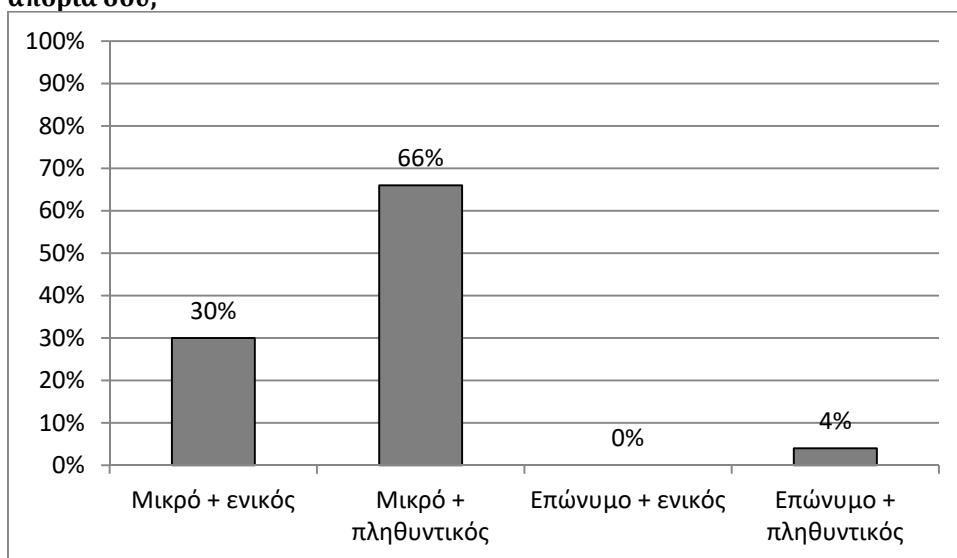
Όταν δεν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 2. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Όταν δεν χρειάζεται να απευθυνθεί ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών/τριών (96%) επιλέγει την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α*. Μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό (2%) επιλέγει την προσφώνηση μαζί με την ιδιότητα (*Κύριε/α δάσκαλε/α*), ενώ στα ίδια ποσοστά (2%) επιλέγεται και η προσφώνηση με μόνο την ιδιότητα (*δάσκαλε/α*).

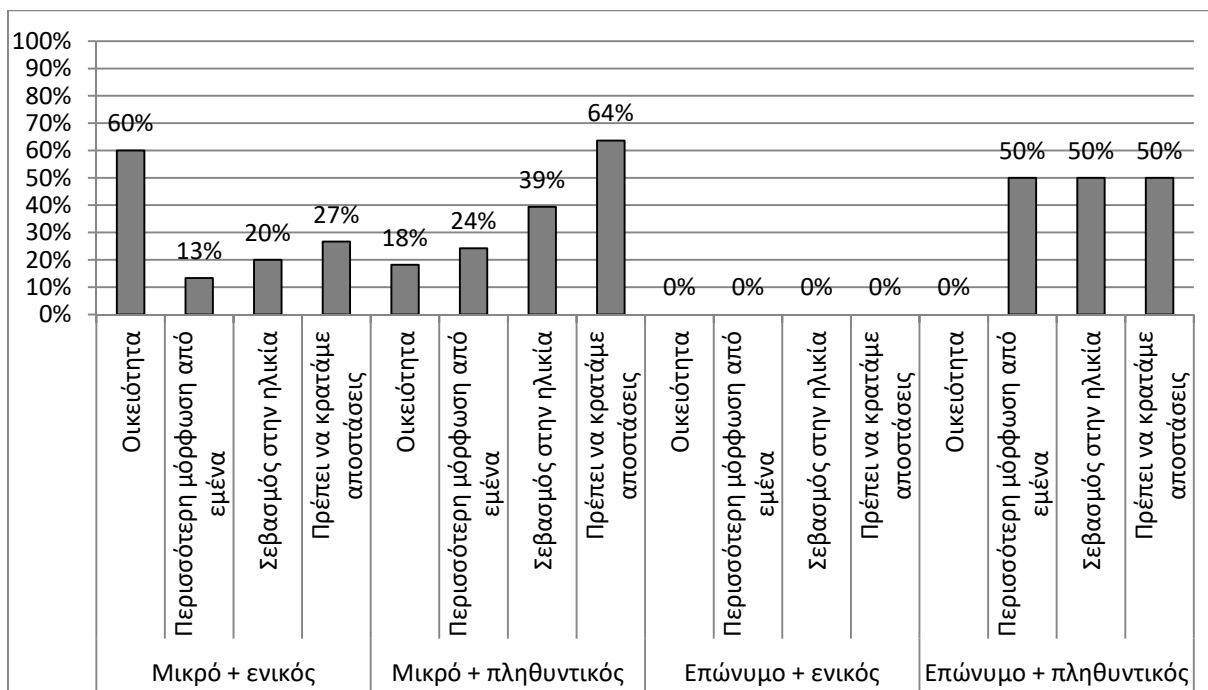
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 3. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 25-30).

Το 66% των μαθητών/τριών επιλέγει την προσφώνηση «μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό» για να εκφράσει απορία στον/στη διδάσκοντα/ουσα, το 30% επιλέγει μικρό όνομα με ενικό αριθμό και μόλις το 4% χρησιμοποιεί επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό.

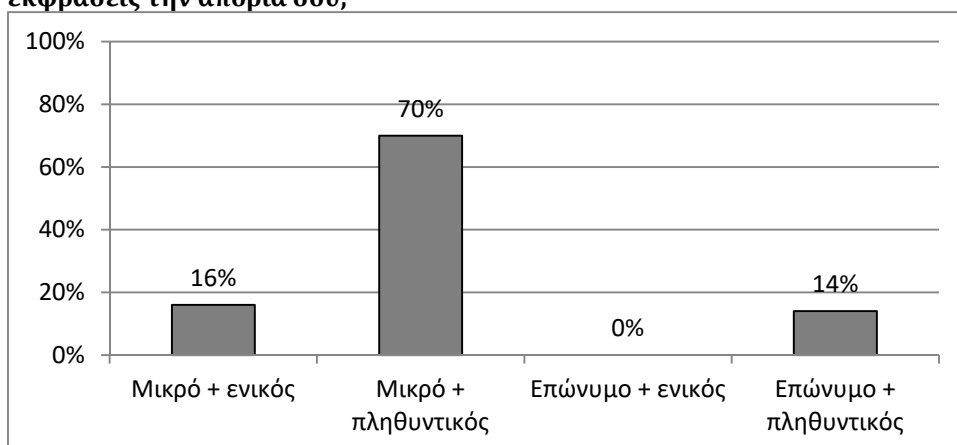
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 4. Λόγοι προσφώνησης του/της νεαρού/ής διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές/τριες του Δημοτικού χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό είναι γιατί σέβονται την ηλικία του/της διδάσκοντα/ουσας και γιατί θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις, ενώ αυτοί/ές που χρησιμοποιούν ενικό αριθμό το κάνουν γιατί νιώθουν οικειότητα με τον/τη διδάσκοντα/ουσα.

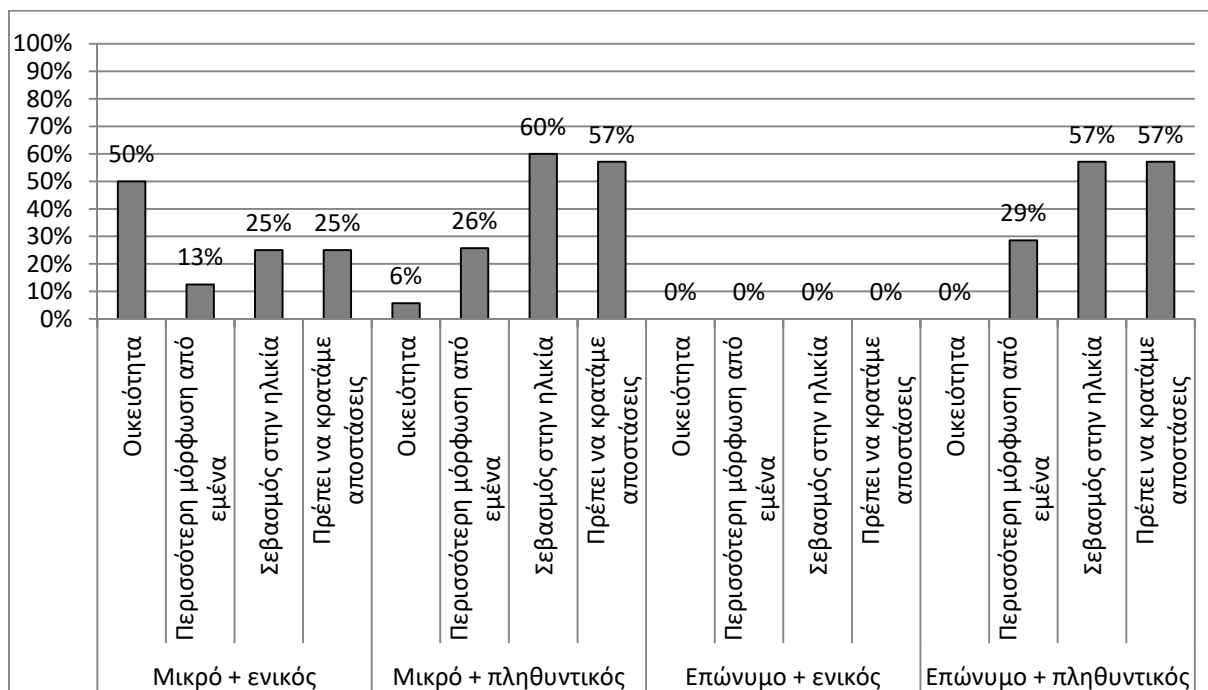
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 5. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 50-60).

Το 70% των μαθητών/τριών επιλέγει να απευθυνθεί στον/στη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα επιλέγοντας μικρό όνομα και πληθυντικό αριθμό. Ακολουθεί το 16% που χρησιμοποιεί μικρό όνομα με ενικό αριθμό και το 14% επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό.

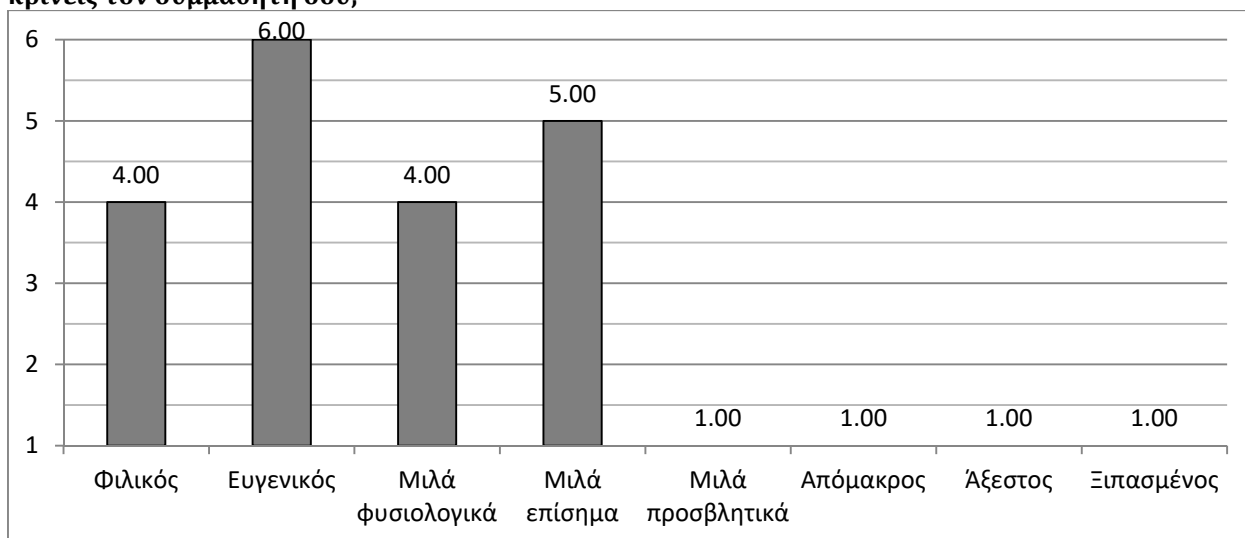
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 6. Λόγοι προσφώνησης μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές/τριες του Δημοτικού χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό είναι γιατί σέβονται την ηλικία του/της διδάσκοντα/ουσας και γιατί θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις. Ο ενικός αριθμός επιλέγεται και πάλι για λόγους οικειότητας με τον διδάσκοντα/ουσα.

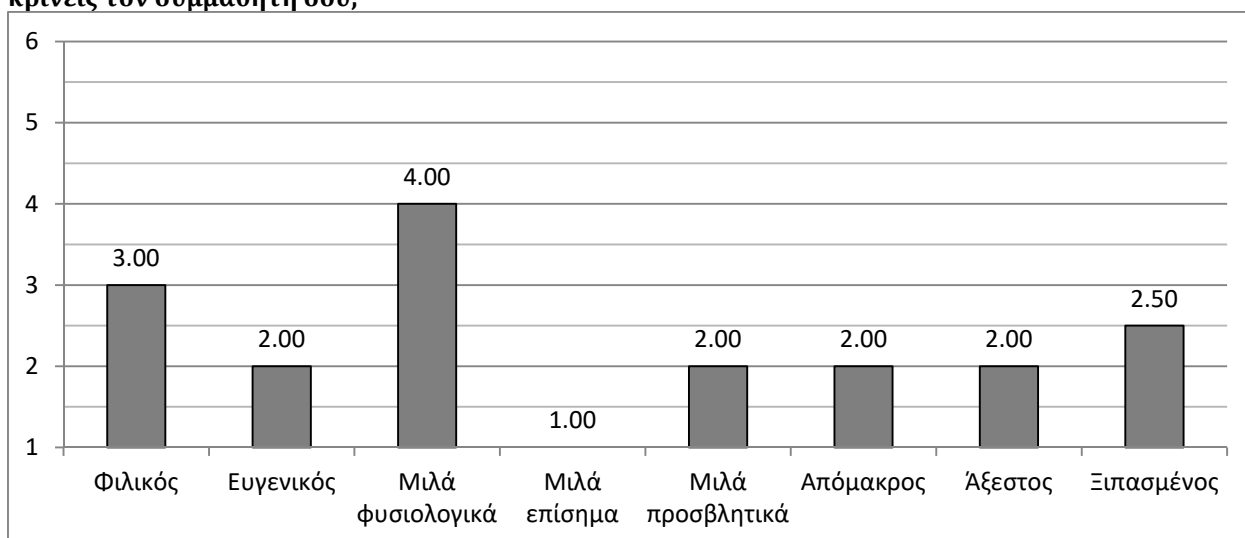
Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση;». Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

Διάγραμμα 7. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση με χρήση πληθυντικού αριθμού.

Ο μαθητής που εκφράζει την ερώτηση χρησιμοποιώντας πληθυντικό αριθμό κρίνεται από τους/τις συμμαθητές/τριές του ως πάρα πολύ ευγενικός (διάμεσος τιμή 6) και θεωρείται σε μεγάλο βαθμό πως μιλά επίσημα (διάμεσος τιμή 5). Σε αρκετό βαθμό κρίνεται φιλικός και πως μιλά με επίσημο τρόπο (διάμεσος τιμή 4), ενώ δεν ισχύει καθόλου ότι μιλά με προσβλητικό τρόπο, ότι είναι απόμακρος, άξεστος και ξιπασμένος (διάμεσος τιμή 1).

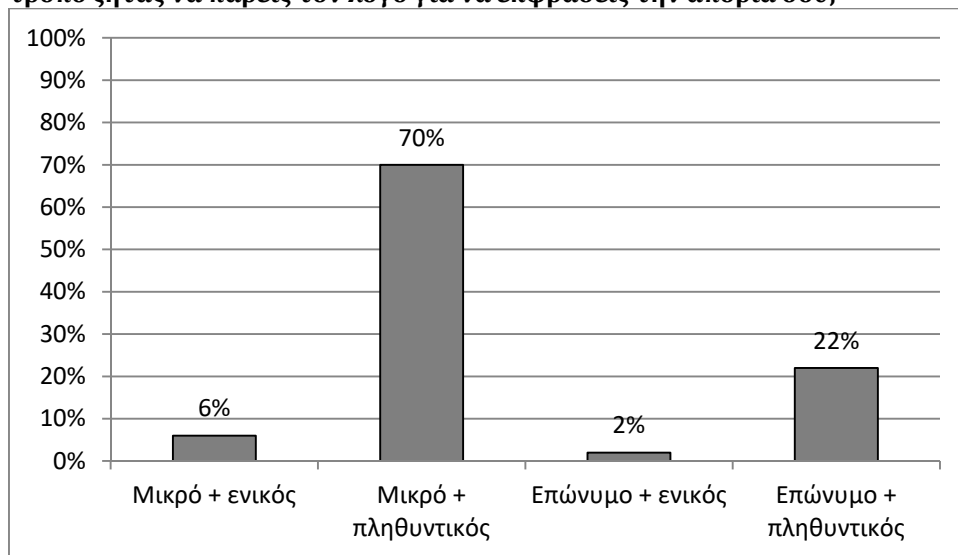
Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;». Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

Διάγραμμα 8. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση χωρίς τη χρήση πληθυντικού αριθμού.

Ο μαθητής που εκφράζει την ερώτηση κρίνεται από τους συμμαθητές του ότι μιλάει αρκετά φυσιολογικά ($\Delta T=4$), ενώ σε μέτριο βαθμό χαρακτηρίζεται φιλικός ($\Delta T=3$). Σε λιγότερο βαθμό ($\Delta T= 2, 2.50$) θεωρείται ευγενικός, προσβλητικός, απόμακρος, άξεστος και ξιπασμένος.

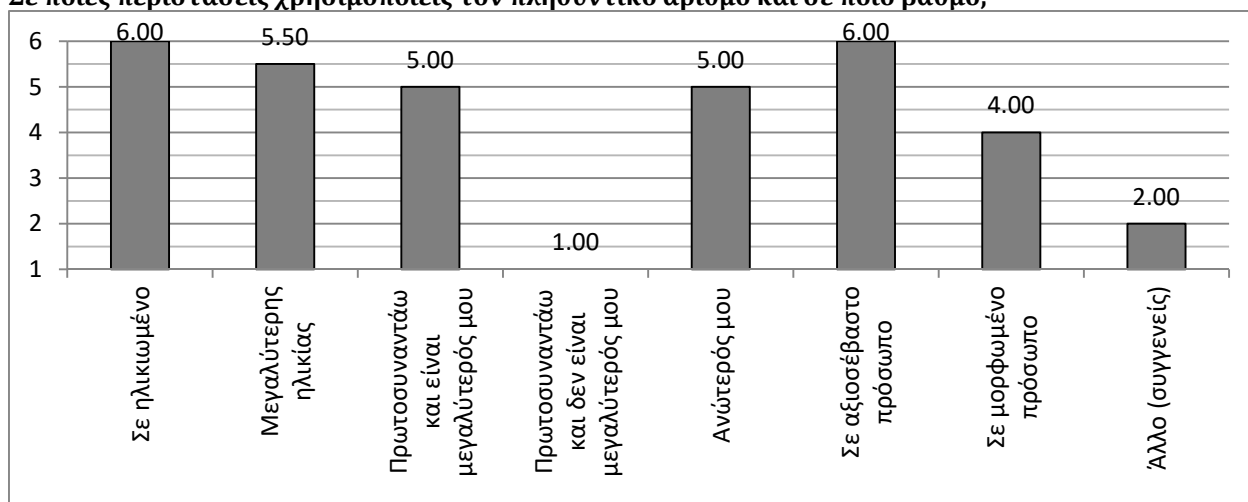
Επισκέπτεται την τάξη σου ο/η επιθεωρητής/τρια για να παρακολουθήσει το μάθημα. Με ποιον τρόπο ζητάς να πάρεις τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 9. Προσφώνηση επιθεωρητή/τριας.

Το 70% των μαθητών/τριών χρησιμοποιεί το μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό για να εκφράσει απορία στον επιθεωρητή, το 22% χρησιμοποιεί επώνυμο μαζί με πληθυντικό, το 6% μικρό όνομα μαζί με ενικό αριθμό και μόνο το 2% επώνυμο μαζί με ενικό αριθμό.

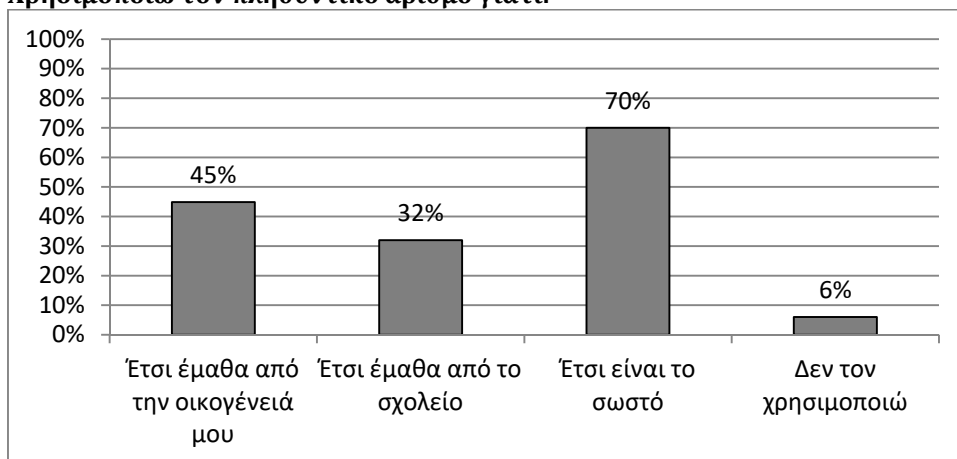
Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;

Διάγραμμα 10. Περιστάσεις χρήσης του πληθυντικού ευγενείας.

Όσο αφορά τις περιστάσεις στις οποίες γίνεται χρήση του πληθυντικού αριθμού, οι μαθητές/τριες τον χρησιμοποιούν πάντα όταν απευθύνονται σε ηλικιωμένο πρόσωπο, σε αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας πρόσωπα από αυτούς/ές και σε αξιοσέβαστα πρόσωπα ($\Delta T=6$). Σχεδόν όλες τις φορές χρησιμοποιούν τον πληθυντικό όταν απευθύνονται σε κάποιον/α που πρωτοσυναντούν και είναι αρκετά μεγαλύτερός/ή τους και σε άτομα που βρίσκονται σε ανώτερη θέση από αυτούς/ές ($\Delta T=5$). Κάπως συχνά χρησιμοποιούν τον πληθυντικό απέναντι σε μορφωμένο πρόσωπο ($\Delta T=4$), σπάνια απέναντι σε συγγενικά πρόσωπα ($\Delta T=2$) και ποτέ σε μικρότερο ηλικιακά άτομο ($\Delta T=1$).

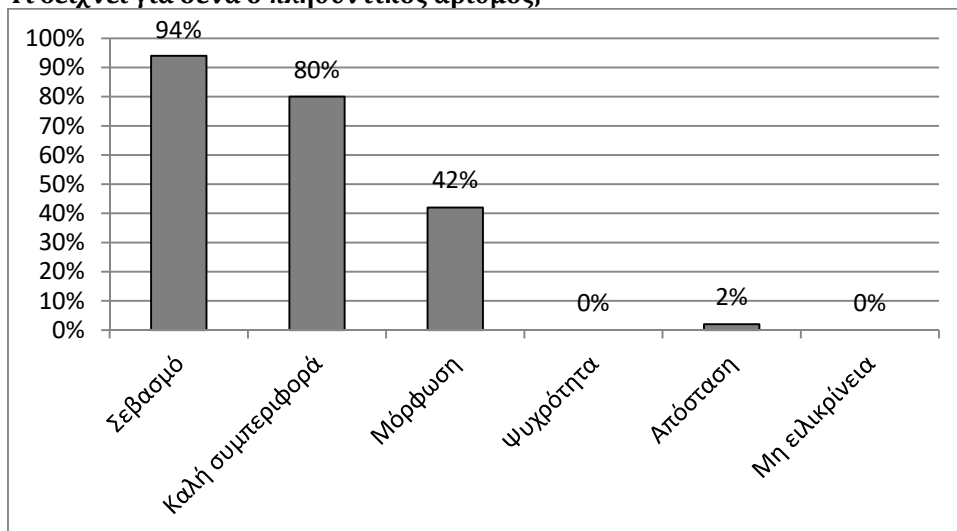
Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:

Διάγραμμα 11. Λόγοι χρήσης του πληθυντικού αριθμού.

Ο κυριότερος λόγος για τον οποίο οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν τον πληθυντικό αριθμό είναι γιατί αυτό θεωρούν ότι είναι το σωστό (70%) ενώ ακολουθεί ο λόγος *έτσι έμαθα από την οικογένειά μου* (45%).

Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

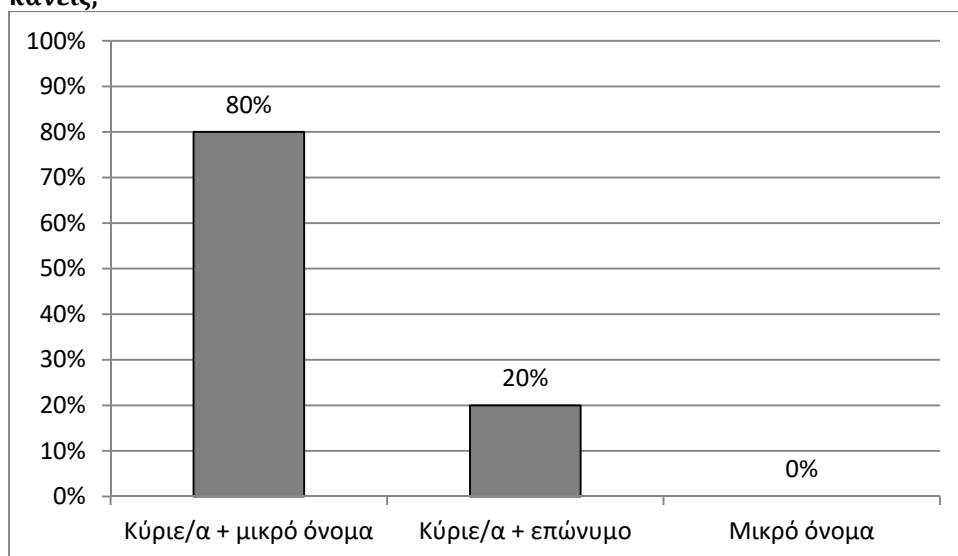

Διάγραμμα 12. Αποτίμηση πληθυντικού ευγενείας από τους/τις μαθητές/τριες

Η πλειονότητα των μαθητών/τριών του Δημοτικού κρίνει ότι ο πληθυντικός αριθμός φανερώνει κυρίως τον σεβασμό (94%) και την καλή συμπεριφορά (80%). Ένα μικρό ποσοστό (42%) τον συνδέει με τη μόρφωση και ένα ελάχιστο ποσοστό με την απόσταση (2%). Δεν συνδέεται καθόλου με τις έννοιες της ψυχρότητας και της μη ειλικρίνειας.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

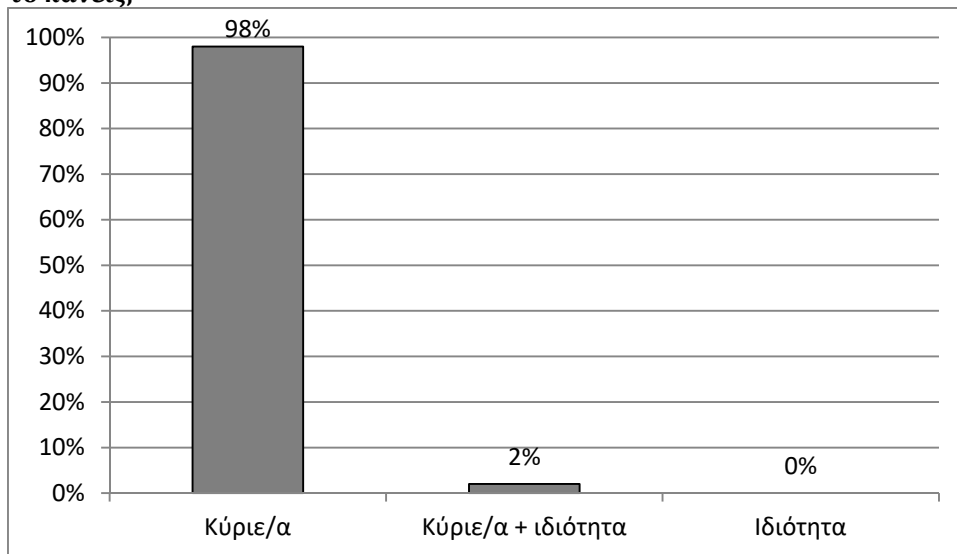
Όταν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 13. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων/θεισών μαθητών/τριών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (80%) προσφωνεί τον/τη διδάσκοντα/ουσα χρησιμοποιώντας την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με το μικρό του/της όνομα. Σε σχέση με την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (4%) το ποσοστό της χρήσης της κλητικής προσφώνησης *Κύριε/α* και του επώνυμου από τους/τις μαθητές/τριες του Γυμνασίου/Λυκείου είναι αρκετά μεγαλύτερο (20%). Κανένας/Καμιά μαθητής/τρια δεν προσφωνεί μόνο με το μικρό όνομα τον/την εκπαιδευτικό.

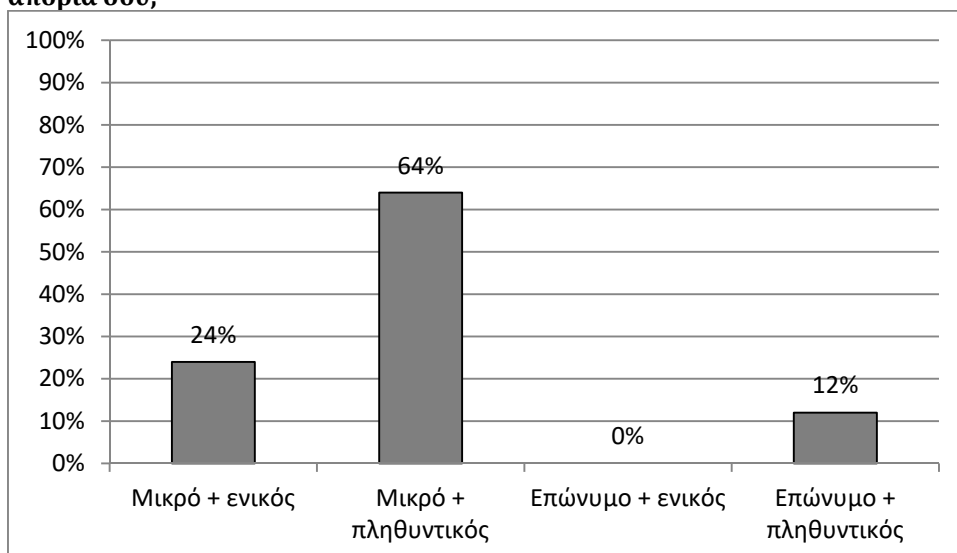
Όταν δεν χρειάζεται να απευθυνθείς ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 14. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων/θεισών (98%) προσφωνεί τον/την καθηγητή/τρια με τη χρήση της κλητικής προσφώνησης *Κύριε/α*, ενώ λίγοι/ες μαθητές/τριες (2%) χρησιμοποιούν την προσφώνηση *Κύριε/α καθηγητή/τρια*. Κανένας/Καμιά μαθητής/τρια δεν χρησιμοποιεί μόνο την προσφώνηση *Καθηγητή/τρια*.

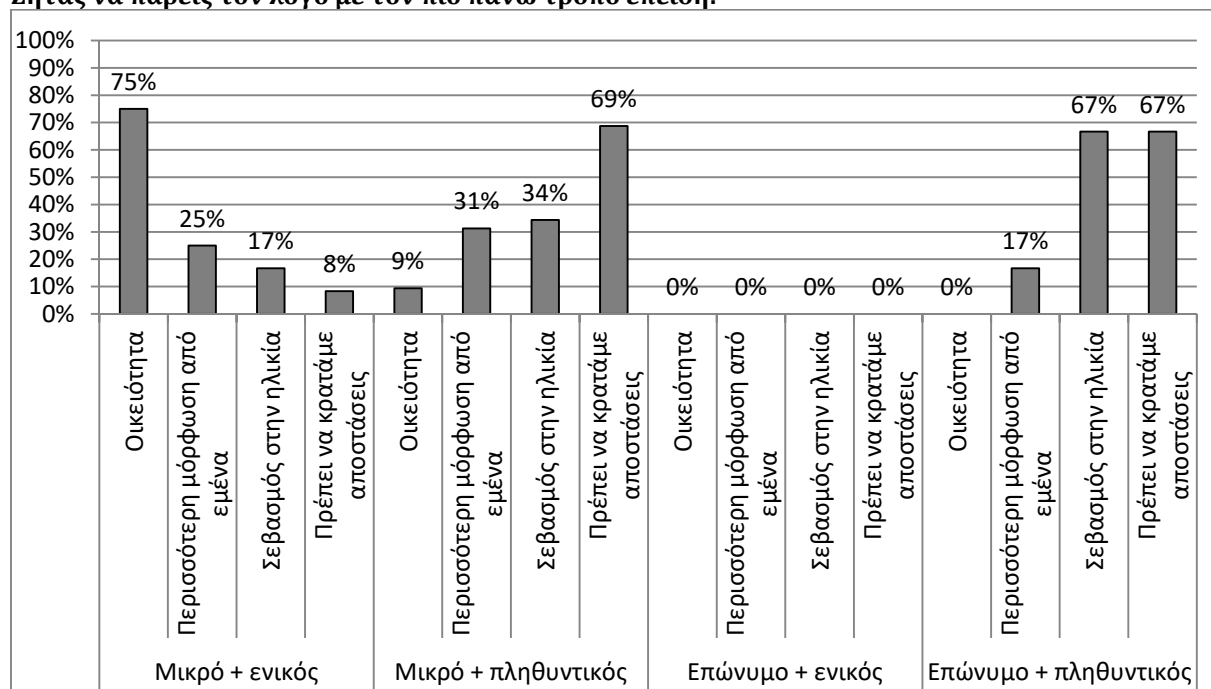
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 15. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 25-30).

Όπως και στην πρωτοβάθμια, έτσι και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν περισσότερο το μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθούν στον/στην νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα. Το ποσοστό όμως που χρησιμοποιεί μικρό όνομα μαζί με ενικό αριθμό είναι μικρότερο (24%), ενώ το ποσοστό που χρησιμοποιεί επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό τριπλάσιο (12%). Κανένας/Καμία μαθητής/τρια δεν χρησιμοποιεί επώνυμο μαζί με ενικό αριθμό.

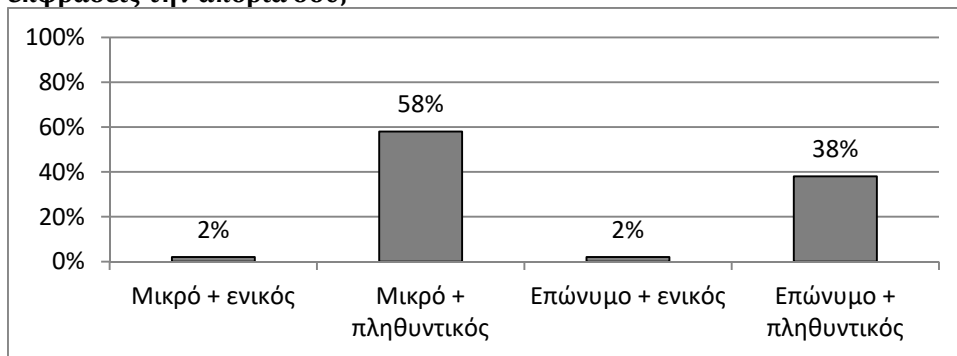
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 16. Λόγοι προσφώνησης νεαρού/ής διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Ο κυριότερος λόγος για τον οποίο οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν το μικρό όνομα του/της διδάσκοντα/ουσας μαζί με πληθυντικό αριθμό είναι για να κρατήσουν τις αποστάσεις, ενώ όταν χρησιμοποιούν το επώνυμό του/της μαζί με πληθυντικό αριθμό είναι γιατί σέβονται και την ηλικία του/της.

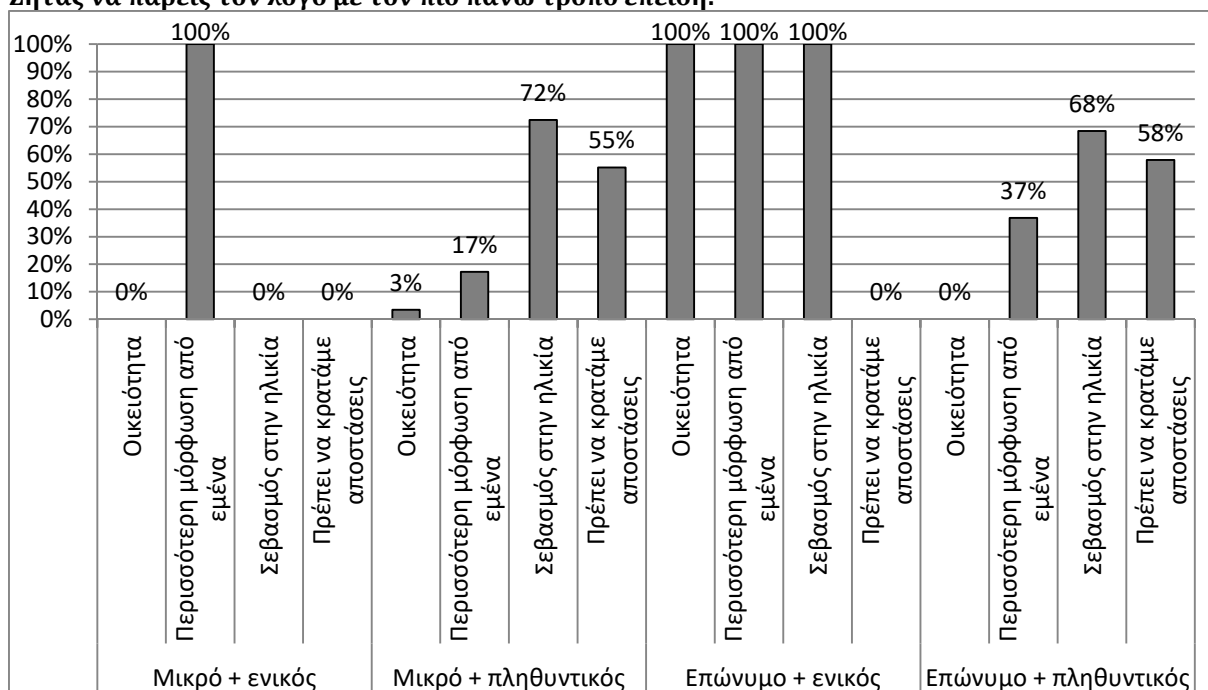
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 17. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 50-60).

Πολλοί/ές μαθητές/τριες (58%) επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό για να εκφράσουν την απορία τους στον/στη μεγάλο/η ηλικιακά καθηγητή/τρια και αρκετοί/ές (38%) είναι αυτοί/ές που επιλέγουν το επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό, ενώ το ποσοστό (2%) που επιλέγει μικρό όνομα μαζί με ενικό είναι σημαντικά χαμηλότερο από εκείνο των μαθητών/τριών του Δημοτικού (16%).

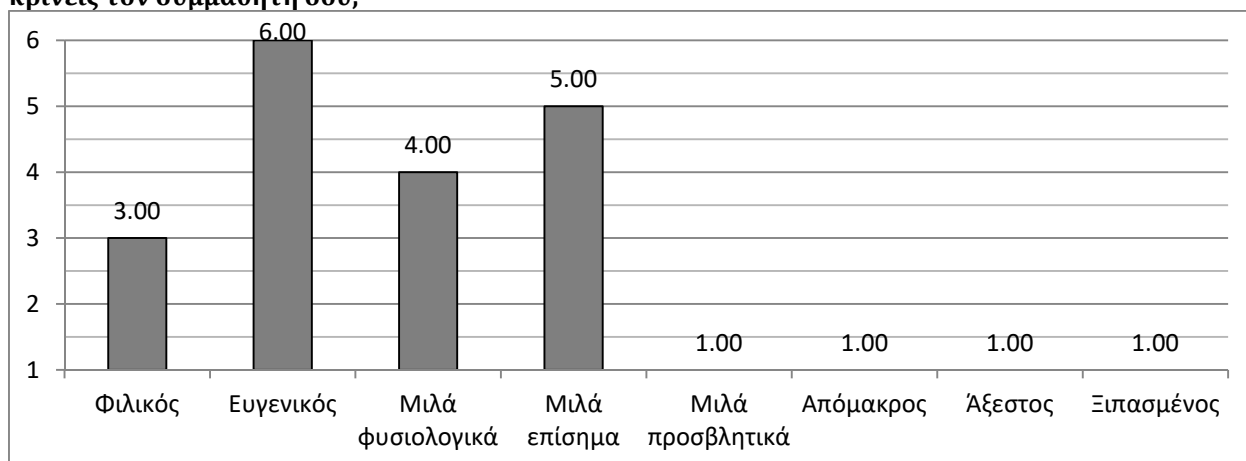
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 18. Λόγοι προσφώνησης μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Ο κυριότερος λόγος που οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό απέναντι σε μεγάλο/η ηλικιακά διδάσκοντα/ουσα είναι γιατί σέβονται την ηλικία του/της και ακολούθως γιατί πρέπει να κρατήσουν τις απαραίτητες αποστάσεις. Αρκετοί/ές μαθητές/τριες επιλέγουν επώνυμο μαζί με πληθυντικό λόγω της μόρφωσης του/της διδάσκοντα/ουσας.

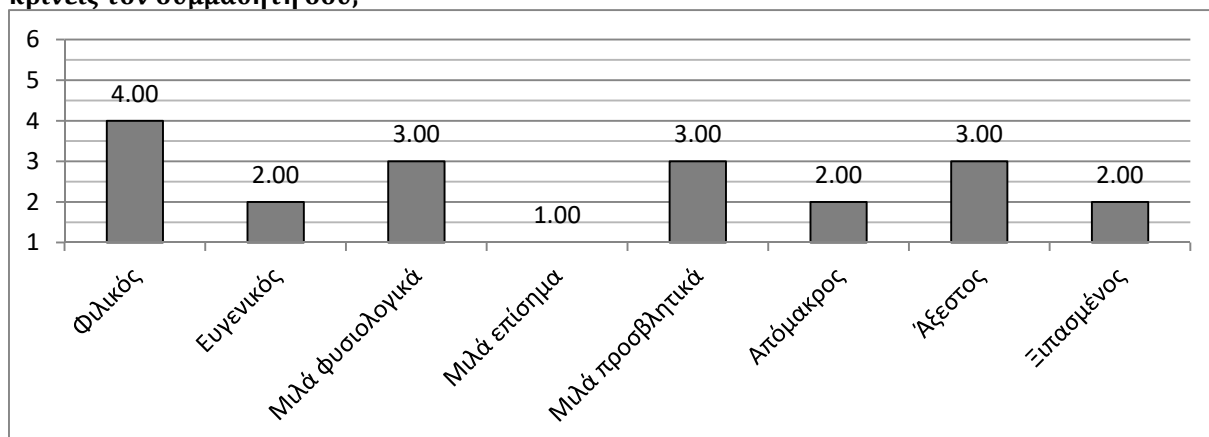
Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση;» Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

Διάγραμμα 19. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση με χρήση πληθυντικού αριθμού.

Πάρα πολύ ευγενικός ($\Delta T=6$) κρίνεται ο μαθητής που εκφράζει την ερώτηση με χρήση του πληθυντικού αριθμού και σε μεγάλο βαθμό ($\Delta T=5$) ότι μιλά με επισημότητα. Σε σημαντικό βαθμό κρίνεται ότι μιλά φυσιολογικά ($\Delta T=4$). Σε αρκετά μικρό βαθμό κρίνεται φιλικός ($\Delta T=3$).

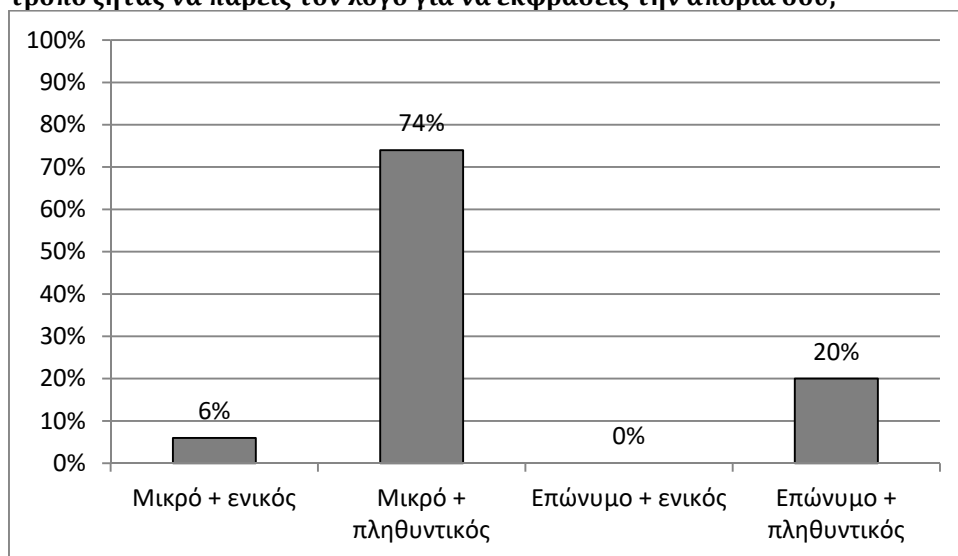
Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;» Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

Διάγραμμα 20. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση χωρίς τη χρήση πληθυντικού αριθμού.

Αρκετά φιλικός κρίνεται ο μαθητής που χρησιμοποιεί ενικό αριθμό απέναντι στον/στην καθηγητή/τρια ($\Delta T=4$) και λίγο ευγενικός, απόμακρος και ξιπασμένος ($\Delta T=2$). Σε μέτριο βαθμό θεωρείται ότι μιλά φυσιολογικά, είναι προσβλητικός και άξεστος ($\Delta T=3$), ενώ καμία επισημότητα δεν προσλαμβάνει η ερώτηση.

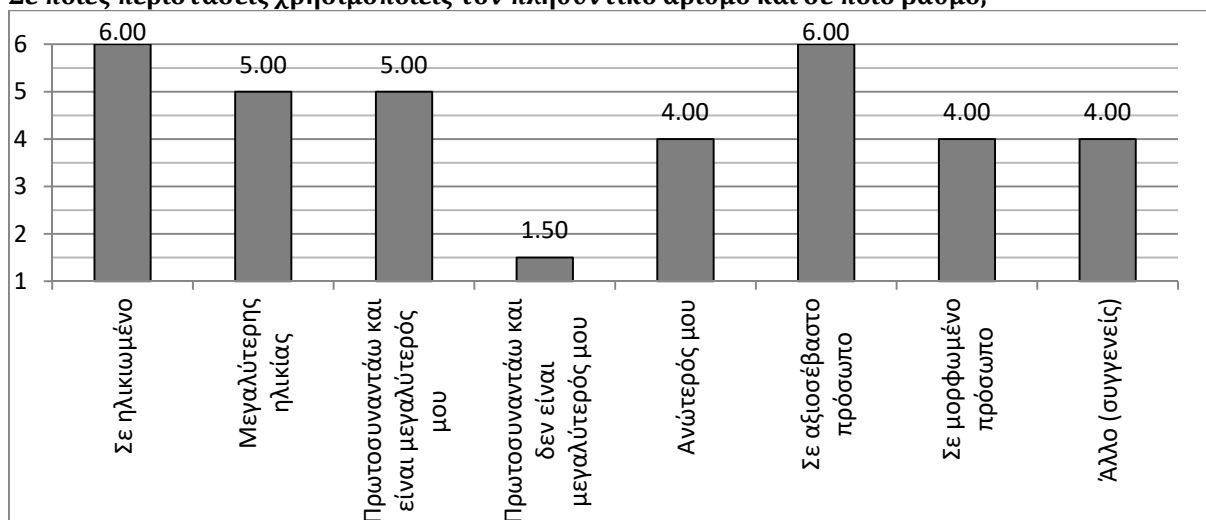
Επισκέπτεται την τάξη σου ο/η επιθεωρητής/τρια για να παρακολουθήσει το μάθημα. Με ποιον τρόπο ζητάς να πάρεις τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 21. Προσφώνηση επιθεωρητή.

Η πλειονότητα των μαθητών/τριών (74%) επιλέγει μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθεί στον επιθεωρητή, αρκετοί/ές μαθητές/τριες (20%) επιλέγουν επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό, ελάχιστοι/ες (6%) μικρό όνομα μαζί με ενικό ενώ κανείς/καμία δεν χρησιμοποιεί επώνυμο μαζί με ενικό αριθμό.

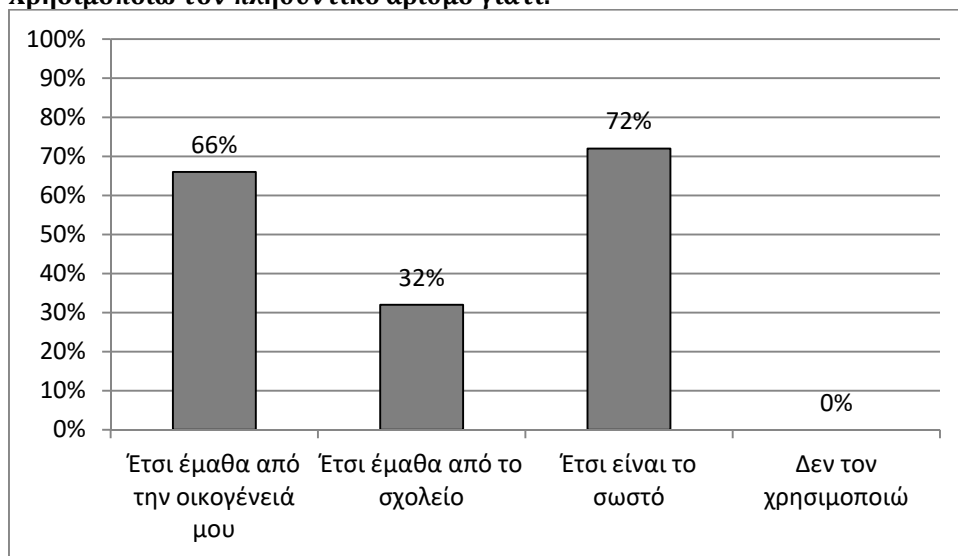
Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;

Διάγραμμα 22. Περιπτώσεις χρήσης πληθυντικού αριθμού.

Οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν πάντα πληθυντικό αριθμό όταν απευθύνονται σε κάποιο ηλικιωμένο αλλά και σε αξιοσέβαστο πρόσωπο ($\Delta T=6$). Σχεδόν πάντα απέναντι σε άτομα μεγάλης ηλικίας καθώς και σε άτομα που πρωτοσυναντούν και είναι μεγαλύτερά τους ($\Delta T=5$). Χρησιμοποιούν τον πληθυντικό αρκετές φορές, όταν μιλούν σε κάποιο ανώτερο, σε μορφωμένο ή συγγενικό πρόσωπο ($\Delta T=4$) και πολύ σπάνια σε κάποιο άτομο που πρωτοσυναντούν και δεν είναι μεγαλύτερό τους ($\Delta T=1.50$).

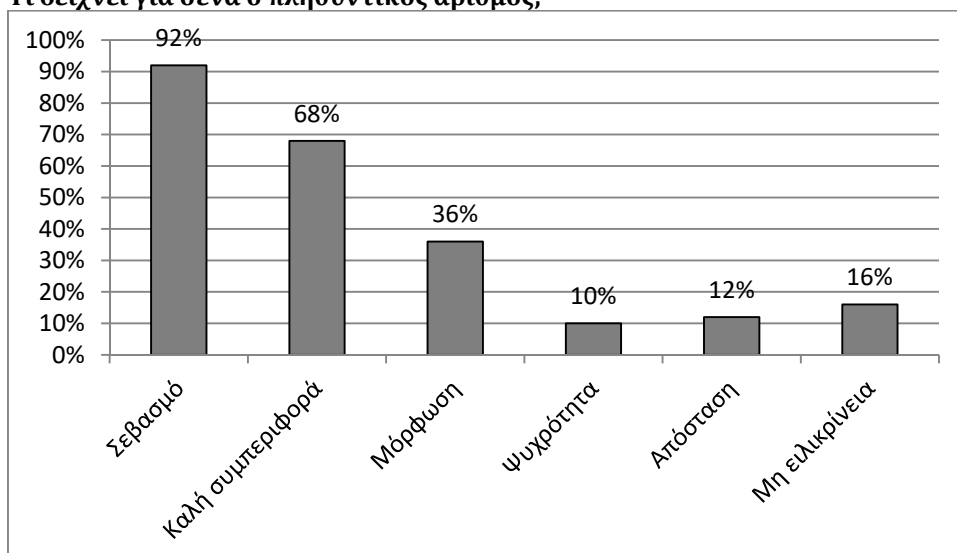
Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:

Διάγραμμα 23. Λόγοι χρήσης του πληθυντικού ευγενείας.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές/τριες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό είναι γιατί έτσι έμαθαν από την οικογένεια τους (66%) και γιατί θεωρούν πως αυτό είναι το σωστό (72%).

Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

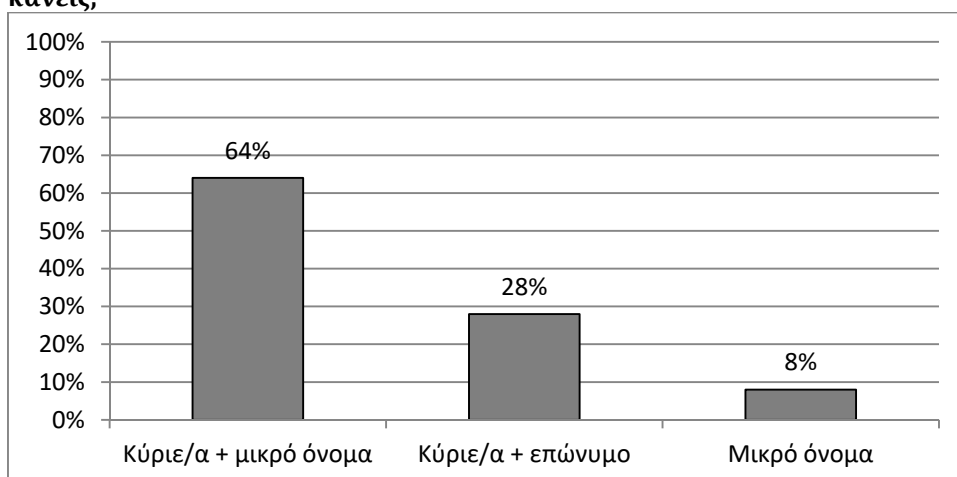

Διάγραμμα 24. Αποτίμηση Πληθυντικού Αριθμού.

Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών (92%) συνδέει τον πληθυντικό με τον σεβασμό και με την καλή συμπεριφορά (68%). Αρκετοί/ές είναι οι μαθητές/τριες που, σε αντίθεση με την προηγούμενη βαθμίδα, προσδίδουν το χαρακτηριστικό της απόστασης στον πληθυντικό αριθμό (12%) και «αρνητικές» έννοιες, όπως ψυχρότητα (10%) και μη ειλικρίνεια (16%).

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

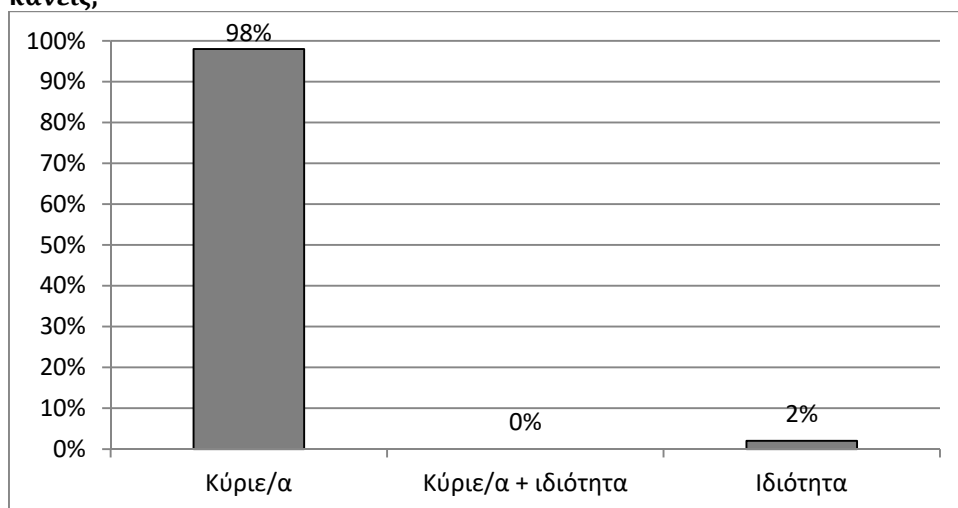
Όταν χρειάζεται να απευθυνθείς ονομαστικά στον/την καθηγητή/τρια, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 25. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες (64%), όταν απευθύνονται ονομαστικά στον/την καθηγητή/τρια, επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με το μικρό όνομα του/της καθηγητή/τριας. Αρκετοί/ές (28%) επιλέγουν την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με επώνυμο. Σε αντίθεση με τις προηγούμενες βαθμίδες, ένας πολύ μικρός αριθμός φοιτητών/τριών (8%) επιλέγει να χρησιμοποιήσει μόνο το μικρό όνομα.

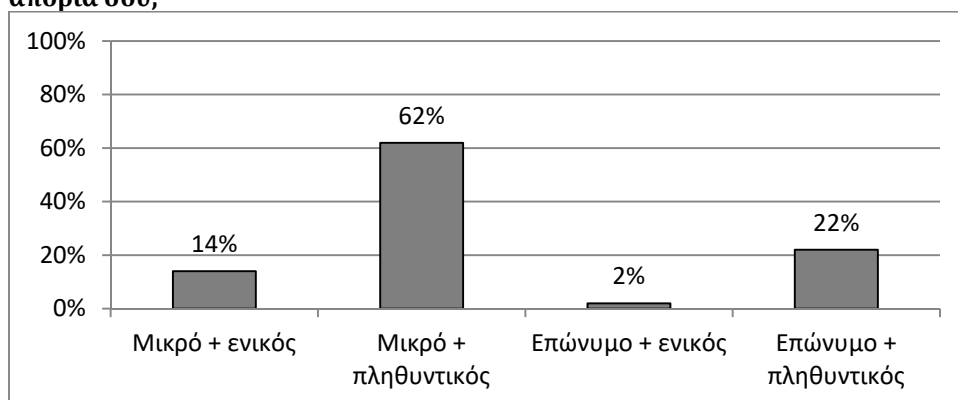
Όταν δεν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά στον/την καθηγητή/τρια, με ποιον τρόπο το κάνεις;

Διάγραμμα 26. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Η συντριπτική πλειονότητα των φοιτητών (98%) επιλέγει την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α*, ενώ ένα αμελητέο ποσοστό (2%) χρησιμοποιεί την ιδιότητα (*Καθηγητή/τρια*). Κανένας/Καμιά φοιτητής/τρια (0%) δεν επιλέγει την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με την ιδιότητα του/της καθηγητή/τριας.

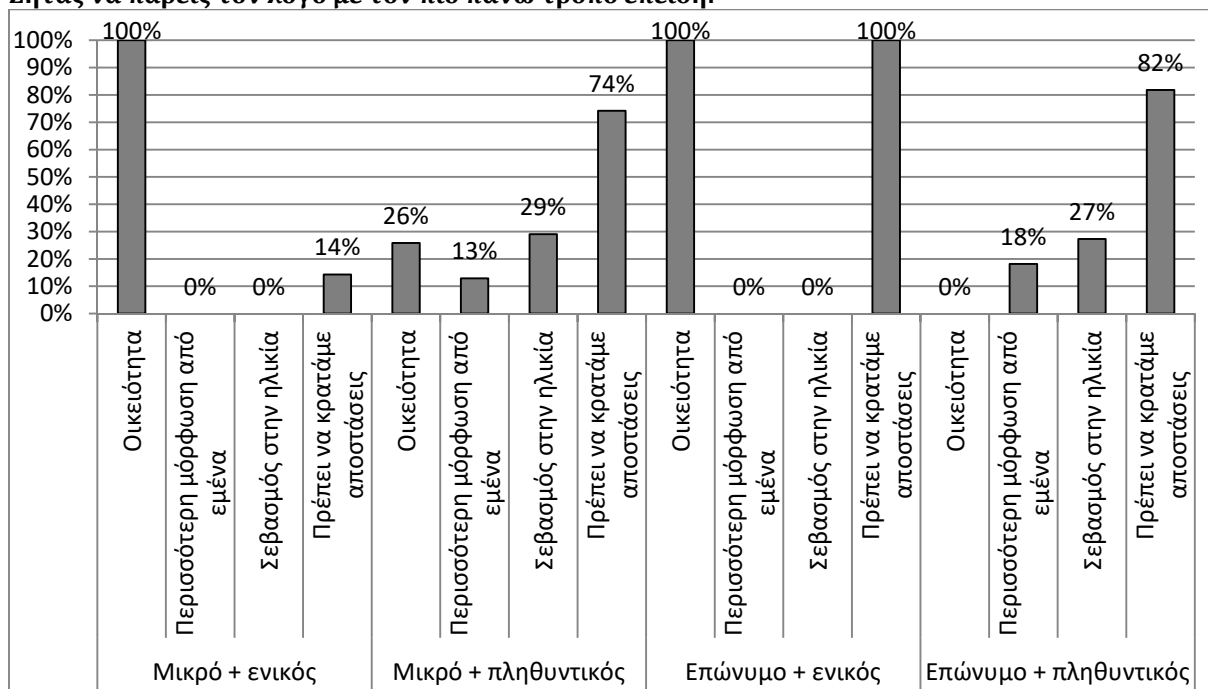
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 27. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 25-30).

Το 62% των φοιτητών/τριών χρησιμοποιεί μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό απέναντι σε διδάσκοντ/ουσα νεαρής ηλικίας. Ακολουθεί η χρήση της προσφώνησης «επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό» από το 22% των φοιτητών, ενώ λίγοι/ες (14%) κάνουν χρήση του μικρού ονόματος μαζί με ενικό αριθμό. Μόνο το 2% επιλέγει επώνυμο μαζί με ενικό αριθμό.

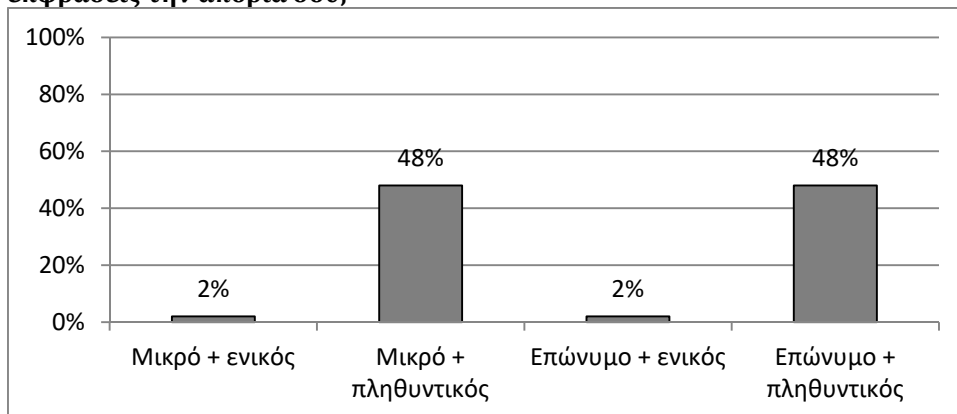
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 28. Λόγοι προσφώνησης νεαρού/ής διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Όπως φαίνεται από το πιο πάνω διάγραμμα, ο κυριότερος λόγος που οι φοιτητές/τριες επιλέγουν πληθυντικό αριθμό είτε αυτός συνοδεύεται από μικρό όνομα είτε από επώνυμο είναι γιατί θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις.

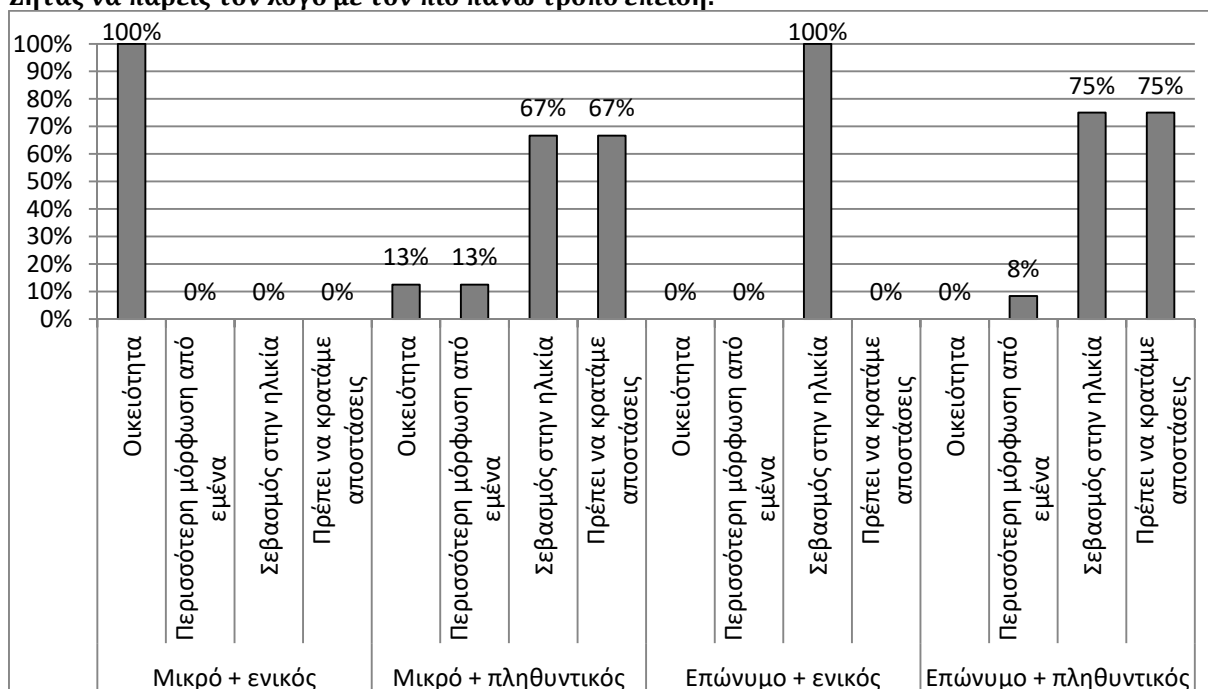
Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τον/τη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 29. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 50-60).

Για να απευθυνθούν οι φοιτητές/τριες στον/στη διδάσκοντα/ουσα που είναι μεγάλος/η σε ηλικία χρησιμοποιούν τον πληθυντικό αριθμό είτε με το μικρό όνομα (48%) είτε με το επώνυμο (48%). Το υπόλοιπο ελάχιστο ποσοστό των φοιτητών/τριών επιλέγει ενικό αριθμό είτε με το μικρό όνομα (2%) είτε με το επώνυμο (2%).

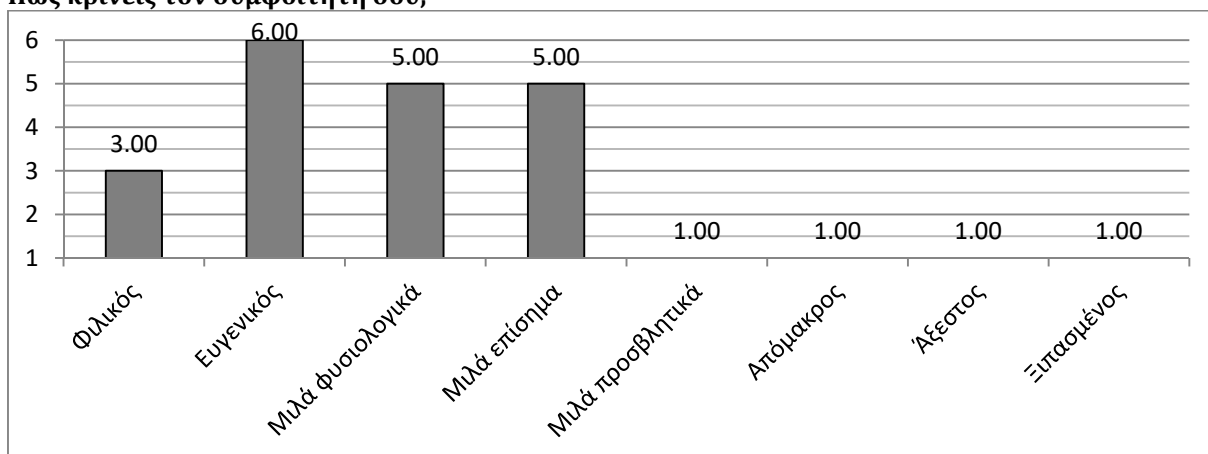
Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 30. Λόγοι προσφώνησης μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι φοιτητές/τριες επιλέγουν να απευθυνθούν στον/στη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα με πληθυντικό αριθμό, είτε με το μικρό του/της όνομα είτε με το επώνυμό του/της, είναι γιατί σέβονται την ηλικία του/της και γιατί θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις.

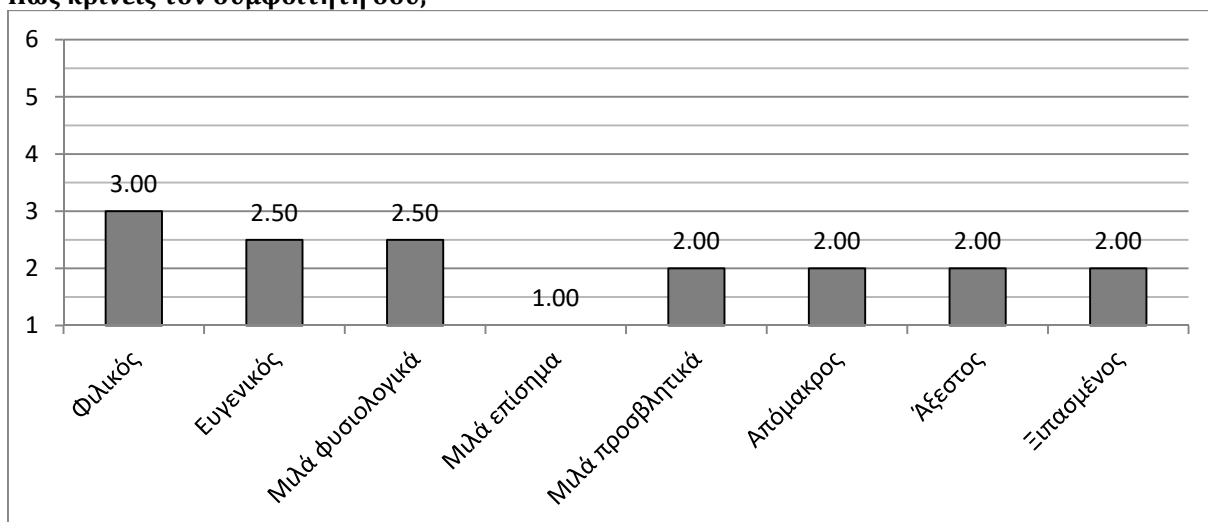
Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο/η διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση;» Πώς κρίνεις τον συμφοιτητή σου;

Διάγραμμα 31. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση με χρήση πληθυντικού αριθμού.

Οι φοιτητές/τριες κρίνουν πάρα πολύ ευγενικό τον συμφοιτητή τους που απευθύνεται στον/στη διδάσκοντα/ουσα με πληθυντικό αριθμό ($\Delta T=6$). Επίσης, θεωρούν σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι μιλά φυσιολογικά και με επισημότητα ($\Delta T=5$). Σε μέτριο βαθμό κρίνεται φιλικός ($\Delta T=3$) ενώ καθόλου δεν θεωρείται ότι μιλά προσβλητικά, ότι είναι απόμακρος, άξεστος ή ξιπασμένος ($\Delta T=1$).

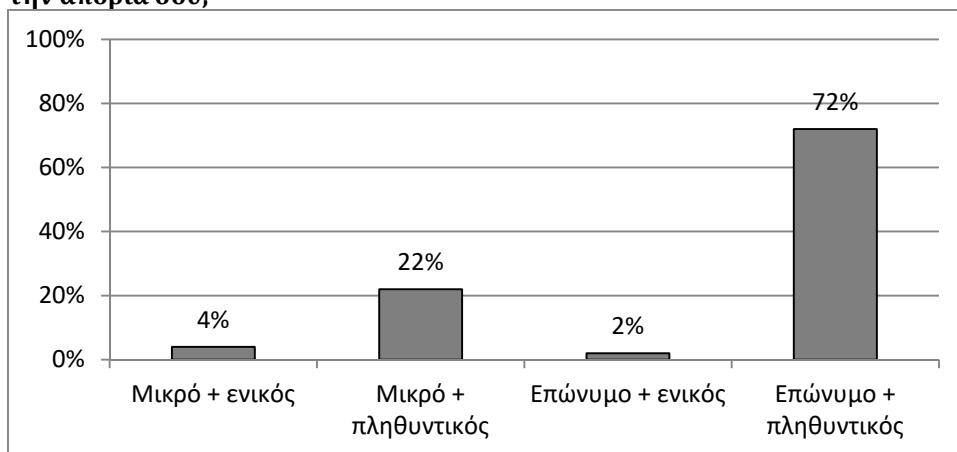
Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο/η διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Λέει στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;» Πώς κρίνεις τον συμφοιτητή σου;

Διάγραμμα 32. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση χωρίς τη χρήση πληθυντικού αριθμού.

Η διάμεσος τιμή για την αξιολόγηση της χρήσης ενικού αριθμού στην ερώτηση που υπέβαλε ο φοιτητές όσο αφορά τον χαρακτηρισμό φιλικός είναι 3. Ακολουθεί σχεδόν στα ίδια επίπεδα ο χαρακτηρισμός ευγενικός και μιλά φυσιολογικά με διάμεσο τιμή 2.50. Σε κανένα βαθμό δεν θεωρείται ότι μιλά με επίσημο τρόπο ($\Delta T=1$). Σε μικρό βαθμό κρίνεται ότι μιλά προσβλητικά, ότι είναι απόμακρος, άξεστος και ξιπασμένος ($\Delta T=2$).

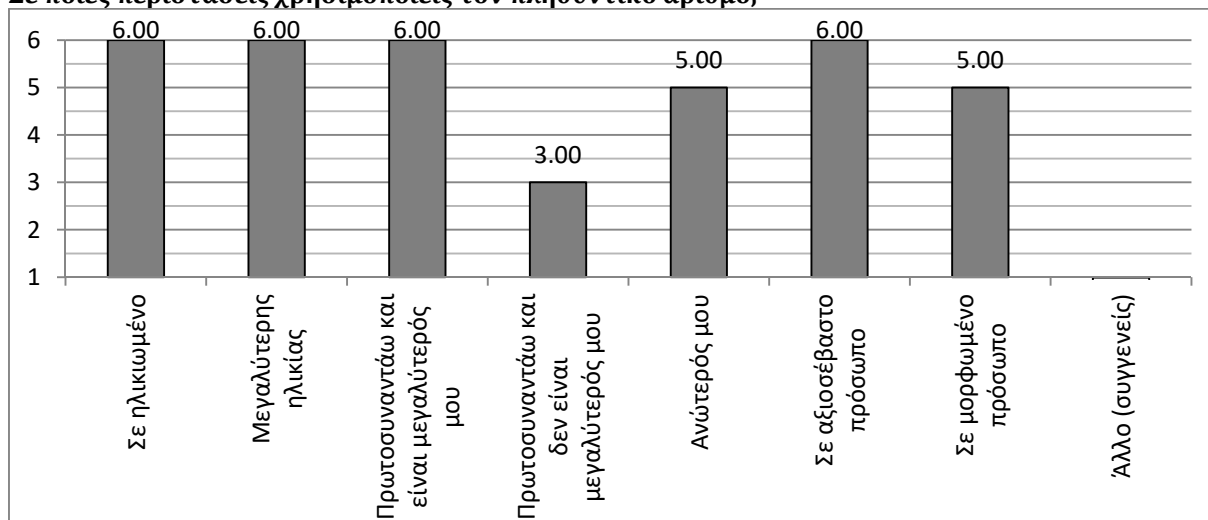
Έρχεται μια μέρα ο/η κοσμήτορας της σχολής σου κατά την διάρκεια κάποιου μαθήματος για να σας κάνει μια ανακοίνωση. Με ποιον τρόπο θα του/της απευθυνθείς για να του/της εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 33. Προσφώνηση κοσμήτορα.

Όπως φαίνεται από το διάγραμμα, οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες, σε αντίθεση με τους/τις μαθητές/τριες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επιλέγουν την προσφώνηση «επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό» (72%).

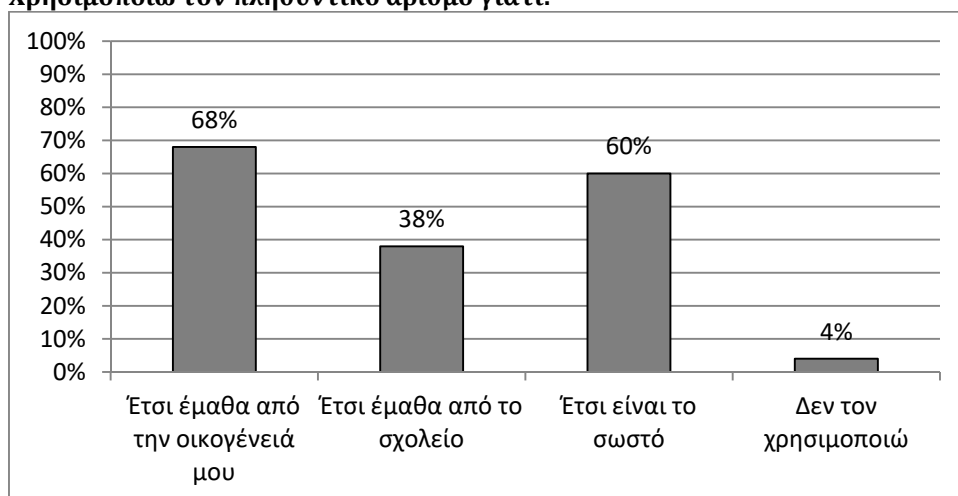
Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό;

Διάγραμμα 34. Περιστάσεις χρήσης του πληθυντικού αριθμού.

Οι φοιτητές όταν απευθύνονται σε ηλικιωμένα άτομα, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, άτομα που πρωτοσυναντούν και είναι μεγαλύτερα αλλά και σε αξιοσέβαστα πρόσωπα χρησιμοποιούν πάντα πληθυντικό αριθμό ($\Delta T=6$). Σχεδόν πάντα τον χρησιμοποιούν απέναντι σε κάποιο ανώτερο και μορφωμένο άτομο ($\Delta T=5$), ενώ, αντίθετα με τις δυο προηγούμενες βαθμίδες, σε αρκετές περιπτώσεις τον επιλέγουν όταν μιλάνε σε κάποιο άτομο που συναντάνε για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερό τους ($\Delta T=3$).

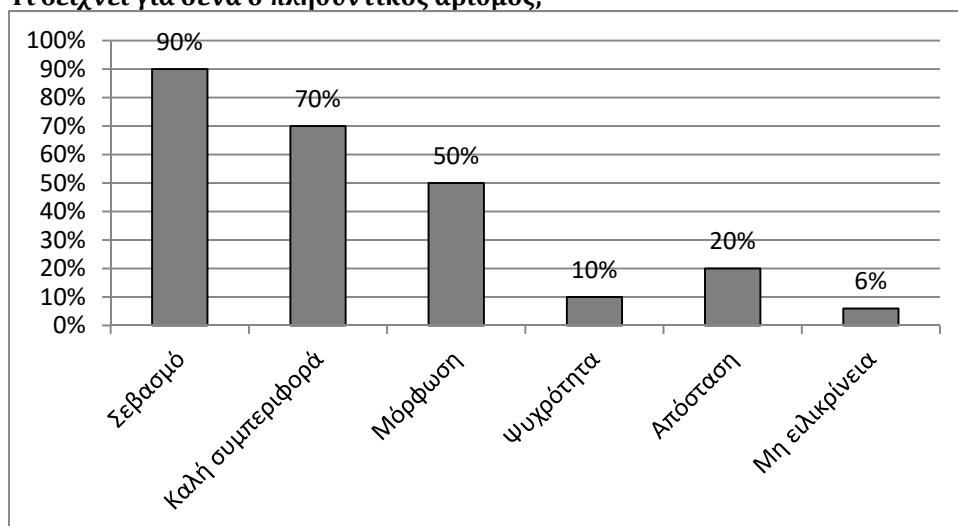
Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:

Διάγραμμα 35. Λόγοι χρήσης του πληθυντικού αριθμού.

Οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες επιλέγουν τον πληθυντικό αριθμό γιατί έτσι έμαθαν από την οικογένειά τους (68%) και γιατί έτσι θεωρούν ότι είναι το σωστό (60%), ενώ αρκετοί/ές δήλωσαν επίσης ότι αυτό τους έμαθε το σχολείο (38%). Ελάχιστοι/ες είναι αυτοί/ές που δεν τον χρησιμοποιούν (4%).

Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

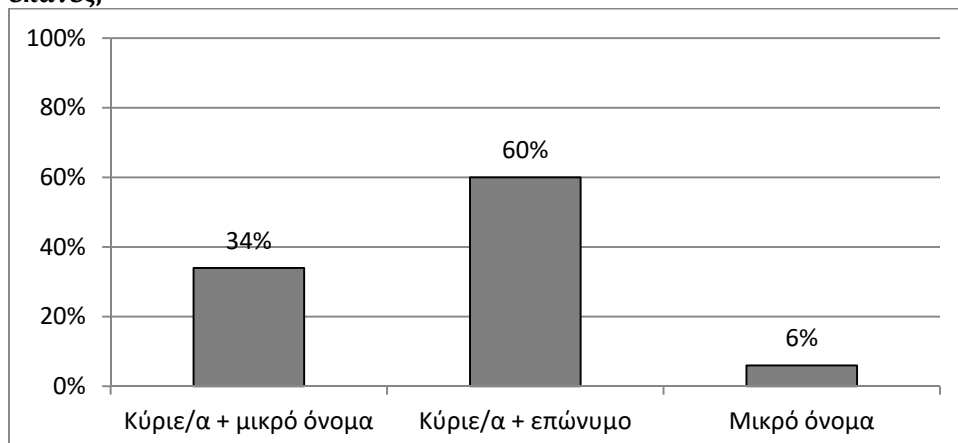

Διάγραμμα 36. Αποτίμηση πληθυντικού αριθμού.

Ο πληθυντικός αριθμός για τους/τις φοιτητές/τριες περισσότερο δηλώνει σεβασμό (90%), καλή συμπεριφορά (70%) και μόρφωση (50%). Αρκετοί/ές όμως αναφέρουν ότι φανερώνει απόσταση στις σχέσεις (20%). Ένα πολύ πιο μικρό ποσοστό (6%) από ό,τι το ποσοστό των μαθητών/τριών του Γυμνασίου/Λυκείου (16%) τον συνδέει με ανειλικρινή συμπεριφορά.

Απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι

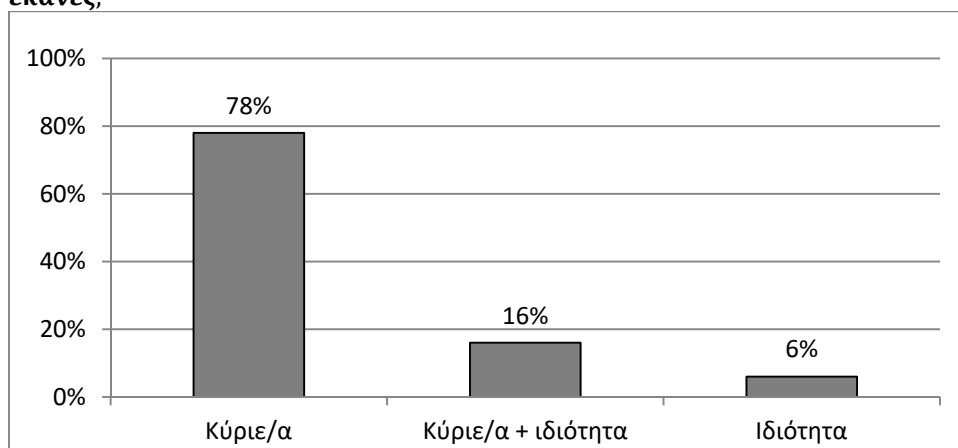
Όταν χρειάζοταν να απευθυνθείς ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το έκανες;

Διάγραμμα 37. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Σε αντίθεση με τους/τις μαθητές/τριες και φοιτητές/τριες οι περισσότεροι/ες απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι (60%) επιλέγουν την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με επώνυμο. Ένα χαμηλό ποσοστό (34%) επιλέγει την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* μαζί με μικρό όνομα, ενώ μόνο μερικοί/ές απόφοιτοι/ες (6%) επιλέγουν μόνο το μικρό όνομα.

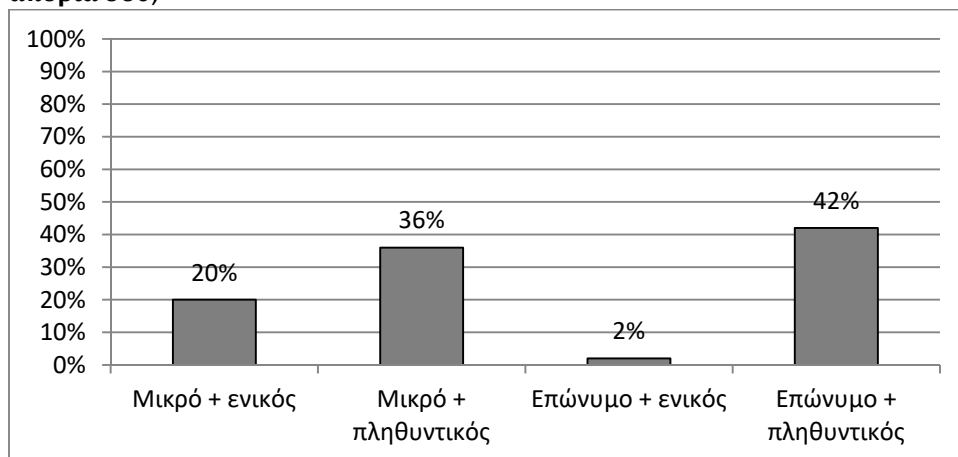
Όταν δεν χρειάζοταν να απευθυνθείς ονομαστικά τον/τη διδάσκοντα/ουσα, με ποιον τρόπο το έκανες;

Διάγραμμα 38. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ούτε πολύ μεγάλου/ης ούτε πολύ μικρού/ής σε ηλικία).

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων/θεισών (78%) όταν δεν χρειαζόταν να απευθυνθεί ονομαστικά στον/στη διδάσκοντα/ουσα επιλέγει την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α*, ενώ αρκετοί/ές (16%) είναι αυτοί/ές που επιλέγουν την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* και την ιδιότητα του/της διδάσκοντα/ουσας σε αντίθεση με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ένας πολύ μικρός αριθμός ερωτηθέντων/θεισών (6%) επιλέγει μόνο την ιδιότητα του/της διδάσκοντα/ουσας χωρίς κλητική προσφώνηση.

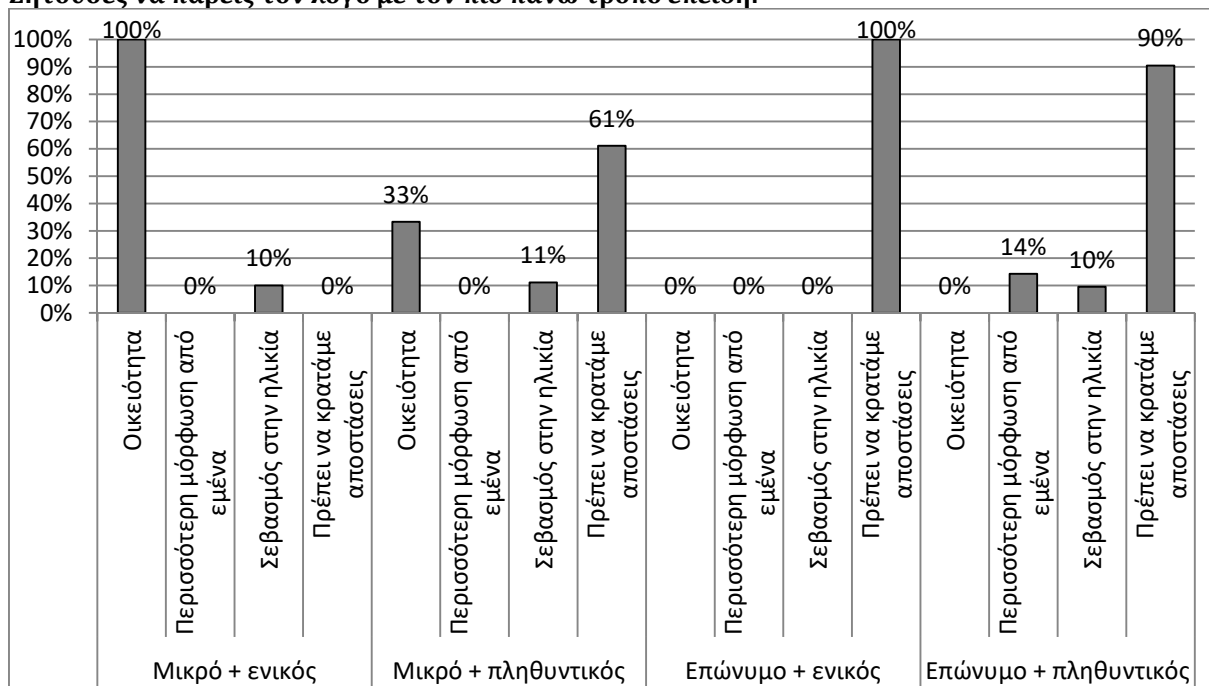
Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο από τον/τη νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 39. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 25-30).

Το 42% των αποφοίτων απευθυνόταν στον/στη νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα χρησιμοποιώντας επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό αντίθετα με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες, ενώ το 36% μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό. Το 20% τον/την προσφώνούσε με το μικρό όνομα μαζί με ενικό αριθμό και μόνο το 2% επώνυμο μαζί με ενικό αριθμό.

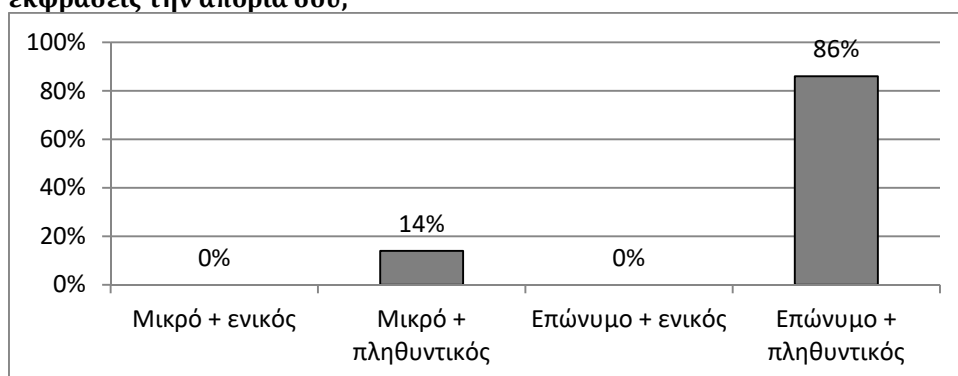
Ζητούσες να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 40. Λόγοι προσφώνησης νεαρού/ής διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Ο κυριότερος λόγος για τον οποίο οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι επιλέγουν να απευθυνθούν στον/στην νεαρό/ή διδάσκοντα/ουσα με πληθυντικό αριθμό είναι γιατί θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις.

Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο από τον/τη μεγάλο/η σε ηλικία διδάσκοντα/ουσα για να εκφράσεις την απορία σου;

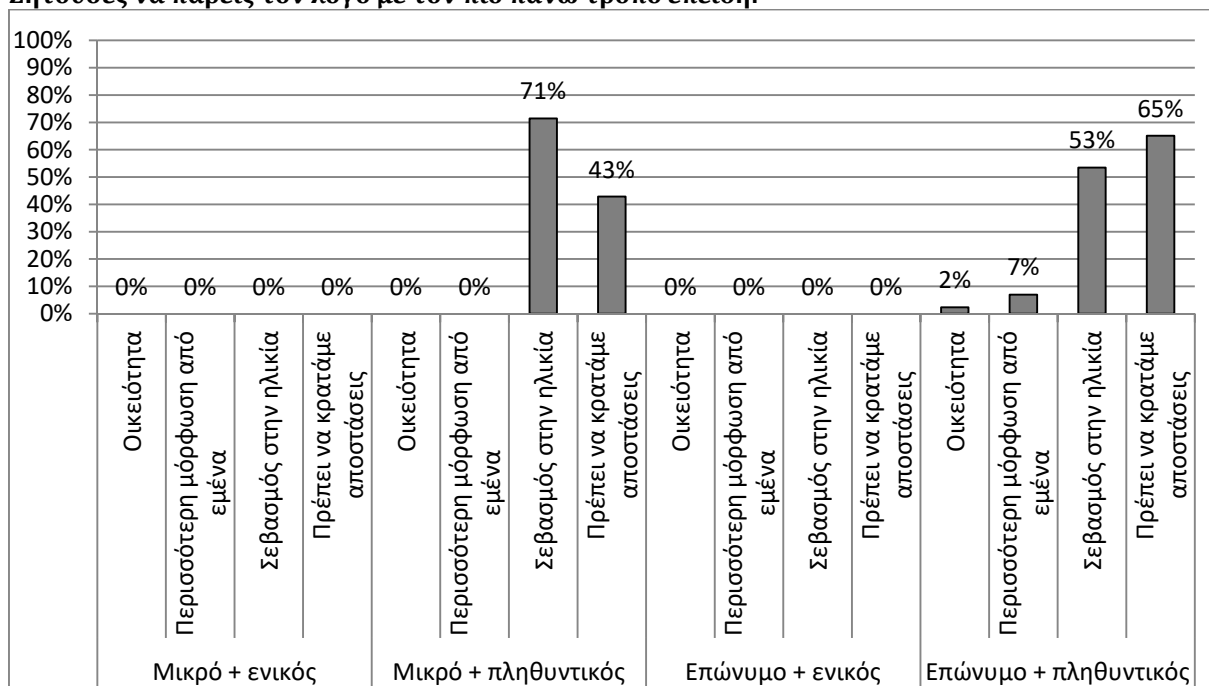

Διάγραμμα 41. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας (ηλικίας 50-60).

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων/θεισών (86%) δήλωσε ότι χρησιμοποιούσε επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθεί στον/στη διδάσκοντα/ουσα που ήταν

μεγάλος/η σε ηλικία, ενώ ένα μη αμελητέο ποσοστό (14%) δήλωσε ότι χρησιμοποιούσε μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό.

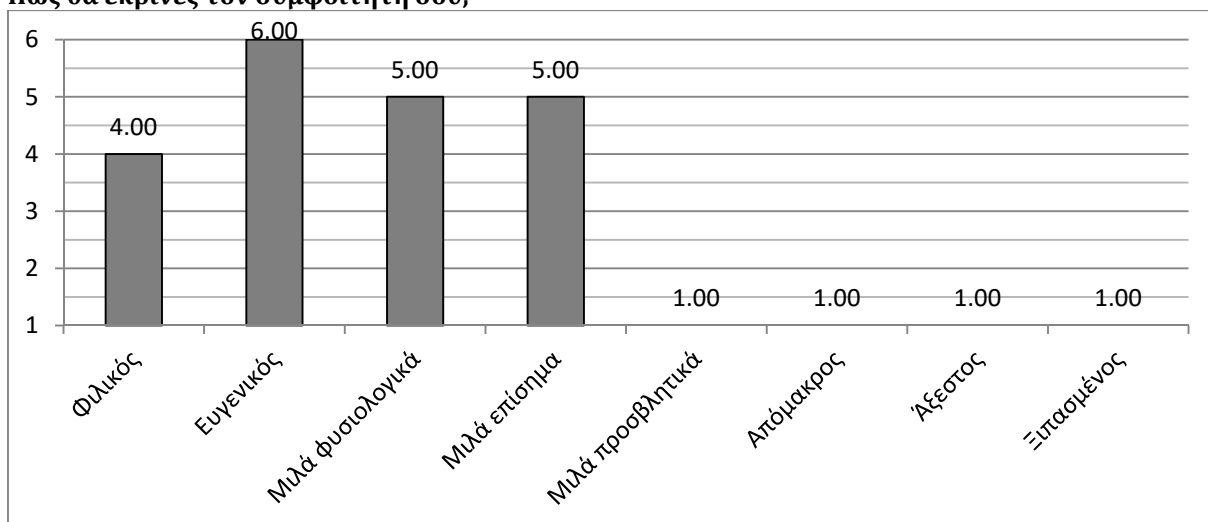
Ζητούσες να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

Διάγραμμα 42. Λόγοι προσφώνησης μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας κατά τους επιλεχθέντες τρόπους.

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό είναι γιατί σέβονται την ηλικία του/της διδάσκοντος/ουσας και θέλουν να κρατήσουν τις αποστάσεις.

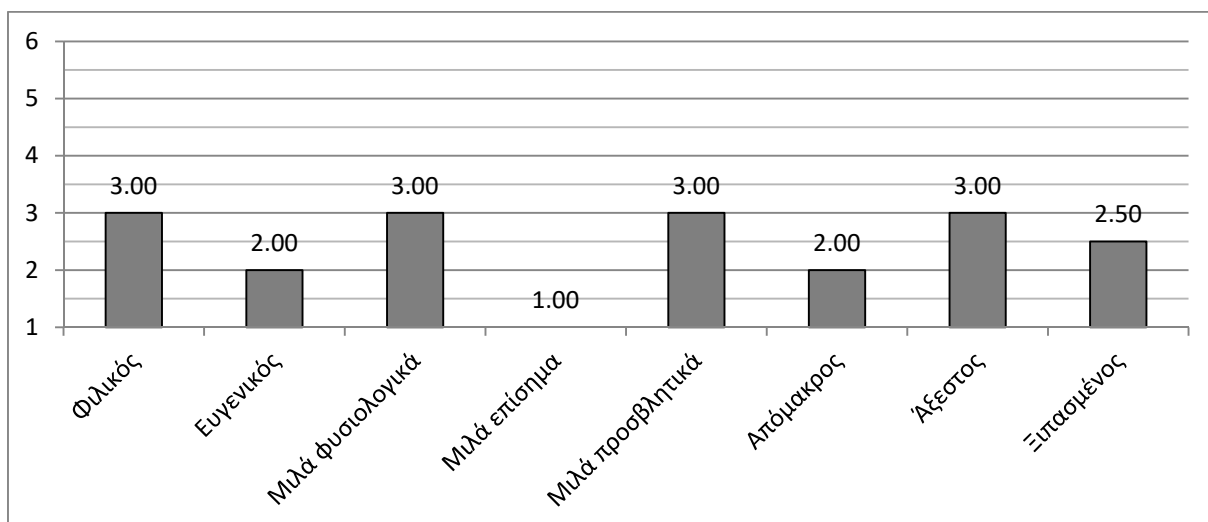
Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο/η διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Είπε στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση;» Πώς θα έκρινες τον συμφοιτητή σου;

Διάγραμμα 43. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση με χρήση πληθυντικού αριθμού.

Ο φοιτητής που χρησιμοποιούσε πληθυντικό αριθμό για να εκφράσει την απορία του θεωρείτο πάρα πολύ ευγενικός από τους/τις συμφοιτητές/τριές του ($\Delta T=6$), σε μεγάλο βαθμό ότι μιλούσε φυσιολογικά και επίσημα ($\Delta T=5$), σε μικρότερο βαθμό ότι ήταν φιλικός ($\Delta T=4$) ενώ δεν κρινόταν καθόλου με «αρνητικά» χαρακτηριστικά ($\Delta T=1$).

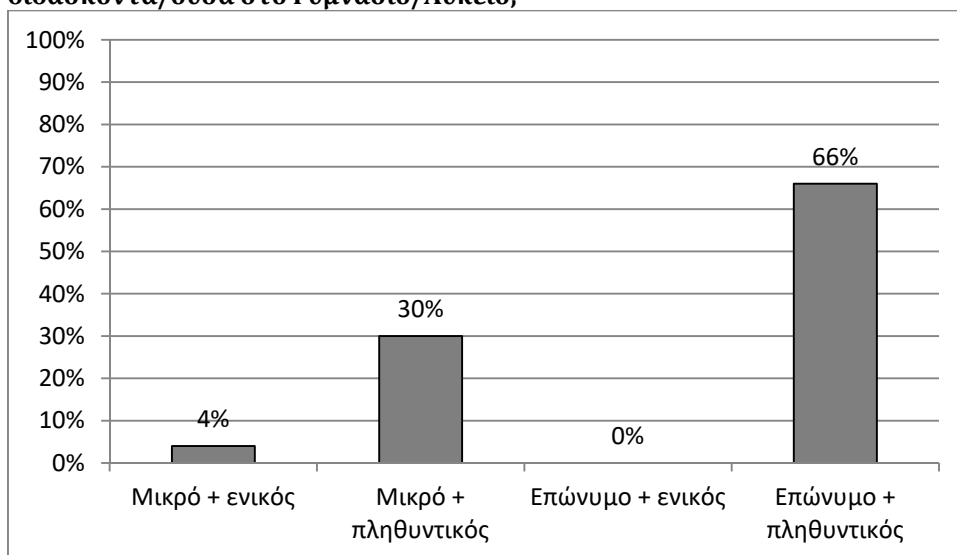
Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο/η διδάσκων/ουσα σε κάποια ερώτηση. Είπε στον/στη διδάσκοντα/ουσα: «Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;» Πώς θα έκρινες τον συμφοιτητή σου;

Διάγραμμα 44. Διάμεσος τιμή για την ερώτηση χωρίς τη χρήση πληθυντικού αριθμού.

Ο φοιτητής που χρησιμοποιούσε ενικό αριθμό για να εκφράσει την απορία του κρινόταν λίγο ευγενικός και παράλληλα λίγο απόμακρος ($\Delta T=3$) και ξιπασμένος ($\Delta T=2.50$), ενώ σε μέτριο βαθμό θεωρείτο φιλικός, ότι μιλούσε φυσιολογικά, προσβλητικά και άξεστα ($\Delta T=2$).

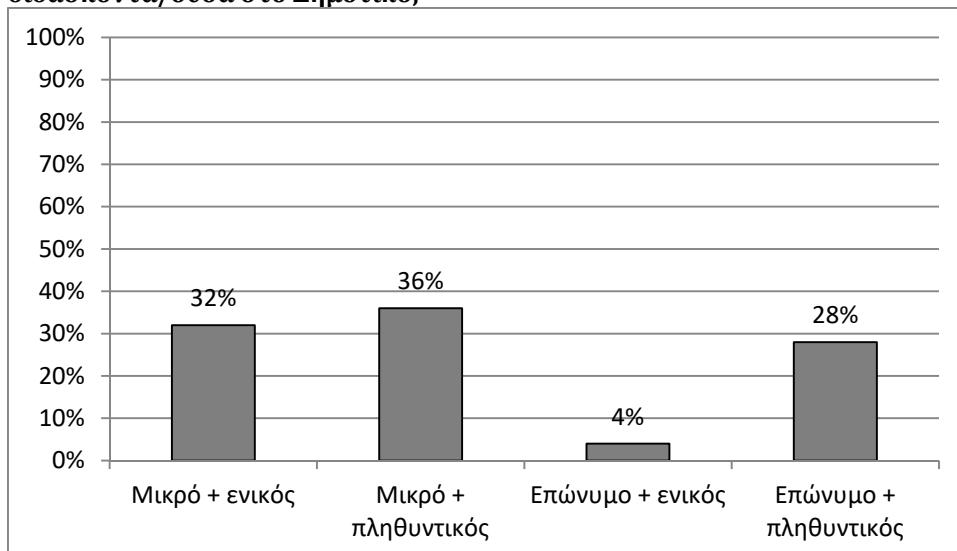
Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο για να για να εκφράσεις την απορία σου στον/στη διδάσκοντα/ουσα στο Γυμνάσιο/Λύκειο;

Διάγραμμα 45. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας στο Γυμνάσιο/Λύκειο.

Οι περισσότεροι/ες απόφοιτοι/ες (66%) χρησιμοποιούσαν επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό απέναντι στον/στην καθηγητή/τρια του Γυμνασίου/Λυκείου, ενώ αρκετοί/ές (30%) το μικρό όνομα πάλι όμως με πληθυντικό αριθμό. Ελάχιστοι/ες έκαναν χρήση του μικρού ονόματος μαζί με ενικό αριθμό.

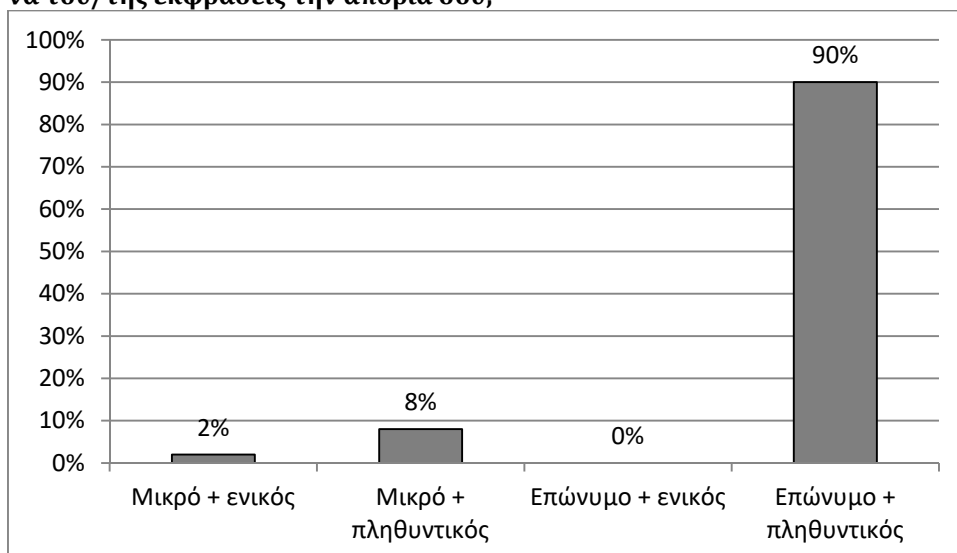
Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου στον/στη διδάσκοντα/ουσα στο Δημοτικό;

Διάγραμμα 46. Προσφώνηση διδάσκοντα/ουσας στο Δημοτικό.

Οι περισσότεροι απόφοιτοι (36%) χρησιμοποιούσαν απέναντι στον/στη δάσκαλο/α το μικρό του/της όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό. Πολλοί/ές (32%) επέλεξαν το μικρό όνομα μαζί με ενικό αριθμό, ενώ ένα υπολογίσιμο ποσοστό (28%) επέλεγε επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό.

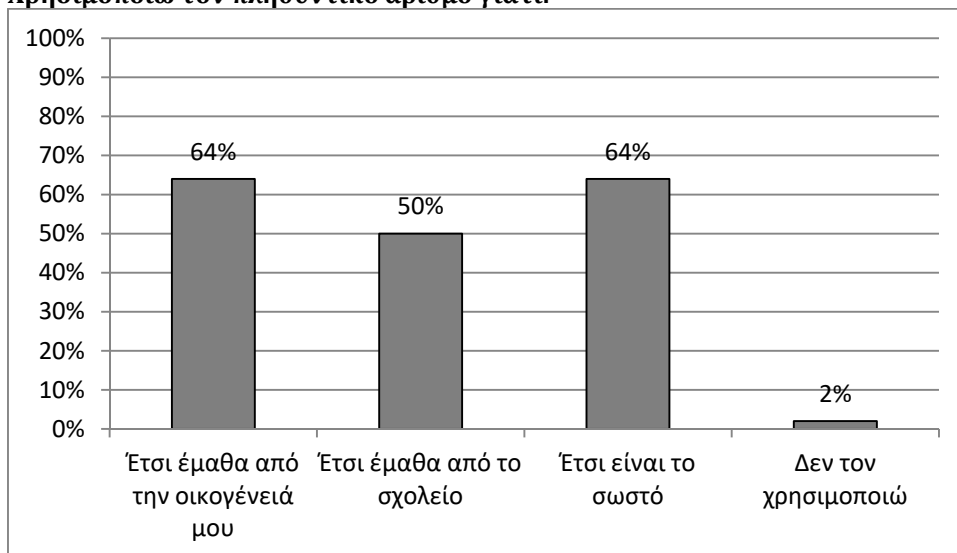
Φαντάσου ότι ερχόταν μια μέρα ο/η κοσμήτορας της σχολής σου κατά τη διάρκεια κάποιου μαθήματος για να σας κάνει μια ανακοίνωση. Με ποιον τρόπο θα του/της ζητούσες τον λόγο για να του/της εκφράσεις την απορία σου;

Διάγραμμα 47. Προσφώνηση κοσμήτορα.

Η πλειοψηφία των απόφοιτων (90%) επέλεγε επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθεί στον κοσμήτορα της σχολής, ενώ ένα ελάχιστο ποσοστό επέλεγε το μικρό του όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό.

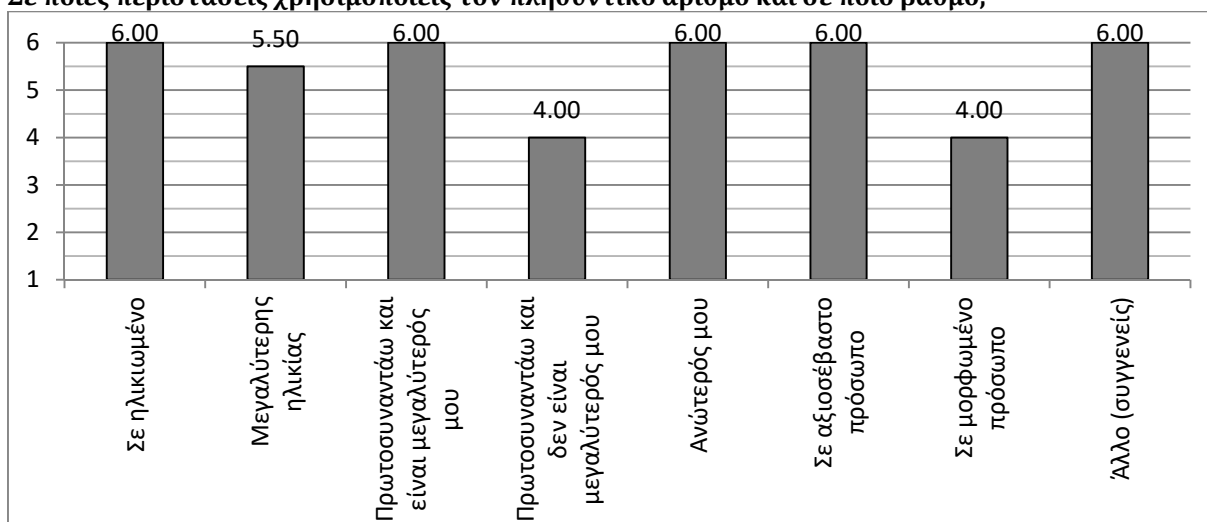
Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:

Διάγραμμα 48. Λόγοι χρήσης του πληθυντικού αριθμού.

Οι κυριότεροι λόγοι χρήσης του πληθυντικού αριθμού όπως και στις προηγούμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι η άποψη περί σωστού (64%) και η διδαχή από την οικογένεια (64%).

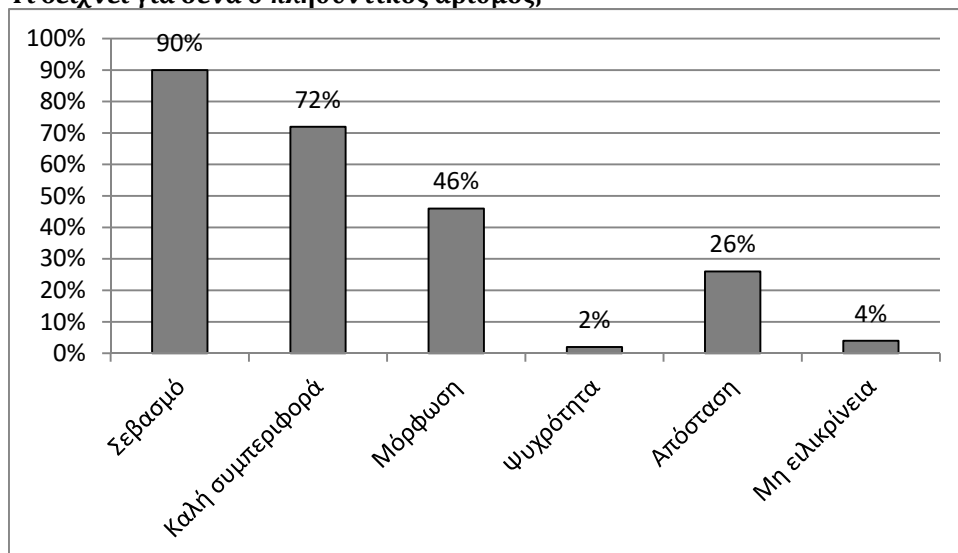
Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;

Διάγραμμα 49. Περιστάσεις χρήσης του πληθυντικού αριθμού.

Οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι χρησιμοποιούν τον πληθυντικό αριθμό πάντα σε όλες σχεδόν τις περιστάσεις ($\Delta T=6$), ενώ όταν συναντάνε κάποιον/α για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερός/ή τους ή όταν απευθύνονται σε κάποιο μορφωμένο πρόσωπο, χρησιμοποιούν τον πληθυντικό ευγενείας αρκετές φορές ($\Delta T=4$).

Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

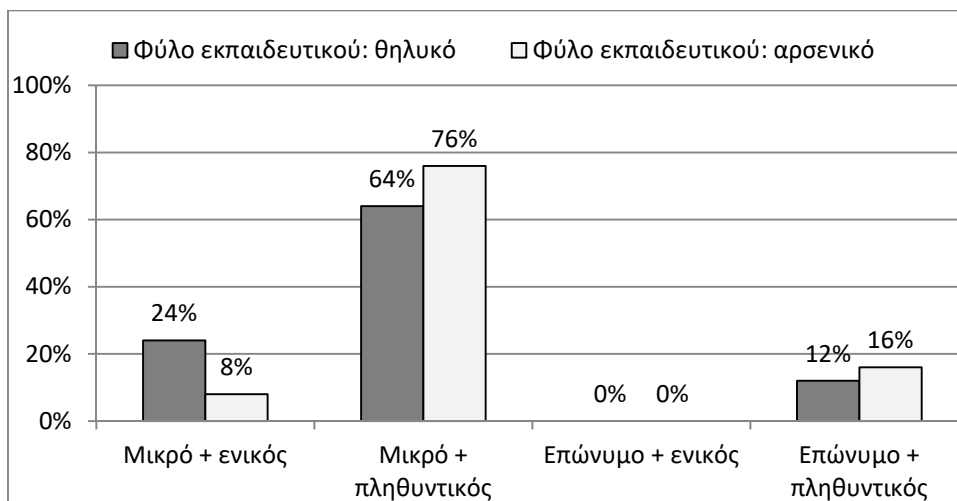

Διάγραμμα 50. Αποτίμηση του πληθυντικού ευγενείας.

Όπως και στις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες έτσι και οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι αποδίδουν περισσότερο την έννοια του σεβασμού (90%) και της καλής συμπεριφοράς (72%) στον πληθυντικό αριθμό, ένα μεγαλύτερο ποσοστό (26%) όμως του αποδίδει την έννοια της απόστασης.

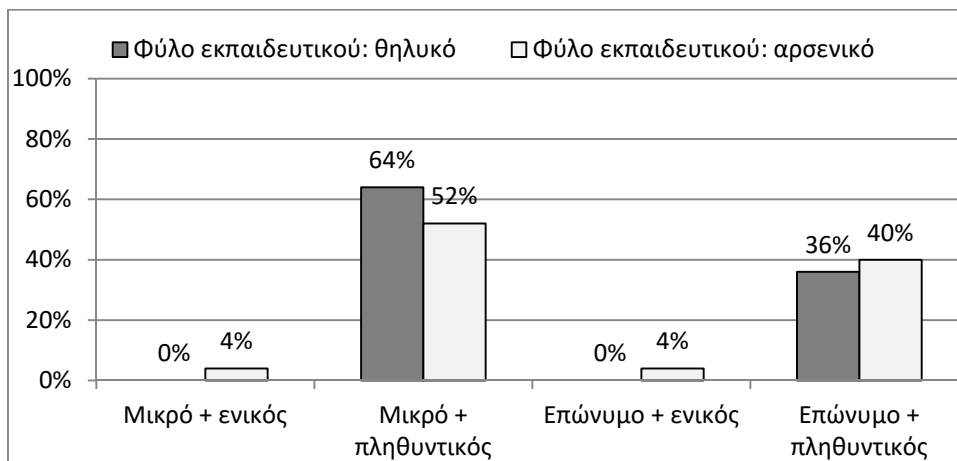
4.1.2 Φύλο του/της Εκπαιδευτικού

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 51, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι άντρες εκπαιδευτικοί δέχονται περισσότερο προσφωνήσεις με πληθυντικό αριθμό σε σχέση με τις γυναίκες εκπαιδευτικούς, ενώ οι γυναίκες εκπαιδευτικοί προσφωνούνται με μικρό όνομα μαζί με ενικό αριθμό περισσότερο σε σχέση με τους άντρες.

Διάγραμμα 51. Προσφώνηση μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

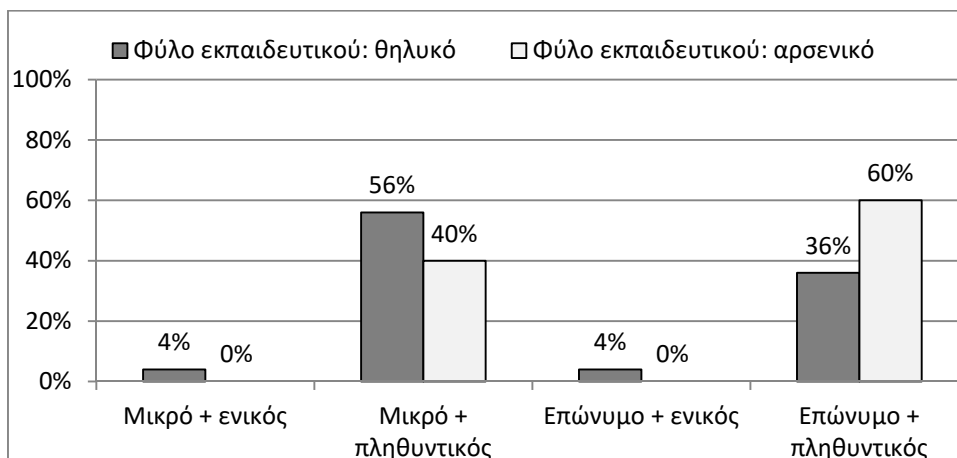
Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι γυναίκες εκπαιδευτικοί δέχονται περισσότερο την προσφώνηση με μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό, ενώ περισσότερο άντρες από ό,τι γυναίκες εκπαιδευτικοί προσφωνούνται με το επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό (βλ. Διάγραμμα 52).

Διάγραμμα 52. Προσφώνηση μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

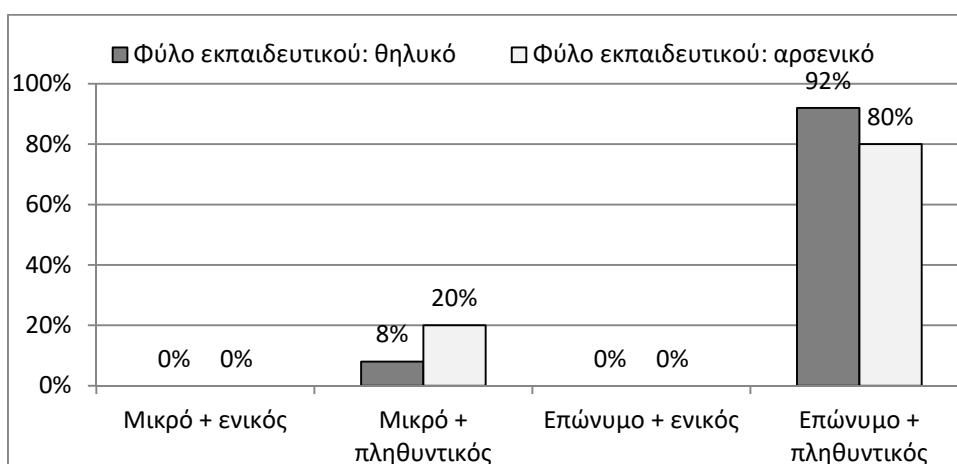
Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 53, οι γυναίκες εκπαιδευτικοί προσφωνούνται περισσότερο από τους άντρες με μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό, ενώ οι άντρες προσφωνούνται περισσότερο με το επώνυμο μαζί με

πληθυντικό αριθμό. Ένα πολύ μικρό ποσοστό των διδασκουσών δέχεται ενικό αριθμό από πλευράς φοιτητών, ενώ οι διδάσκοντες καθόλου.

Διάγραμμα 53. Προσφώνηση μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Όσο αφορά τις απαντήσεις που έδωσαν απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι, διαφαίνεται πως προσφωνούσαν περισσότερο τις γυναίκες εκπαιδευτικούς παρά τους άντρες στον πληθυντικό αριθμό μαζί με το επώνυμο, ενώ, αντίστροφα, τους άντρες εκπαιδευτικούς τους προσφωνούσαν περισσότερο με το μικρό όνομα και πληθυντικό από ό,τι τις γυναίκες εκπαιδευτικούς (βλ. Διάγραμμα 54).

Διάγραμμα 54. Προσφώνηση μεγάλου/ης ηλικιακά διδάσκοντα/ουσας από τους/τις απόφοιτους/ες πτυχιούχους.

4.3 Αποτελέσματα Ποιοτικής Ανάλυσης Ανοικτών Ερωτήσεων

Με σκοπό τη συλλογή αυθόρμητα παραγόμενων δεδομένων, το ερωτηματολόγιο ξεκίνησε με την εξής ερώτηση-σενάριο: (εδώ ως παράδειγμα διατυπώνεται το σεμινάριο για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση με γυναίκες εκπαιδευτικούς)

«Βρίσκεσαι στην αυλή του σχολείου σου κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και βλέπεις από μακριά τη δασκάλα της μουσικής Γεωργία Χαραλάμπους και τη δασκάλα της γεωγραφίας Ειρήνη Θεοδοσίου. Θέλεις να φωνάξεις στη δασκάλα της μουσικής γιατί κάποιος τη ζητάει στο τηλέφωνο. Γράψε πώς ακριβώς θα της φωνάξεις για να της το πεις.»

Η ερώτηση αυτή δόθηκε πρώτη στο Α' Μέρος για να διαπιστωθεί κατά πόσο οι πρώτες αυθόρμητες απαντήσεις συνάδουν με τις επιλογές των απαντήσεων στο Β' μέρος του ερωτηματολογίου (όπου οι ερωτήσεις ήταν κυρίως κλειστού τύπου). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης απάντησε πως θα προσφωνούσε τον/τη διδάσκοντα/ουσα με την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* με το μικρό του/της όνομα και πληθυντικό αριθμό. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της Δευτεροβάθμιας, ενώ οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες και απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι χρησιμοποιούν επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό.

Σχετικά με το 3^ο ανοικτό ερώτημα «Πώς θα σου φαινόταν αν απευθυνόταν σε σένα κάποιος/α δάσκαλος/α στον πληθυντικό αριθμό;» προέκυψε ότι οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες του Δημοτικού το θεωρούν πολύ παράξενο και αφύσικο λόγω του ότι ο/η εκπαιδευτικός τους είναι μεγαλύτερης ηλικίας από τους/τις ίδιους/ες —γι' αυτό και θεωρούν πως ένας από τους λόγους που θα το έκανε ο/η δάσκαλος/α είναι για σαρκασμό. Περίεργο θεωρείται και από τους/τις μαθητές/τριες του Γυμνασίου/Λυκείου και ο κυριότερος λόγος που θα το έκανε είναι για να ειρωνευτεί. Αντίθετα, οι φοιτητές/τριες θεωρούν ότι ο πληθυντικός αριθμός που χρησιμοποιείται προς αυτούς εκφράζει σεβασμό και εκτίμηση παρόλο που το θεωρούν άβολο και αχρείαστο λόγω ηλικιακής διαφοράς. Από την άλλη, οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι πιστεύουν ότι είναι αρκετά φυσιολογικό αλλά συγχρόνως ασυνήθιστο και θεωρούν ότι θα συνέβαινε για να κρατηθούν οι αποστάσεις αλλά και για να υπάρχει ο απαραίτητος αμοιβαίος σεβασμός.

Στο 4^ο ανοικτό ερώτημα για το ποια είναι η γνώμη τους σε περίπτωση που απάντησαν εάν πρέπει ή όχι να καταργηθεί ο πληθυντικός ευγενείας από την ελληνική γλώσσα οι περισσότεροι/ες μαθητές/τριες Δημοτικού και του Γυμνασίου/Λυκείου θεωρούν ότι δεν πρέπει να καταργηθεί, καθώς είναι ζήτημα καλής συμπεριφοράς και χωρίς αυτόν δεν θα επικρατεί ο σεβασμός στις σχέσεις των ανθρώπων. Αυτή τους η στάση συνάδει με τα χαμηλά ποσοστά συμφωνίας με μια ενδεχόμενη κατάργησή του (14% τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Σύμφωνα με τους/τις φοιτητές/τριες ο πληθυντικός αριθμός αποτελεί κυρίως μια έκφραση ευγένειας και σεβασμού και ως εκ τούτου μια αξία. Αρκετοί/ές όμως υποστηρίζουν ότι αποτελεί ένα στερεότυπο και όχι απαραίτητη ένδειξη σεβασμού (22%). Η μεγάλη πλειοψηφία των απόφοιτων πτυχιούχων υποστηρίζει ότι είναι αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής γλώσσας αλλά και στοιχείο πολιτισμού και αυτό επιβεβαιώνεται από το πολύ χαμηλό ποσοστό (8%) που δήλωσε υπέρ μιας ενδεχόμενης κατάργησής του.

Κεφάλαιο 5

Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Στόχος της παρούσας μεταπτυχιακής ήταν η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των Ελληνοκύπριων εκπαιδευομένων και απόφοιτων πτυχιούχων απέναντι στη χρήση του πληθυντικού ευγενείας στη διδακτική πράξη. Για την επίτευξη αυτού του στόχου τέθηκαν μερικά ερευνητικά ερωτήματα (βλ. κεφ. Μεθοδολογία) τα οποία επιχειρείται να απαντηθούν και να συσχετιστούν στο παρόν κεφάλαιο με τα αποτελέσματα της έρευνας.

5.1 Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Ποσοτικής Ανάλυσης

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής ανάλυσης του υλικού έδειξαν μερικές σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις απαντήσεις των απόφοιτων πτυχιούχων ηλικίας 35-45 σε σχέση με τους/τις σημερινούς/ές εκπαιδευόμενους/ες σε σχέση με την επιλογή των όρων προσφώνησης. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι χρησιμοποιούσαν περισσότερο «ευγενικούς» όρους προσφώνησης σε σχέση με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες, που χρησιμοποιούν λιγότερο «ευγενικούς» όρους. Δηλαδή, όταν χρειαζόταν να απευθυνθούν σε κάποιον/α καθηγητή/τρια ούτε πολύ μεγάλης ούτε πολύ μικρής ηλικίας, χρησιμοποιούσαν την προσφώνηση *κύριε/α + επώνυμο*, ενώ οι σημερινοί/ές εκπαιδευόμενοι/ες χρησιμοποιούν την προσφώνηση *κύριε/α + μικρό όνομα*. Επιπρόσθετα, παρόλο που όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν την κλητική προσφώνηση *Κύριε/α* όταν δεν προσφωνούν τον/την καθηγητή/τρια ονομαστικά, αρκετοί/ές απόφοιτοι/ες, αντίθετα με τους/τις σημερινούς/ές εκπαιδευόμενους/ες, δήλωσαν ότι έκαναν χρήση του ζεύγους *Κύριε/α καθηγητή/τρια*, προσφώνηση που φανερώνει κάποιου είδους σεβασμό προς την ανώτερη θέση του/της διδάσκοντα/ουσας. Παρατηρήθηκε επίσης πως οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι είτε απευθύνονταν σε νεαρό/ή είτε σε μεγάλο/η ηλικιακά καθηγητή/τρια στο Γυμνάσιο/ Λύκειο και Πανεπιστήμιο επέλεξαν πιο «ευγενικούς» όρους, όπως το επώνυμο μαζί με πληθυντικό αριθμό. Αντίθετα, αν και ο αριθμός των σημερινών

μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που χρησιμοποιεί επώνυμο και πληθυντικό αριθμό αυξάνεται απέναντι σε έναν/μία εκπαιδευτικό μεγάλης ηλικίας σε σχέση με έναν/μία εκπαιδευτικό μικρής ηλικίας, εντούτοις οι περισσότεροι/ες απευθύνονται σε αυτόν/ή με το μικρό του/της όνομα χρησιμοποιώντας όμως πληθυντικό αριθμό. Συνεπώς, διαφαίνεται πως η ηλικία του εκπαιδευτικού παίζει σημαντικό ρόλο στο είδος της προσφώνησης όχι όμως καθοριστικό, αφού, όπως λέχθηκε παραπάνω, οι απόφοιτοι/ες προσφώνούσαν τον/τη νεαρό/ή καθηγητή/τρια χρησιμοποιώντας επώνυμο με πληθυντικό αριθμό, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών/τριών σε αυτήν την περίπτωση χρησιμοποιούσαν το μικρό όνομα μαζί με πληθυντικό αριθμό.

Όσο αφορά τις αιτίες χρήσης του πληθυντικού αριθμού για προσφώνηση νεαρών και μεγάλων σε ηλικία εκπαιδευτικών όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους προσφωνούν/ούσαν με αυτόν τον τρόπο τους/τις εκπαιδευτικούς είναι γιατί σέβονται/ονταν το μεγαλύτερο της ηλικίας τους και ιδιαίτερα για να διατηρήσουν τις αποστάσεις που επιβάλλει το περιβάλλον διδασκαλίας.

Διαπιστώθηκε, ακόμη, πως ένας σημαντικός αριθμός των συμμετεχόντων/ουσών μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης συνδέει τον πληθυντικό αριθμό με την καλή συμπεριφορά (αν και πρωτίστως όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες συνδέουν τον πληθυντικό με τον σεβασμό), ενώ δεν λαμβάνει καθόλου αρνητικές σημασίες. Σε αντίθεση με τους/τις μαθητές/τριες της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αρκετοί/ές από τους/τις υπόλοιπους/ες συμμετέχοντες/ουσες προσδίδουν στον πληθυντικό αριθμό τα χαρακτηριστικά της ψυχρότητας και της μη ειλικρίνειας. Παρόλα αυτά, όταν κάποιος μαθητής/φοιτητής διατυπώνει μια ερώτηση με χρήση του πληθυντικού αριθμού στον/στην καθηγητή/τρια, εκλαμβάνεται από όλους/ες τους/τις ερωτηθέντες/θείσες ευγενικός στο μέγιστο βαθμό και σε καμιά περίπτωση δεν θεωρείται *απόμακρος*. Αρνητικούς χαρακτηρισμούς λαμβάνει ο μαθητής/φοιτητής μόνο όταν διατυπώνει μια ερώτηση χρησιμοποιώντας ενικό αριθμό για να απευθυνθεί στον/στην εκπαιδευτικό του. Συνεπώς η χρήση του ενικού αριθμού στο εκπαιδευτικό πλαίσιο μπορεί να θεωρηθεί κατά κάποιο τρόπο ανεπίτρεπτη.

Επιπλέον, μέσα από την ποσοτική ανάλυση που προηγήθηκε παρατηρήθηκε πως, όσο ανεβαίνουμε πιο ψηλά στις εκπαιδευτικές βαθμίδες τόσο πιο πολύ μειώνεται το ποσοστό των συμμετεχόντων/ουσών που χρησιμοποιεί τον ενικό αριθμό συνοδευόμενο κυρίως από το μικρό όνομα του/της διδάσκοντα/ουσας.

Όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες δήλωσαν ότι οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό σε καθημερινό επίπεδο είναι γιατί αυτό έμαθαν από το οικογενειακό τους περιβάλλον και γιατί αυτό θεωρούν πως είναι το σωστό.

Οι κυριότερες περιστάσεις στις οποίες γίνεται χρήση του πληθυντικού είναι όταν συνομιλούν με ηλικιωμένα άτομα, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που συναντάνε για πρώτη φορά, άτομα που κατέχουν ανώτερη θέση και αξιοσέβαστα πρόσωπα. Όσο ανεβαίνουμε τις εκπαιδευτικές βαθμίδες τόσο πιο πολύ ανεβαίνει ο βαθμός χρήσης του πληθυντικού αριθμού από πλευράς συμμετεχόντων/ουσών απέναντι σε άτομα που συναντάνε για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερα από αυτούς/ές. Ενώ δηλαδή οι μαθητές/τριες του Δημοτικού δεν χρησιμοποιούν ποτέ πληθυντικό σε μικρότερα πρόσωπα, οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι δηλώνουν πως το κάνουν αρκετές φορές. Η μόρφωση δεν φαίνεται να θεωρείται σημαντικό κριτήριο για τη χρήση του πληθυντικού αριθμού.

5.1.1 Η Επίδραση του Φύλου του/της Εκπαιδευτικού

Μέσα από την επισκόπηση των αποτελεσμάτων που σχετίζονται με το φύλο του/της εκπαιδευτικού διαπιστώθηκε πως αυτό δεν διαδραματίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στην επιλογή του αριθμού από πλευράς συμμετεχόντων/ουσών. Το μόνο ίσως που μπορεί να σημειωθεί είναι πως στις τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες η χρήση του μικρού ονόματος κι όχι του επώνυμου μαζί με πληθυντικό αριθμό είναι πιο συχνή απέναντι στις γυναίκες εκπαιδευτικούς παρά στους άντρες. Και πάλι όμως η προσφώνηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί από κάποιους/ες πολύ ευγενική και από άλλους/ες λιγότερο ευγενική σε σχέση με την προσφώνηση με επώνυμο. Επομένως, αν και θα μπορούσαμε να περιμένουμε σύμφωνα με τα ευρήματα των ερευνών στις ελληνικές αίθουσες διδασκαλίας ότι οι απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι στην Κύπρο θα χρησιμοποιούσαν πιο οικείους όρους προσφώνησης απέναντι στις γυναίκες εκπαιδευτικούς, εντούτοις αυτό δεν ισχύει. Ίσως αυτό να σημαίνει κάποιου είδους κοινωνική καταξίωση από πλευράς γυναικών στην Κύπρο ήδη από πολύ νωρίς; Αυτό είναι δύσκολο να υποστηριχθεί στην παρούσα έρευνα.

5.2 Ερμηνεία Αποτελεσμάτων Ποιοτικής Ανάλυσης

Μέσα από την ποιοτική ανάλυση των απαντήσεων που δόθηκαν στα ανοικτά ερωτήματα διαπιστώθηκε πως οι πρώτες αυθόρμητες απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών στο Α' μέρος των ερωτηματολογίων σχετικά με τον τρόπο προσφώνησης των εκπαιδευτικών συνάδουν και συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα ευρήματα που προκύπτουν από την ανάλυση των απαντήσεων των κλειστών ερωτημάτων. Διαπιστώθηκε επίσης πως οι μαθητές/τριες των πρώτων δυο εκπαιδευτικών βαθμίδων συσχετίζουν περισσότερο τον πληθυντικό αριθμό με τους καλούς τρόπους συμπεριφοράς και τον ενικό αριθμό με άσχημη συμπεριφορά, ενώ οι υπόλοιποι/ες συμμετέχοντες/ουσες κυρίως με τον σεβασμό και την ευγένεια. Για το ζήτημα μιας ενδεχόμενης κατάργησης του πληθυντικού ευγενείας διαφάνηκε πως οι εκπαιδευόμενοι/ες της νεότερης γενιάς είναι πιο δεκτικοί/ές στο ενδεχόμενο αυτό παρόλο που αναγνωρίζουν την σπουδαιότητά του, ενώ ελάχιστοι/ες απόφοιτοι/ες πτυχιούχοι το υποστηρίζουν. Ίσως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι ο πληθυντικός αριθμός ήταν καλύτερα εμπεδωμένος πιο παλιά στις αντιλήψεις των ατόμων και αυτό είναι δύσκολο να αλλάξει.

5.3. Περιορισμοί της έρευνας

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων δεν ικανοποιεί όλα τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος, εξαιτίας του γεγονότος ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο εκπονήθηκε η έρευνα ήταν περιορισμένο. Τα ευρήματα που προέκυψαν αποτελούν απλώς και μόνο μερικές ενδείξεις των στάσεων και αντιλήψεων των Ελληνοκύπριων εκπαιδευομένων και απόφοιτων πτυχιούχων για την χρήση του πληθυντικού ευγενείας, καθώς είναι πιθανόν οι απόψεις τους να βασίστηκαν σε προκαταλήψεις αλλά και στερεότυπα. Επίσης, το γεγονός ότι οι περισσότεροι/ες συμμετέχοντες/ουσες προέρχονταν από αστική περιοχή και μόνο λίγοι/ες από αγροτικές περιοχές εμπόδισε την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον ρόλο που διαδραματίζει η περιοχή στην οποία ζουν. Το γεγονός ότι το δείγμα δεν ήταν ομοιογενές (αφού δεν εξαιρέθηκαν τα λίγα άτομα από μη αστικές περιοχές) μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ποσοστά που δεν είναι αντιπροσωπευτικά ούτε για τα άτομα από αστικές περιοχές ούτε για τα άτομα από μη αστικές περιοχές.

5.4. Μελλοντικές Ερευνητικές Προοπτικές

Εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου δεν επιτεύχθηκε η διερεύνηση του πώς επηρεάζει το φύλο του/της συμμετέχοντα/ουσας, η περιοχή στην οποία μεγάλωσε αυτός/ή και οι γονείς του/της. Αξίζει να γίνει μελλοντική ερευνητική προσπάθεια που θα εξετάζει αυτούς τους εξωγλωσσικούς και κοινωνικούς παράγοντες, τους οποίους οι περισσότεροι/ες μελετητές/τριες αγνοούν (Σηφιανού & Τζάννε 2012: 1129). Θα ήταν μάλιστα εξίσου ενδιαφέρον αν στο μέλλον πραγματοποιηθεί παρόμοιας φύσης έρευνα, στην οποία το δείγμα να είναι όχι μόνο εκπαιδευόμενοι/ες, αλλά και πρόσωπα από τον ευρύτερο πληθυσμό και να επιτευχθεί κάποιου είδους συσχέτιση των απόψεών τους.

Παράρτημα Ερωτηματολόγια

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ)

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία
Συντάκτρια Ερωτηματολογίου: Άρτεμις Κωνσταντίνου

Αγαπητέ μαθητή / Αγαπητή μαθήτρια

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι **ανώνυμο** και σε παρακαλώ να απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις. Οι απαντήσεις σου θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Σημείωσε με ✓ στα κενά τετράγωνα που δηλώνουν την απάντησή σου στις ερωτήσεις που χρειάζεται. Οποιαδήποτε αναφορά σε ονόματα είναι φανταστική. Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σου και για το διαθέσιμο χρόνο σου.

Μέρος Α΄

Φύλο:

Αγόρι	☐
Κορίτσι	☐

Ηλικία:

Σε ποια περιοχή μεγάλωσες;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε η μητέρα σου;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε ο πατέρας σου;

Σε ποια περιοχή πας σχολείο;

Έχεις ζήσει σε άλλες χώρες εκτός από την Κύπρο για πάνω από ένα χρόνο; Αν απαντήσεις *Ναι* γράψε τη χώρα.

Ναι		Χώρα:
Όχι		

Βρίσκεσαι στην αυλή του σχολείου σου κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και βλέπεις από μακριά τη δασκάλα της μουσικής Γεωργία Χαραλάμπους και τη δασκάλα της γεωγραφίας Ειρήνη Θεοδοσίου. Θέλεις να φωνάξεις στη δασκάλα της μουσικής γιατί κάποιος τη ζητάει στο τηλέφωνο. Γράψε πώς ακριβώς θα της φωνάξεις για να της το πεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μέρος Β΄

Φαντάσου ότι μια από τις δασκάλες σου ονομάζεται Μαρία Νικολάου και δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

1. Όταν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία	
Κυρία Νικολάου	
Μαρία	

2. Όταν δεν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία	
Κυρία δασκάλα	
Δασκάλα	

Φαντάσου ότι η δασκάλα Μαρία Νικολάου είναι γεαρή σε ηλικία (25-30 χρονών).

3. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην τάξη. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τη δασκάλα για να εκφράσεις την απορία σου; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Νιώθω οικειότητα μαζί της (τη νιώθω κοντά μου)	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με τη δασκάλα (δεν μιλάμε στη δασκάλα όπως μιλάμε στον κολλητό μας)	

Φαντάσου ότι η δασκάλα Μαρία Νικολάου είναι μεγάλη σε ηλικία (50-60 χρονών).

4. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην τάξη. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από τη δασκάλα για να εκφράσεις την απορία σου;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

- Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Νιώθω οικειότητα μαζί της (τη νιώθω κοντά μου)	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με τη δασκάλα (δεν μιλάμε στη δασκάλα όπως μιλάμε στον κολλητό μας)	

Φαντάσου πάλι ότι η δασκάλα Μαρία Νικολάου δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

5. Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η δασκάλα σε κάποια ερώτηση. Λέει στη δασκάλα: Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση; Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος (δεν πιάνει φιλίες με κανέναν)	1	2	3	4	5	6
Άξεστος (αυτός που δεν έχει τρόπους)	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος (έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του)	1	2	3	4	5	6

6. Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η δασκάλα σε κάποια ερώτηση. Λέει στη δασκάλα: Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση; Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου; (παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος (δεν πιάνει φιλίες με κανέναν)	1	2	3	4	5	6
Άξεστος (αυτός που δεν έχει τρόπους)	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος (έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του)	1	2	3	4	5	6

7. Πώς θα χαρακτήριζες γενικότερα τη σχέση σου με τις δασκάλες σου; (επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κοντινή	
Τυπική (ούτε κοντινή ούτε απόμακρη)	
Απόμακρη	

8. Συναντάς τυχαία τη δασκάλα Μαρία Νικολάου σε μια υπεραγορά. Πώς θα τη χαιρετήσεις; (επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Γεια σου κυρία Μαρία, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Μαρία, πώς είστε;	
Γεια σου κυρία Νικολάου, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Νικολάου, πώς είστε;	

9. Πόσο συχνά ακούς συμμαθητές σου να απευθύνονται στις δασκάλες στον πληθυντικό αριθμό; (παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Σχεδόν Πάντα).

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

10. Α. Σου έκανε ποτέ παρατήρηση στο σχολείο κάποια δασκάλα για τον τρόπο που της απευθύνεσαι;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

Β. Αν απάντησες Ναι τότε θυμάσαι τι σου είπε; Διατύπωσε το όσο καλύτερα μπορείς.

.....

.....

.....

.....

.....

11. Α. Πώς θα σου φαινόταν αν απευθυνόταν σε σένα κάποια δασκάλα στον πληθυντικό αριθμό;

.....

.....

.....

.....

Β. Γιατί πιστεύεις ότι θα το έκανε;

.....

.....

.....

.....

12. Σου έχει όντως ποτέ απευθυνθεί κάποια δασκάλα στον πληθυντικό αριθμό;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

- 13. Επισκέπτεται την τάξη σου η επιθεωρήτρια Παναγιώτα Γεωργίου για να παρακολουθήσει το μάθημα. Με ποιον τρόπο ζητάς να πάρεις τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου;**
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κυρία Παναγιώτα να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Παναγιώτα να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σας ρωτήσω κάτι;	

- 14. Χρησιμοποιείς στην καθημερινή σου ζωή τον πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθείς σε ένα πρόσωπο (π.χ. εσείς αντί εσύ);**
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

- 15. Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;**
(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Πάντα).

Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ηλικιωμένο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που είναι αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και είναι αρκετά μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ο οποίος βρίσκεται σε ανώτερη θέση από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε αξιοσέβαστο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε μορφωμένο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Άλλο:	1	2	3	4	5	6

- 16. Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:**
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Έτσι έμαθα από την οικογένειά μου	
Έτσι έμαθα από το σχολείο	
Έτσι είναι το σωστό	
Δεν τον χρησιμοποιώ	

17. Α. Εάν προτεινόταν να καταργηθεί αυτός ο πληθυντικός από την ελληνική γλώσσα, εσύ θα συμφωνούσες;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

Β. Γιατί επέλεξες αυτήν την απάντηση;

18. Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Σεβασμό	
Καλή συμπεριφορά	
Μόρφωση	
Ψυχρότητα	
Απόσταση	
Μη ειλικρίνεια	

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ/ΛΥΚΕΙΟΥ)

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία
Συντάκτρια Ερωτηματολογίου: Άρτεμις Κωνσταντίνου

Αγαπητέ μαθητή / Αγαπητή μαθήτρια

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι **ανώνυμο** και σε παρακαλώ να απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις. Οι απαντήσεις σου θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Σημείωσε με ✓ στα κενά τετράγωνα που δηλώνουν την απάντησή σου στις ερωτήσεις που χρειάζεται. Οποιαδήποτε αναφορά σε ονόματα είναι φανταστική. Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σου και για το διαθέσιμο χρόνο σου.

Μέρος Α΄

Φύλο:

Αγόρι	☐
Κορίτσι	☐

Ηλικία:

Σε ποια περιοχή μεγάλωσες;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε η μητέρα σου;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε ο πατέρας σου;

Σε ποια περιοχή πας σχολείο;

--

Έχεις ζήσει σε άλλες χώρες εκτός από την Κύπρο για πάνω από ένα χρόνο; Αν απαντήσεις *Ναι* γράψε τη χώρα.

Ναι		Χώρα:
Όχι		

Βρίσκεσαι στην αυλή του σχολείου σου κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και βλέπεις από μακριά την καθηγήτρια της μουσικής Γεωργία Χαραλάμπους και την καθηγήτρια της ιστορίας Ειρήνη Θεοδοσίου. Θέλεις να φωνάξεις στην καθηγήτρια της μουσικής γιατί κάποιος τη ζητάει στο τηλέφωνο. Γράψε πώς ακριβώς θα της φωνάξεις για να της το πεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μέρος Β΄

Φαντάσου ότι μια από τις καθηγήτριές σου ονομάζεται Μαρία Νικολάου και δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

1. Όταν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία	
Κυρία Νικολάου	
Μαρία	

2. Όταν δεν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία	
Κυρία καθηγήτρια	
Καθηγήτρια	

Φαντάσου ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου είναι νεαρή σε ηλικία (25-30 χρονών).

3. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην τάξη. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από την καθηγήτρια για να εκφράσεις την απορία σου;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Νιώθω οικειότητα μαζί της (τη νιώθω κοντά μου)	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με την καθηγήτρια (δεν μιλάμε στην καθηγήτρια όπως μιλάμε στον κολλητό μας)	

Φαντάσου ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου είναι μεγάλη σε ηλικία (50-60 χρονών).

- 4. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην τάξη. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από την καθηγήτρια για να εκφράσεις την απορία σου;**

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

- Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:**

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Νιώθω οικειότητα μαζί της (τη νιώθω κοντά μου)	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με την καθηγήτρια (δεν μιλάμε στην καθηγήτρια όπως μιλάμε στον κολλητό μας)	

Φαντάσου πάλι ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

- 5. Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η καθηγήτρια σε κάποια ερώτηση. Λέει στην καθηγήτρια: Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση; Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;**

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος (δεν πιάνει φιλίες με κανέναν)	1	2	3	4	5	6
Άξεστος (αυτός που δεν έχει τρόπους)	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος (έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του)	1	2	3	4	5	6

6. Ένας συμμαθητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η καθηγήτρια σε κάποια ερώτηση. Λέει στην καθηγήτρια: Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;
Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος (δεν πιάνει φιλίες με κανέναν)	1	2	3	4	5	6
Άξεστος (αυτός που δεν έχει τρόπους)	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος (έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του)	1	2	3	4	5	6

7. Πώς θα χαρακτήριζες γενικότερα τη σχέση σου με τις καθηγήτριάς σου;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κοντινή	
Τυπική (ούτε κοντινή ούτε απόμακρη)	
Απόμακρη	

8. Συναντάς τυχαία την καθηγήτρια Μαρία Νικολάου σε μια υπεραγορά. Πώς θα τη χαιρετήσεις;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Γεια σου κυρία Μαρία, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Μαρία, πώς είστε;	
Γεια σου κυρία Νικολάου, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Νικολάου, πώς είστε;	

9. Πόσο συχνά ακούς συμμαθητές σου να απευθύνονται στις καθηγήτριες στον πληθυντικό αριθμό;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Σχεδόν Πάντα).

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

10. Α. Σου έκανε ποτέ παρατήρηση στο σχολείο κάποια καθηγήτρια για τον τρόπο που της απευθύνεσαι;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

- Β. Αν απάντησες *Ναι* τότε θυμάσαι τι σου είπε; Διατύπωσέ το όσο καλύτερα μπορείς.

.....

.....

.....

.....

.....

11. Α. Πώς θα σου φαινόταν αν απευθυνόταν σε σένα κάποια καθηγήτρια στον πληθυντικό αριθμό;

.....

.....

.....

.....

- Β. Γιατί πιστεύεις ότι θα το έκανε;

.....

.....

.....

.....

12. Σου έχει όντως ποτέ απευθυνθεί κάποια καθηγήτρια στον πληθυντικό αριθμό;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

- 13. Επισκέπτεται την τάξη σου η επιθεωρήτρια Παναγιώτα Γεωργίου για να παρακολουθήσει το μάθημα. Με ποιον τρόπο ζητάς να πάρεις τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου;**
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κυρία Παναγιώτα να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Παναγιώτα να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σας ρωτήσω κάτι;	

- 14. Χρησιμοποιείς στην καθημερινή σου ζωή τον πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθείς σε ένα πρόσωπο (π.χ. εσείς αντί εσύ);**
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

- 15. Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;**
(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Πάντα).

Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ηλικιωμένο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που είναι αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και είναι αρκετά μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ο οποίος βρίσκεται σε ανώτερη θέση από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε αξιοσέβαστο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε μορφωμένο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Άλλο:	1	2	3	4	5	6

- 16. Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:**
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Έτσι έμαθα από την οικογένειά μου	
Έτσι έμαθα από το σχολείο	
Έτσι είναι το σωστό	
Δεν τον χρησιμοποιώ	

17. Α. Εάν προτεινόταν να καταργηθεί αυτός ο πληθυντικός από την ελληνική γλώσσα, εσύ θα συμφωνούσες;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

Β. Γιατί επέλεξες αυτήν την απάντηση;

18. Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Σεβασμό	
Καλή συμπεριφορά	
Μόρφωση	
Ψυχρότητα	
Απόσταση	
Μη ειλικρίνεια	

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(ΦΟΙΤΗΤΕΣ)

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία
Συντάκτρια Ερωτηματολογίου: Άρτεμις Κωνσταντίνου

Αγαπητέ φοιτητή / Αγαπητή φοιτήτρια

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι **ανώνυμο** και σε παρακαλώ να απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις. Οι απαντήσεις σου θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Σημείωσε με ✓ στα κενά τετράγωνα που δηλώνουν την απάντησή σου στις ερωτήσεις που χρειάζεται. Οποιαδήποτε αναφορά σε ονόματα είναι φανταστική. Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σου και για το διαθέσιμο χρόνο σου.

Μέρος Α΄

Φύλο:

Άντρας	☐
Γυναίκα	☐

Ηλικία:

Σε ποια περιοχή μεγάλωσες;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε η μητέρα σου;

Σε ποια περιοχή μεγάλωσε ο πατέρας σου;

Σε ποια περιοχή σπουδάζεις;

--

Έχεις ζήσει σε άλλες χώρες εκτός από την Κύπρο για πάνω από ένα χρόνο; Αν απαντήσεις *Ναι* γράψε τη χώρα.

Ναι		Χώρα:
Όχι		

Βρίσκεσαι στην καφετέρια του πανεπιστημίου. Βλέπεις από μακριά τις καθηγήτριες Γεωργία Χαραλάμπους και Ειρήνη Θεοδοσίου. Θέλεις να φωνάξεις στην καθηγήτρια Γεωργία Χαραλάμπους, γιατί θέλεις να της κάνεις μια απορία σχετική με το μάθημα. Γράψε πώς ακριβώς θα της φωνάξεις για να της εκφράσεις την απορία σου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μέρος Β΄

Φαντάσου ότι μια από τις καθηγήτριές σου ονομάζεται Μαρία Νικολάου και δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

1. Όταν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία	
Κυρία Νικολάου	
Μαρία	

2. Όταν δεν χρειάζεται να απευθύνεσαι ονομαστικά σε αυτήν, με ποιον τρόπο το κάνεις;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία	
Κυρία καθηγήτρια	
Καθηγήτρια	

Φαντάσου ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου είναι νεαρή σε ηλικία (25-30 χρονών).

3. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην αίθουσα. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από την καθηγήτρια για να εκφράσεις την απορία σου;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Νιώθω οικειότητα μαζί της	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με την καθηγήτρια	

Φαντάσου ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου είναι μεγάλη σε ηλικία (50-60 χρονών).

4. Α. Έχεις μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλάει κανείς άλλος στην αίθουσα. Με ποιον τρόπο ζητάς τον λόγο από την καθηγήτρια για να εκφράσεις την απορία σου;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κυρία Μαρία να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Μαρία να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Νικολάου να σας ρωτήσω κάτι;	

- Β. Ζητάς να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Νιώθω οικειότητα μαζί της	
Είναι πιο μορφωμένη από εμένα	
Σέβομαι την ηλικία της	
Πρέπει να κρατάμε αποστάσεις με την καθηγήτρια	

Φαντάσου πάλι ότι η καθηγήτρια Μαρία Νικολάου δεν είναι ούτε πολύ μεγάλη ούτε πολύ μικρή στην ηλικία.

5. Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η καθηγήτρια σε κάποια ερώτηση. Λέει στην καθηγήτρια: Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση; Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος	1	2	3	4	5	6
Άξεστος	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος	1	2	3	4	5	6

6. Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε η καθηγήτρια σε κάποια ερώτηση. Λέει στην καθηγήτρια: Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση;
Πώς κρίνεις τον συμμαθητή σου;
 (παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος	1	2	3	4	5	6
Άξεστος	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος	1	2	3	4	5	6

7. **Πώς θα χαρακτήριζες γενικότερα τη σχέση σου με τις καθηγήτριές σου;**
 (μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Κοντινή	
Τυπική (ούτε κοντινή ούτε απόμακρη)	
Απόμακρη	

8. **Συναντάς τυχαία την καθηγήτρια Μαρία Νικολάου σε μια υπεραγορά. Πώς θα τη χαιρετήσεις;**
 (επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Γεια σου κυρία Μαρία, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Μαρία, πώς είστε;	
Γεια σου κυρία Νικολάου, πώς είσαι;	
Γεια σας κυρία Νικολάου, πώς είστε;	

9. Πόσο συχνά ακούς συμφοιτητές σου να απευθύνονται στις καθηγήτριες στον πληθυντικό αριθμό;
(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Σχεδόν Πάντα).

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

10. Α. Σου έκανε ποτέ παρατήρηση στο πανεπιστήμιο κάποια καθηγήτρια για τον τρόπο που της απευθύνεσαι;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

- Β. Αν απάντησες *Ναι* τότε θυμάσαι τι σου είπε; Διατύπωσε το όσο καλύτερα μπορείς.

.....

.....

.....

.....

.....

11. Α. Πώς θα σου φαινόταν αν απευθυνόταν σε σένα κάποια καθηγήτρια στον πληθυντικό αριθμό;

.....

.....

.....

.....

- Β. Γιατί πιστεύεις ότι θα το έκανε;

.....

.....

.....

.....

12. Σου έχει όντως ποτέ απευθυνθεί κάποια καθηγήτρια στον πληθυντικό αριθμό;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

13. Έρχεται μια μέρα η κοσμήτορας της σχολής σου Παναγιώτα Γεωργίου κατά την διάρκεια κάποιου μαθήματος για να σας κάνει μια ανακοίνωση. Με ποιον τρόπο θα της απευθυνθείς για να της εκφράσεις την απορία σου;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κυρία Παναγιώτα να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Παναγιώτα να σας ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κυρία Γεωργίου να σας ρωτήσω κάτι;	

14. Χρησιμοποιείς στην καθημερινή σου ζωή τον πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθείς σε ένα πρόσωπο (π.χ. εσείς αντί εσύ);
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

15. Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;
(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Πάντα).

Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ηλικιωμένο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που είναι αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και είναι μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ο οποίος βρίσκεται σε ανώτερη θέση από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε αξιοσέβαστο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε μορφωμένο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Άλλο:	1	2	3	4	5	6

16. Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Έτσι έμαθα από την οικογένειά μου	
Έτσι έμαθα από το σχολείο	
Έτσι είναι το σωστό	
Δεν τον χρησιμοποιώ	

17. Α. Εάν προτεινόταν να καταργηθεί αυτός ο πληθυντικός από την ελληνική γλώσσα, εσύ θα συμφωνούσες;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

Β. Γιατί επέλεξες αυτήν την απάντηση;

.....

.....

.....

.....

.....

18. Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Σεβασμό	
Καλή συμπεριφορά	
Μόρφωση	
Ψυχρότητα	
Απόσταση	
Μη ειλικρίνεια	

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ)

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία
Συντάκτρια Ερωτηματολογίου: Άρτεμις Κωνσταντίνου

Αγαπητέ απόφοιτε / Αγαπητή απόφοιτη

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι **ανώνυμο** και σε παρακαλώ να απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις. Οι απαντήσεις σου θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Σημείωσε με ✓ στα κενά τετράγωνα που δηλώνουν την απάντησή σου στις ερωτήσεις που χρειάζεται. Οποιαδήποτε αναφορά σε ονόματα είναι φανταστική. Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σου και για το διαθέσιμο χρόνο σου.

Μέρος Α΄

Φύλο:

Άντρας	☐
Γυναίκα	☐

Ηλικία:

Πού μεγάλωσες;

Πού μεγάλωσε η μητέρα σου;

Πού μεγάλωσε ο πατέρας σου;

Σε ποια περιοχή σπούδασες;

--

Έχεις ζήσει σε άλλες χώρες εκτός από την Κύπρο για πάνω από ένα χρόνο; Αν απαντήσεις *Ναι* γράψε τη χώρα.

Ναι		Χώρα:
Όχι		

Φαντάσου ότι είσαι πίσω στα φοιτητικά σου χρόνια στην καφετέρια του πανεπιστημίου. Βλέπεις από μακριά τους καθηγητές Πέτρο Χαραλάμπους και Γιώργο Θεοδοσίου. Θέλεις να φωνάξεις στον καθηγητή Πέτρο Χαραλάμπους, γιατί θέλεις να του κάνεις μια απορία σχετική με το μάθημα. Γράψε πώς ακριβώς θα του φώναζες για να του εκφράσεις την απορία σου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μέρος Β΄

Φαντάσου ότι μια ένας από τους καθηγητές σου ονομαζόταν Στέλιος Ηρακλέους και δεν ήταν ούτε πολύ μεγάλος ούτε πολύ μικρός στην ηλικία.

1. Όταν χρειαζόταν να απευθυνθείς ονομαστικά σε αυτόν, με ποιον τρόπο το έκανες; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κύριε Στέλιο	
Κύριε Ηρακλέους	
Στέλιο	

2. Όταν δεν χρειαζόταν να απευθυνθείς ονομαστικά σε αυτόν, με ποιον τρόπο το έκανες; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κύριε	
Κύριε καθηγητή (-ά)	
Καθηγητή	

Φαντάσου ότι ο καθηγητής Στέλιος Ηρακλέους ήταν νεαρός σε ηλικία (25-30 χρονών).

3. Α. Είχες μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλούσε κανείς άλλος στην αίθουσα. Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο από τον καθηγητή για να εκφράσεις την απορία σου; (επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κύριε Στέλιο να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Στέλιο να σας ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σας ρωτήσω κάτι;	

- Β. Ζητούσες να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή: (μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Ένιωθα οικειότητα μαζί του	
Ήταν πιο μορφωμένος από εμένα	
Σεβόμουν την ηλικία του	
Έπρεπε να κρατάμε αποστάσεις με τον καθηγητή	

Φαντάσου ότι ο καθηγητής Στέλιος Ηρακλέους ήταν μεγάλος σε ηλικία (50-60).

4. Α. Είχες μια απορία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Δεν μιλούσε κανείς άλλος στην αίθουσα. Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο από τον καθηγητή για να εκφράσεις την απορία σου;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κύριε Στέλιο να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Στέλιο να σας ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σας ρωτήσω κάτι;	

- Β. Ζητούσες να πάρεις τον λόγο με τον πιο πάνω τρόπο επειδή:

(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Ένιωθα οικειότητα μαζί του	
Ήταν πιο μορφωμένος από εμένα	
Σεβόμουν την ηλικία του	
Έπρεπε να κρατάμε αποστάσεις με τον καθηγητή	

Φαντάσου πάλι ότι ο καθηγητής Στέλιος Ηρακλέους δεν ήταν ούτε πολύ μεγάλος ούτε πολύ μικρός στην ηλικία.

5. Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο καθηγητής σε κάποια ερώτηση. Είπε στον καθηγητή: Μπορείτε να επαναλάβετε την απάντηση; Πώς θα έκρινες τον συμφοιτητή σου;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος	1	2	3	4	5	6
Άξεστος	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος	1	2	3	4	5	6

6. Ένας συμφοιτητής σου δεν άκουσε καλά την απάντηση που έδωσε ο καθηγητής σε κάποια ερώτηση. Είπε στον καθηγητή: Μπορείς να επαναλάβεις την απάντηση; Πώς θα έκρινες τον συμφοιτητή σου;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Καθόλου και 6= Πάρα πολύ).

Φιλικός	1	2	3	4	5	6
Ευγενικός	1	2	3	4	5	6
Μιλά φυσιολογικά	1	2	3	4	5	6
Μιλά επίσημα	1	2	3	4	5	6
Μιλά προσβλητικά	1	2	3	4	5	6
Απόμακρος	1	2	3	4	5	6
Άξεστος	1	2	3	4	5	6
Ξιπασμένος	1	2	3	4	5	6

7. Πώς θα χαρακτήριζες γενικότερα τη σχέση που είχες με τους καθηγητές σου; (μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση).

Κοντινή	
Τυπική (ούτε κοντινή ούτε απόμακρη)	
Απόμακρη	

8. Εάν συναντούσες τυχαία τον καθηγητή Στέλιο Ηρακλέους σε μια υπεραγορά πώς θα τον χαιρετούσες; (επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Γεια σου κύριε Στέλιο, πώς είσαι;	
Γεια σας κύριε Στέλιο, πώς είστε;	
Γεια σου κύριε Ηρακλέους, πώς είσαι;	
Γεια σας κύριε Ηρακλέους, πώς είστε;	

9. Πόσο συχνά άκουγες συμφοιτητές σου να απευθύνονται στους καθηγητές στον πληθυντικό αριθμό;

(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Σχεδόν Πάντα).

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

10. Α. Σου έκανε ποτέ παρατήρηση στο πανεπιστήμιο κάποιος καθηγητής για τον τρόπο που του απευθυνόσουν;

(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

Β. Αν απάντησες *Ναι* τότε θυμάσαι τι σου είπε; Διατύπωσε το όσο καλύτερα μπορείς.

.....

.....

.....

.....

.....

11. Α. Πώς θα σου φαινόταν αν απευθυνόταν σε σένα κάποιος καθηγητής στον πληθυντικό αριθμό;

.....

.....

.....

.....

Β. Γιατί πιστεύεις ότι θα το έκανε;

.....

.....

.....

.....

12. Σου έχει όντως ποτέ απευθυνθεί κάποιος καθηγητής στον πληθυντικό αριθμό;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Ναι	
Όχι	

13. Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου στον καθηγητή στο Γυμνάσιο/Λύκειο;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Κύριε Στέλιο να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Στέλιο να σας ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σας ρωτήσω κάτι;	

14. Με ποιον τρόπο ζητούσες τον λόγο για να εκφράσεις την απορία σου στον δάσκαλο στο Δημοτικό;

Κύριε Στέλιο να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Στέλιο να σας ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Ηρακλέους να σας ρωτήσω κάτι;	

15. Φαντάσου ότι ερχόταν μια μέρα ο κοσμήτορας της σχολής σου Παναγιώτης Γεωργίου κατά την διάρκεια κάποιου μαθήματος για να σας κάνει μια ανακοίνωση. Με ποιον τρόπο θα του ζητούσες τον λόγο για να του εκφράσεις την απορία σου;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση).

Κύριε Παναγιώτη να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Παναγιώτη να σας ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Γεωργίου να σε ρωτήσω κάτι;	
Κύριε Γεωργίου να σας ρωτήσω κάτι;	

16. Χρησιμοποιείς στην καθημερινή σου ζωή τον πληθυντικό αριθμό για να απευθυνθείς σε ένα πρόσωπο (π.χ. εσείς αντί εσύ);
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

17. Χρησιμοποιώ τον πληθυντικό αριθμό γιατί:
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Έτσι έμαθα από την οικογένειά μου	
Έτσι έμαθα από το σχολείο	
Έτσι είναι το σωστό	
Δεν τον χρησιμοποιώ	

18. Σε ποιες περιστάσεις χρησιμοποιείς τον πληθυντικό αριθμό και σε ποιο βαθμό;
(παρακαλώ, κύκλωσε την απάντηση που σε εκφράζει περισσότερο εάν 1= Ποτέ και 6= Πάντα).

Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ηλικιωμένο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που είναι αρκετά μεγαλύτερης ηλικίας από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και είναι αρκετά μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον που συναντάω για πρώτη φορά και δεν είναι μεγαλύτερός μου	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε κάποιον ο οποίος βρίσκεται σε ανώτερη θέση από μένα	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε αξιοσέβαστο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Όταν απευθύνομαι σε μορφωμένο πρόσωπο	1	2	3	4	5	6
Άλλο:	1	2	3	4	5	6

19. Α. Εάν προτεινόταν να καταργηθεί αυτός ο πληθυντικός από την ελληνική γλώσσα, εσύ θα συμφωνούσες;
(επέλεξε μόνο μια απάντηση)

Ναι	
Όχι	

Β. Γιατί επέλεξες αυτήν την απάντηση;

.....

.....

.....

.....

.....

20. Τι δείχνει για σένα ο πληθυντικός αριθμός;
(μπορείς να επιλέξεις πάνω από μια απάντηση)

Σεβασμό	
Καλή συμπεριφορά	
Μόρφωση	
Ψυχρότητα	
Απόσταση	
Μη ειλικρίνεια	

Βιβλιογραφία

- Armostis, S. & Terkourafi, M. (υπό δημοσίευση) Not All Positive: on the Landscape of Thanking Items in Cypriot Greek. Ogiermann, E. & Blitvich, P. (επιμ.) *Festschrift for Maria Sifianou*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. (1987) *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, R. & Gilman, A. (1960) The Pronouns of Power and Solidarity. T.A. Sebeok (επιμ.) *Style in Language*, σ. 253-276. Cambridge, MA: MIT Press.
- Eelen, G. (2001) *A Critique of Politeness Theories*. Manchester: St. Jerome
- Helmbrecht, J. (2003) Politeness Distinctions in Second Person Pronouns. F. Lenz (επιμ.) *Deiktic Conceptualisation of Space, Time and Person*, σ. 185-202. John Benjamins Publishing Company.
- Lees, C. (2014) Η Ευγένεια στον Προφορικό Λόγο της Νέας Ελληνικής: Η Περίπτωση των Στοιχείων παρακαλώ και συγγνώμη. Δ. Γούτσος (επιμ.) *Ο Προφορικός Λόγος στα Ελληνικά*, σ. 163-182. Καβάλα: Εκδόσεις Σαΐτα.
- Mills, S. (2003) *Gender and Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schiffrin, D. (2009) Κοινωνιογλωσσολογία της Διεπίδρασης. S. L. McKay, N. H. Hornberger (επιμ.) (Μεταφρασμένο από Γ. Κουρμεντάλα). *Κοινωνιογλωσσολογία και διδασκαλία της γλώσσας*, σ. 499-534. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Sifianou, M. (1987) *Politeness Markers in Greek and in English*. Ph.D. dissertation. University of Reading. <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/0650#page/1/mode/2up> [Πρόσβαση: 27.03.2017].
- Sifianou, M. (1992) *Politeness Phenomena in England and Greece: A Cross-Cultural Perspective*. Oxford: Clarendon Press.
- Spolsky, B. (2001) *Κοινωνιογλωσσολογία*. (Μεταφρασμένο από Ε. Μαρμαρά). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Terkourafi, M. (1999) Frames for politeness: a case study. *Pragmatics*, 9, 97-117.
- Terkourafi, M. (2001) The use of the plural in expressing politeness in Cypriot Greek conversations. *Proceedings of the 4th International Conference on Greek Linguistics, Lefkosia 17-19 September 1999*, σ. 462-470. Thessaloniki: University Studio Press.
- Terkourafi, M. (2002) Politeness and Formulaicity. *Journal of Greek Linguistics*, 3, σ. 179-201.
- Terkourafi, M. (2005a) Identity and Semantic change. Aspects of T/V Usage in Cyprus. *Journal of Historical Pragmatics*, 6, 2, σ. 283-306.

- Terkourafi, M. (2005b) Politeness in Cyprus: A Coffee or a Small Coffee? L. Hickey, M. Stewart (επιμ.) *Politeness in Europe*, σ. 277-291. Clevedon: Multilingual Matters,
- Wardhaugh, R. (2006) *An Introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell.
- Watts R. J. (2003) *Politeness*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Σηφιανού, Μ. & Τζάννε, Α. (2012) Αντιλήψεις για την Ευγένεια και την Αγένεια στην Ελλάδα. Ζ. Gavriilidou, Α. Efthymiou, Ε. Thomadaki & Ρ. Kambakis-Vougiouklis (2012) (επιμ.) *Selected papers of the 10th ICGL*, σ. 1128-1137. Komotini/Greece: Democritus University of Thrace.
- Κανάκης, Κ. (2007) *Εισαγωγή στην Πραγματολογία: Γνωστικές και κοινωνικές όψεις της γλωσσικής χρήσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (1983) Απόπειρα Περιγραφής της Νεοελληνικής Προσφώνησης. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 4, σ. 219-239.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2012) Η Αυτοδιόρθωση/Ετεροδιόρθωση ως Μέτρο Κοινωνιογλωσσικής Επίγνωσης: Η Περίπτωση της Προσφώνησης/Αναφοράς. Ζ. Gavriilidou, Α. Efthymiou, Ε. Thomadaki & Ρ. Kambakis-Vougiouklis (επιμ.) *Selected papers of the 10th ICGL*, σ. 929-939. Komotini/Greece: Democritus University of Thrace.
- Μαρμαρίδου, Σ. (χ.χ.) Δείξη [deixis]. http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=52 [Πρόσβαση: 3.05.2017]
- Μοσχονάς, Σ. (2001) Στοιχεία Σημασιολογίας-Πραγματολογίας. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. <https://www.scribd.com/document/118379455/ΓΕΝΙΚΗ-ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ-II> [πρόσβαση 6/5/2017].
- Παυλίδου, Θ. Σ. (2000) Μεταξύ Ευγένειας και Αγένειας: Αγόρι και Κορίτσια στη Σχολική Διεπίδραση. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*. Πρακτικά 20ής Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου 1999, σ. 437- 448. Θεσσαλονίκη.